ISSN 1814–4357

Дачникам садівникам городникам

Всеукраїнський щомісячний журнал

ДІМ • САД • ГОРОД

Передплатний індекс 74142

№7 липень 2010

Огірки лікують

Солодкі персики на Київщині

Алича: в саду і на кухні

Санаторно-курортний комплекс "Моршинкурорт"

**вул. 50-річчя УПА, 11,
м. Моршин, Львівська обл., 82482
Відділ маркетингу та реалізації
путівок: 8(03260) 6-05-00
e-mail: skk_morshyn@ukrpost.ua**

Курорт "Моршин" – один з найвідоміших гастроентерологічних курортів України та зарубіжжя. Основним курортним лікувальним фактором є сульфатно-магнієві мінеральні води. Тут ефективно лікують захворювання органів травлення, особливо печінки та жовчовивідних шляхів, кишківника, різноманітні алергійні стани, порушений обмін речовин.

Показання до лікування:

• хронічні гепатити, холецистити, холангіти, панкреатити без схильності до загострення;

• дискінезії жовчовивідних шляхів і кишківника; • хронічні гастрити з пониженою, підвищеною і нормальною кислотністю; • хронічні гастродуоденіти в стадії ремісії;

• виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки в стадії ремісії; • хронічні коліти, ентероколіти; • хвороби оперованого шлунка; • стан після холецистектомії і перенесеного вірусного гепатиту; • хвороби обміну речовин (цукровий діабет, сечокислі діатези, ожиріння та інші); • **супутні захворювання:** остеохондрози, гінекологічні захворювання, захворювання сечостатевої системи (в т.ч. сексуальні розлади у чоловіків), опорно-рухового апарату, неврози, а також реабілітація потерпілих від аварії на ЧАЕС (дорослі і діти з батьками).

В арсеналі лікування: ***вживання мінеральних вод джерел*** №1, №6 та №4; ***мінеральні ванни, душі:*** гідролазерний, циркулярний, висхідний, душ Шарко; ***кишкові зрошення***, гінекологічні зрошення та спринцювання мінеральною водою; ***грязелікування:*** електрофорез з гряззю, грязеві ректальні та вагінальні тампони; озокеритолікування; масаж (звичайний, гінекологічний, простати); ***підводний душ-масаж***, релакс-масаж; ***фітотерапія; психотерапія; інгаляції:*** масляні, з відваром лікарських трав, лужний і мінерально-евкаліптовий аерозолі; лікування імпотенції методом від'ємного локального тиску; ***стоматологічне лікування;*** лікувальна фізкультура і механотерапія; широкий комплекс фізіотерапевтичного лікування; ***лабораторні методи дослідження:*** клінічні, біохімічні, бактеріологічні, імунологічні, цитологічні; ***функціональні методи дослідження:*** УЗД, ЕКГ, ГФС, РВГ та інші; консультації лікарів вузьких спеціальностей.

Харчування: триразове дієтичне, відповідно до захворювань органів травлення, нирок, обміну речовин.

Проживання: в одно- і двомісних номерах з усіма зручностями, одно-, дво- і трикімнатних "люксах" (підвищеної комфортності).

Санаторно-курортний комплекс "МОРШИНКУРОРТ", до складу якого входять санаторії: **"Світанок"**, **"Дністер"**, **"Перлина Прикарпаття"**, **"Лаванда"**, **"Черемош"**, радо зустріне вас на курорті "Моршин". Наші висококласні спеціалісти докладуть усіх зусиль для відновлення вашого здоров'я.

Усі перелічені санаторії розміщені в центральній частині курорту "Моршин", серед прадавнього екологічно чистого лісопарку, на відстані 200–300 м від бювету мінеральних вод та бальнеолікарні.

Місцезнаходження курорту "Моршин": 85 км від Львова, 14 км від ст. Стрий Львівської залізниці.

Їхати: до ст. Львів або Стрий. Далі з центрального вокзалу: маршрутним таксі до м. Моршин.

Рубрику веде
Б.Дегтярьов, юрист

Призначення пенсій багатодітним матерям

За радянських часів жінки, які працювали в сільськогосподарському виробництві та виховали 5 і більше дітей, мали право на пільгове призначення пенсії. Чи зараз таке існує? Чи зараховується до стажу для призначення пенсії період догляду за дитиною, якщо на час вагітності я не працювала? Який зараз мінімальний розмір соціальної пенсії?

Надія М.,
Львівська обл.

Чи буде зараховано мені, як дружині військовослужбовця, до загального стажу період проживання разом з чоловіком у місцевості, де не було можливості працевлаштуватися за спеціальністю?

О.Г. Джам,
Волинська обл.

Щодо зарахування до стажу для призначення пенсії непрацюючої матері періоду догляду за дитиною. Страховий стаж є одним з важливих чинників під час визначення права на пенсію та її розміру, обчислення якого здійснюється за статтею 24 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування". Згідно з цією статтею страховий стаж — це період, упродовж якого особа підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню та за який щомісяця сплачено страхові внески в сумі, не меншій за мінімальний страховий внесок. До страхового стажу для обчислення пенсії враховуватимуться:

- періоди роботи після набрання чинності Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" — за умови сплати страхових внесків;
- час строкової військової служби у Збройних силах України, Службі безпеки України, інших утворених відповідно до законів України військових формуваннях, а також в органах Міністерства внутрішніх справ України;
- час догляду за дітьми до досягнення трирічного віку;
- час догляду одному з непрацюючих батьків, усиновителів, опікуну, піклувальнику за дитиною-інвалідом, а також непрацюючим працездатним особам час догляду за інвалідом 1 групи, за престарілим, який потребує постійного стороннього догляду або досяг 80-річного віку, якщо працездатні особи, які здійснюють догляд за зазначеними особами, отримують допомогу або компенсацію відповідно до законодавства;
- час професійної підготовки або підвищення кваліфікації з відривом від виробництва за направленням підприємств, установ, організацій (без збереження заробітної плати та з отриманням стипендії);
- періоди отримання допомоги по тимчасовій непрацездатності;
- періоди отримання допомоги по безробіттю.

Крім цього, періоди трудової діяльності та інші періоди, що враховувалися до стажу роботи для призначення пенсії до набрання чинності новим Законом, тобто до 1 січня 2004 року, зараховуватимуться до страхового стажу в порядку та на умовах, передбачених законодавством, що діяло раніше.

Нагадаємо, що відповідно до статті 56 Закону України "Про пенсійне забезпечення" до стажу роботи зараховувалися також зокрема: час догляду непрацюючої матері за малолітніми дітьми, але не довше, ніж до досягнення кожною дитиною трирічного віку; період проживання дружин офіцерського складу, прапорщиків, мічманів та військовослужбовців надстрокової служби з чоловіками в місцевостях, де була відсутня можливість їхнього працевлаштування за спеціальністю, але не більше 10 років. Проте ці періоди зараховуються лише для нарахування пенсії за віком. До спеціального стажу, що дає право на призначення пенсії за вислугу років (працівники освіти, охорони здоров'я, інші) зазначені періоди не зараховуються.

Відповідно до Закону України "Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати", постановою Кабінету Міністрів України від 26.11.2009 року № 1252 (із змінами від 23.12.2009 року № 1375) мінімальний розмір пенсії за віком для непрацюючих встановлено 573 гривні.

Збираємо ранні овочі

У липні збирають урожай більшості овочів: капусти білоголової ранньої, цвітної і кольрабі, редьки літньої, ріпи пучкової, моркву й селеру на пучкову продукцію, салат листковий і качанний, картоплю ранню, огірки й ін. Наприкінці місяця починають збирання томатів, перців і часнику. Салат качанний багатий різноманітними вітамінами й на смак приємніший від листкового. Його листки більш соковиті, хрусткі, а іноді й маслянисті, менше забруднюються ґрунтом. Якщо зрізати салат під корінь пізно увечері або рано вранці (до сходу сонця), він довго не втрачає свіжості. Городники вкладають салат качанний, зібраний з ділянки, у поліетиленові пакети, а потім поміщають на нижню полицю домашнього холодильника й протягом тижня використовують його свіжі качани.

Капусту цвітну збирають у міру дозрівання головок, як тільки вони стануть щільними й припинять ріст. При цьому не допускають розсипання головок. На добре розвинутих рослинах одержують другий урожай. Для цього на кожній з них залишають два кращих бічних пагони (інші вирізують), рослини рясно поливають і підживлюють (100 г городньої суміші на 10 л води), витрачаючи 2 л розчину під кожну. Ґрунт біля рослин і в міжряддях обережно, не надриваючи корінь, розпушують. Через тиждень полив, підживлення й розпушування повторюють. За гарного догляду маса головок другого врожаю сягає 0,5 кг. Наприкінці липня збирають перший урожай броколі. Після зрізування основних головок формується повторний урожай на бічних пагонах.

Вибірково збирають урожай капусти білоголової ранньої. Качани зрізують гострим важким ножем або сокирою. Зрізуючи їх, зберігають листки. З пазух надалі утворяться по два—три качани масою 200—300 г. Також вибірково збирають кольрабі ранньостиглих сортів, коли стеблеплід досягне в діаметрі 6—8 см; при подальшому розростанні він грубішає й стає придатним тільки на корм качкам, гусакам та індичкам. Якщо посіяти насіння капусти пекінської в ґрунт на початку травня, вона буває готова в липні. З її своєрідних на смак листків готують голубці з начинкою з м'ясного фаршу й рису з додаванням дрібно нарізаних і підсмажених у маслі моркви та цибулі.

Для літнього споживання вибірково проводять збирання пучкової продукції моркви, коли її коренеплоди досягнуть у діаметрі 1—1,5 см, бруквя — 8—12 см, ріпи — 5—8 см. Редьку літню збирають у три—чотири прийоми, починаючи із середини липня.

Настала пора збирання зеленних овочів, заготівлі їх про запас. Зелень збирають рано вранці, коли вона ще не прив'янула на сонці. Листки петрушки й селери зрізують два—три рази, коли вони досягнуть висоти 20 см. При збиранні шпинату рослини не висмикують. Його листки зрізують або обламують біля черешка. У ревеню листок відразу обрізують, щоб не зав'янула їстівна частина рослини — черешок. Залежно від віку й ступеня розвитку з куща можна зрізати два—п'ять черешків навесні й по одному — через 10 діб протягом одного—двох місяців. Базилік зрізують до цвітіння два—три рази. Свіжі й сухі листки його з дуже приємним ароматом використовують як приправу до м'ясних, рибних та овочевих страв. Його додають у салати, при засолюванні огірків і томатів. За нульової температури ці овочі зберігаються п'ять—сім діб.

На початку цвітіння зрізують духмяні листки чаберу, які потім сушать і використовують при засолюванні огірків, томатів, для готування маринадів, додають у салати, до м'ясних страв. Пагони з листками меліси лимонної зрізують також на початку цвітіння два—три рази. Після зрізування рослини підживлюють повним мінеральним добривом (100 г на 10 $м^2$). Листя використовують у свіжому й сушеному вигляді як приправу в салати, до грибів, рибних страв, під час засолювання огірків і томатів, їх заварюють як чай. Всі листки гісопу, як і інших багаторічних рослин, зрізують кілька разів на висоті 2—5 см від поверхні ґрунту, зв'язують у пучки й потім сушать у добре провітрюваному приміщенні. Під час сушіння пряні властивості зелені зберігаються. Заготовлені листки й стебла змієголовника, що мають приємний запах лимона, надають особливого смаку м'ясним і овочевим стравам.

Висушені листки зеленних (пряних) рослин розтирають у порошок і зберігають у скляних банках, що щільно закриваються. Із цих порошків складають суміші, так звані букети. Їх додають у їжу, використовують для тушкування або в невеликих мішечках опускають за 10—20 хвилин до кінця варіння в суп.

У першій декаді липня на ділянках першого строку висіву у відкритому ґрунті починають збирання огірків. Роблять це зранку на початку плодоношення через 3—5 діб, а в період масового плодоношення — через 1—2 доби. Зривають плоди обережно, не піднімаючи рослини, з плодоніжкою, довжина плодів — 7—14 см. У цей час рослини регулярно поливають (у спекотні дні через добу) і підживлюють. Досвідчені городники знають, що рослини огірка часто гинуть від поливу холодною во-

дою. Тому її підгрівають на сонці, для чого завчасно наливають у баки або беруть із неглибокої водойми, влаштованої на ділянці. Якщо на городі трудяться бджоли — чекай багатого врожаю. Під час догляду за рослинами огірка в липні корисно підсипати під них родючої (перегнійної або компостної) землі після поливу та підживлення. Цей прийом сприяє збереженню в ґрунті вологи, стимулює ріст придаткових коренів, а, отже поліпшує живлення рослин.

Під час збирання врожаю огірків звертають увагу на форму та забарвлення плодів. Ясно-зелений колір і загострена верхівка плода свідчать про те, що огіркові рослини мають потребу в азоті. Якщо ж у ґрунті не вистачає калію, плоди звужені до плодоніжки, а верхівки мають кулясту форму. У цьому випадку рослини підживлюють розчином коров`яку (1 л), пташиного посліду (0,75 л), аміачної селітри (30 г) на 10 л води. Витрата розчину — 1 л на дві рослини. Ефективна у підживленні і калійна селітра (дві сірникові коробки на 10 л води), і попіл (1 склянка на 10 л води). Попіл має лужну реакцію, тому змішувати його з розчином коров`яку та іншими органічними, а також аміачними добривами не можна. Підживлення коров`яком і попелом чергують.

У липні бобові рослини вступають у пору плодоношення. Стручки цукрових сортів гороху збирають на лопатку регулярно протягом 30—40 діб. Лущильні сорти збирають у молочній стиглості, коли стручки втрачають зелене забарвлення, а горошини легко роздавлюються пальцями й з них виділяється "молоко". Квасолю збирають на лопатку вибірково, в міру дозрівання, на 20-у добу після цвітіння, через 8—10 діб після утворення зав'язі. Боби овочеві починають збирати в молочній стиглості, коли насінини в стручку стануть великими, але борозенка в них ще не почорніла. Збирають їх вибірково через кожні 5—10 діб, починаючи з початку липня. Остаточно збирають тоді, коли відбувається масове підв`ялювання стулок бобів.

Наприкінці липня збирають цибулю-сіянку і цибулю ріпчасту, вирощену з сіянки. Полягання листя або всихання верхівок (у сіянки) — ознака дозрівання цибулі. У дощове літо й на ґрунтах, перезбагачених азотом, буває так, що час збирання настав, а листя ще зелене, шийка товста, цибулини не одяглися в кольорову сорочку. У цьому випадку корінь рослин на глибині 5 см нижче від денця підрізують гострою лопатою. Цей прийом прискорює визрівання цибулі. Можна трохи прискорити цей процес, якщо відгребти землю від цибулин. Затримка зі збиранням призводить до стовбуріння цибулин, що робить їх непридатними для зберігання. Збирають цибулю тільки в суху погоду, а потім її просушують під навісом, що провітрюється.

За час сушіння шийка сіянки стане тонкою й відсохне, а цибулинки вкриються лусками. Чим краще сіянка просохне, тим більше буде впевненості в тім, що під час зберігання вона не захворіє шийковою та іншими гнилизнами. Просушену сіянку перебирають, сортують за розміром (стандартний діаметр для більшості сортів — 1,5—2 см). Дрібну сіянку (до 1 см) краще посадити під зиму. Слідом за цибулею-сіянкою при масовому побурінні й поляганні листя збирають цибулю-ріпку, вирощену із сіянки. На легких ґрунтах її висмикують, а на важких — підкопують вилами.

Картоплю ранніх сортів збирають до 5 серпня. Це особливо важливо у насінництві. За раннього строку збирання можна уникнути ураження рослин фітофторою. На насіння відбирають вирівняні бульби масою 60—100 г зі здорових урожайних кущів. Насіннєві бульби витримують на світлі протягом 10—15 діб. Картоплю, яка позеленіла, вживати в їжу й на корм худобі не можна, тому що в ній утворюється отруйна речовина — соланін. Однак така картопля краще зберігається, менше хворіє, її не зачіпають миші.

Томати краще збирати, не чекаючи повного почервоніння (у бланжевій стиглості), а потім дозарювати у приміщеннях. Смак томатів від цього не погіршується, зате плоди, що залишилися на кущах, швидше ростимуть.

Плоди солодкого перцю досягають знімної стиглості через 30—45 діб після утворення зав'язі. Збирають їх регулярно, один раз на тиждень. У їжу вживають плоди технічної (зелені, недостиглі) і біологічної стиглості (червоні, жовті, зрілі). Плоди зберігають у кошиках або в ящиках за температури +8...+10° С та відносної вологості повітря 80—85%. Тара повинна бути чистою, тому що перець легко всмоктує сторонні запахи.

У липні збирають овочеві рослини для лікувальних потреб: траву материнки, суцвіття календули лікарської (нагідки), листя кропиви дводомної, траву м'яти, траву й корінь кульбаби лікарської, траву тим'яну повзучого, плоди кмину, корінь хрону тощо.

О.С. Болотських

ДІМ·САД·ГОРОД **№7 2010 р.**

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"

Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.

Видається з січня 1989 р.

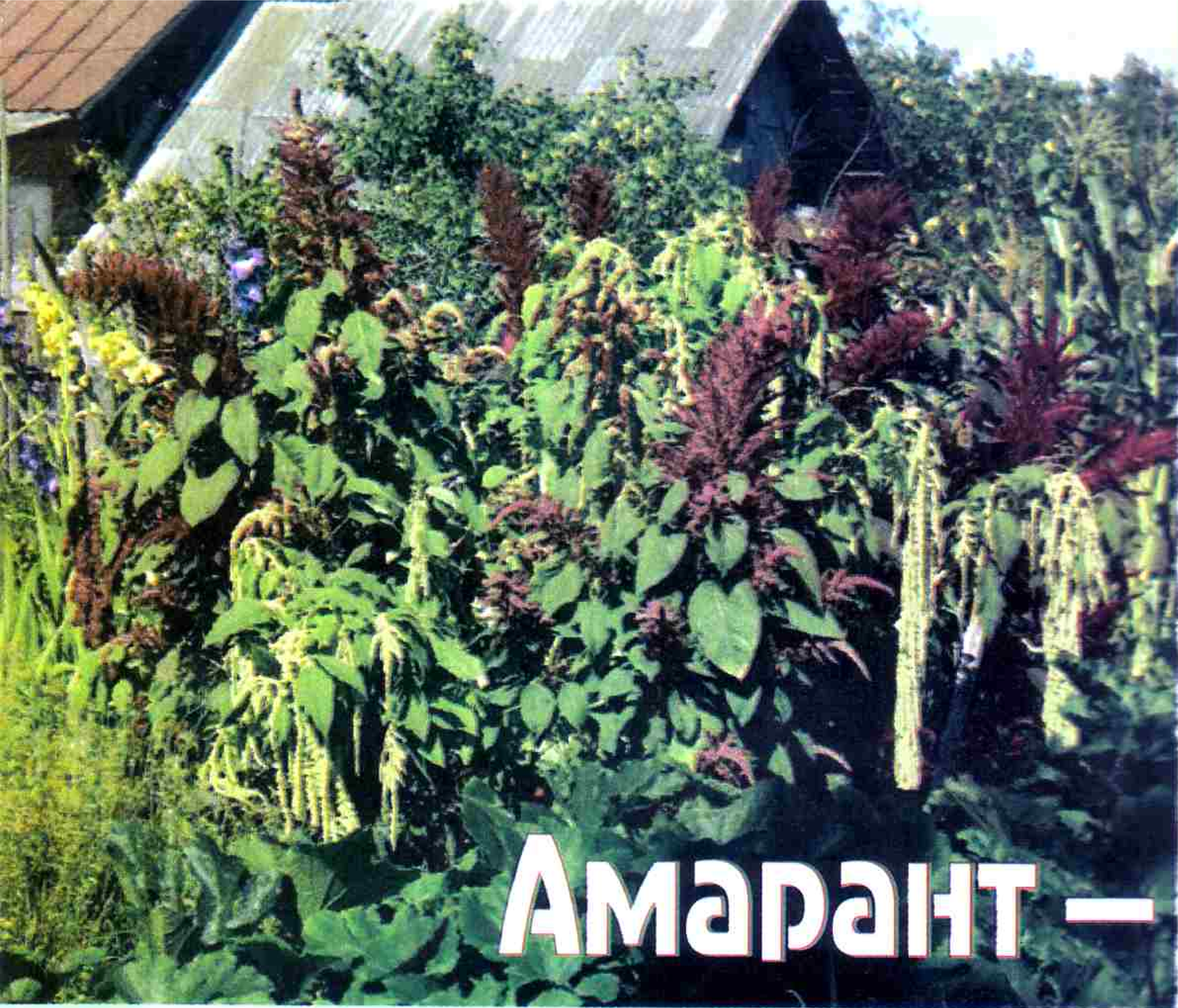

балів. За біологічною повноцінністю білок амаранта перевершує соєвий та молочний.

У пасоці міститься 7 із 8 незамінних амінокислот. Науковцями Казанського держуніверситету розроблено технологію отримання високоякісного, екологічно безпечного білково-амінокислотного концентрату з біомаси амаранта для кормового використання.

Відома технологія виробництва протеїнової пасти та гранульованого протеїну, що містить також і біологічно-активні речовини. Застосування їх забезпечує подвоєння приростів маси тварин на відгодівлі. Це зумовлюється тим, що вміст білка в протеїновому концентраті знаходиться у межах 50—65%; клітковини в ньому не більше, ніж у зернових, зате каротину — 1500 мг на 1 кг сухої речовини. Мінеральних речовин та вітамінів у концентраті міститься значно більше, ніж у молоці. Наприклад, в 1 кг сухої речовини концентрату вміст кальцію становить 8,06 г, у молоці — до 1,9 г, фосфору відповідно 2,5 та 1,2 г.

Амарант — унікальна рослина

Амарант — одна із найдавніших введених у культуру рослин. Населення Мексиканського нагір'я вирощувало його як зернову культуру ще в 5000—6500 рр. до нашої ери.

Програма ООН з розвитку і Міжнародна рада з рослинних та генетичних ресурсів відносять амарант до культур пріоритетного дослідження. Експерти продовольчої комісії ООН (ФАО) вважають його культурою з великими перспективами використання.

Селекційну роботу з амарантом ведуть в усіх країнах світу. В Україні створено і занесено до Державного реєстру більше 20 сортів зернового, кормового та лікувального напрямків використання.

Це унікальна за біологічними характеристиками рослина. За стійкістю до посухи їй немає рівних, адже на створення одиниці сухої речовини вона витрачає вдвічі менше вологи, ніж злаки, і втричі менше, ніж бобові. Інтенсивна асиміляція відбувається навіть при 40°С, тоді як у більшості сільськогосподарських культур вона повністю пригнічується вже при 30°С. Отже, навіть за умов жорсткої атмосферної посухи амарант не втрачає життєздатності. Посухостійкість цієї рослини зберігається і за нестачі вологи в ґрунті.

Однією з причин такої стійкості є особливості анатомічної будови амаранта: паренхімні клітини стебла цієї рослини є своєрідним накопичувачем вологи. Це не лише зумовлює посухостійкість, але й дає змогу вирощувати його на засолених ґрунтах.

Амарант має цінну властивість стимулювати своїми виділеннями в ризосферу діяльність ґрунтової мікрофлори, головним чином азотобактера, що дає змогу на 20—25% зменшити дозу технічного азоту.

У білках амаранта багато незамінних амінокислот. За цим показником його можна прирівняти до бобових культур. Амарант — високоврожайна кормова культура з широким діапазоном використання: зелена маса для згодовування у свіжому вигляді, для приготування силосу, трав'яного борошна, білково-вітамінного концентрату; насіння — як компонент концентратів. У насінні та листі амаранта міститься значна кількість білка (відповідно 25 та 16%) з оптимальним співвідношенням незамінних амінокислот. У насінні вдвічі—втричі більше лізину та метіоніну, ніж у зернових. Ідеальний протеїн оцінюється за збалансованістю незамінними амінокислотами у 100 балів, протеїн амаранта — 74 бали, сої — 68, пшениці 57

У дослідженнях лабораторії польового кормовиробництва ННЦ "Інститут землеробства УААН" виявлено, що у фазу цвітіння вміст сирого протеїну у зеленій масі амаранта становить 17,03—19,05% на суху речовину, в амаранта з кукурудзою 10,85—14,50%; амаранта з суданською травою — 10,31—12,4%; кукурудзи — 9,06—11,24% залежно від дози добрив. Вихід перетравного протеїну — в середньому 8,8; 6,7; 7,8 та 4,9 ц/га.

Велика рогата худоба та свині добре поїдають як зелену масу, так і силос. Але якщо свиням можна згодовувати зелену масу амаранта, то великій рогатій худобі такий корм давати недоцільно, оскільки недостатня кількість вуглеводів та клітковини і високий вміст протеїну призводять до порушення цукро-протеїнового співвідношення корму і, як наслідок, до перевитрати протеїну. Крім того,

при згодовуванні великої кількості високобілкового корму, що містить мало цукрів (особливо в силосі), мікроорганізми рубця для забезпечення своїх енергетичних потреб використовують протеїн, зумовлюючи дезамінування амінокислот та утворення аміаку, який швидко всмоктується у кров. У цьому разі не тільки нераціонально використовується протеїн, але й відбувається самоотруєння організму азотовмісними сполуками, зокрема аміаком. Тому для поліпшення ферментативних процесів у рубці та ефективного використання протеїну в раціони необхідно додавати вуглеводисті корми.

Одним із ефективних способів підвищення якості кормової маси з амаранта є його сумісні посіви з багатими на вуглеводи культурами — кукурудзою та суданською травою.

Продуктивність одновидового травостою амаранта (сорт Стерх), кукурудзи та сумішей амаранта з кукурудзою, з суданською травою вивчали на чорноземі лучному опідзоленому піщано-легкосуглинковому. Добрива вносили під передпосівну культивацію. На широкорядних одновидових посівах амаранта і кукурудзи (45 см) проводили міжрядні обробітки. Обліки зеленої маси здійснювали у фазу повного цвітіння амаранта. Збір зеленої маси за внесення $N_{60}P_{60}K_{60}$ був у межах 470—490 ц/га, $N_{60}P_{45}K_{45}$ — 421—450 ц/га, N_{60} — 395—410 ц/га, без добрив — 325—340 ц/га.

Вихід кормових одиниць на одновидовому травостої амаранта становив 30,2—45,0 ц/га; амаранта з кукурудзою (черезрядний посів) — 35,7—51,3 ц/га; амаранта з кукурудзою (смуговий посів) — 40,3—56,6 ц/га; амаранта із суданською травою — 47,5—72,4 ц/га. Смугове розміщення амаранта з кукурудзою за продуктивністю виявилося близьким до черезрядного за вагового співвідношення зеленої маси компонентів 1:1.

Під час внесення економічно та енергетично обгрунтованої дози добрив (N_{60}) сумарні затрати коштів становили 1282 грн. на 1 га посівів амаранта (за цінами 2007 р.). За отриманого рівня продуктивності забезпечується собівартість зеленої маси 3,25 грн/ц, кормових одиниць — 35,41 грн/ц. Економічні показники вирощування інших ценозів із участю амаранта відрізнялися неістотно.

За виходом сухої речовини ефективнішою на всіх агроценозах виявилася доза $N_{90}P_{90}K_{90}$. Але економічно виправданим є внесення помірної дози: по 45 кг/га діючої речовини азоту, фосфору і калію.

У післяукісних посівах дещо нижчий вихід сухих речовин порівняно з одновидовими травостоями забезпечує сумішка амаранта з кукурудзою за черезрядного розміщення компонентів. Рівень продуктивності післяукісних посівів значною мірою залежить від кількості опадів за період вегетації.

Амарант забезпечує 30,2—45,0 ц кормових одиниць з гектара в основних та 31,6—38,3 ц — у післяукісних посівах.

В основних посівах смугове розміщення амаранта з кукурудзою на всіх фонах удобрення за продуктивністю виявилося близьким до черезрядного. У післяукісних кращим способом розміщення амаранта з кукурудзою був смуговий посів. Він суттєво переважав черезрядний за виходом сухої речовини. В основному посіві вагове співвідношення зеленої маси амаранта і кукурудзи становило 1:1. У післяукісному врожаї переважала кукурудза, що пояснюється вищими темпами її росту та деяким пригніченням нею амаранта.

Забезпеченість кормової одиниці перетравним протеїном в основних посівах амаранта становила 255 г, амаранта з кукурудзою — 146—151 г, амаранта з суданською травою — 126 г, тоді як у кукурудзи лише 78 г. У післяукісних посівах вміст перетравного протеїну в кормовій одиниці становив відповідно 212, 145—154, 128 та 105 г.

В основних та післяукісних посівах кілограм сухої речовини амаранта, сумішок його з кукурудзою чи з суданською травою містить 17—18 МДж валової енергії. Частка обмінної енергії у валовій в кормі з амаранта становить 43%, а в кормі з сумісних посівів амаранта з кукурудзою чи суданською травою — 46—48%.

Енергетичний аналіз технологій вирощування амаранта в одновидових та сумісних посівах показав, що вихід валової енергії з гектара в основних посівах залежно від добрив становив 105—148 ГДж. У сумісному посіві з кукурудзою ці показники були відповідно 110—156 ГДж.

Рівень ефективності вирощування сільськогосподарських культур характеризується відношенням виходу валової та обмінної енергії до витрат сукупності енергії — відповідно енергетичним коефіцієнтом (Ек) та коефіцієнтом енергетичної ефективності (Кее). Виявлено, що в основних посівах амаранта з кукурудзою способи розміщення компонентів (черезрядно чи смугово) є енергетично рівноцінними.

У післяукісних посівах за черезрядного розміщення компонентів Ек становив 9,6—4,9, у смугових посівах він був значно вищим — 13,1—7,0. Витрати сукупної енергії на одиницю продукції за смугового розміщення компонентів були значно нижчими, ніж черезрядного.

Таким чином, амарант — високопродуктивна культура, яку для отримання кормової сировини для згодовування великій рогатій худобі доцільно вирощувати в сумішках з кукурудзою. Економічна та енергетична ефективність зумовлюється способом поєднання компонентів, а саме: в основних посівах черезрядне чи смугове їх розміщення енергетично рівноцінні; у післяукісних посівах амарант з кукурудзою доцільніше вирощувати за смугового розміщення.

Ф.М. Архипенко,
кандидат сільськогосподарських наук
ННЦ "Інститут землеробства УААН"

І Полісся — завжди з томатами

Полісся замає приблизно 20% території України. Його характерні особливості — понижений рельєф з широкими, здебільшого заболоченими долинами, високою вологістю та опадами понад 600 мм на рік. Полісся дуже заболочене, помережане густою сіткою річок, дерново-підзолисті ґрунти — з високо стоячими ґрунтовими водами. На Україні це північ з суворими кліматичними умовами, з недостатньою кількістю тепла і частими зворотними похолоданнями.

Вирощувати в таких умовах теплолюбні культури дуже важко, а для фітофтори — це дім рідний. Зрозуміло, що томати тут родять погано. Співчуваю городникам, які багато років не бачили зрілого плоду. А дехто взагалі відмовився їх вирощувати. То що ж, це дійсно безнадійна справа? Тільки в селищі Вороніж Шосткинського району Сумської області селекціонер Федосій Макарович Тарасенко щороку мав високі врожаї томатів. Підкреслюю — щороку. У нього росло й плодоносило близько 50 сортів Космонавт Волков, Ізгой, Зорінь, Де Барао, Крон-принц, Лимон-ліана, Болгарська перлина, Принцеса Ланда та інші. Використовуючи ці сорти, він вивів свої, найбільш пристосовані до умов Полісся гібриди: Гібрид 1, Гібрид 2, Гібрид 5, Гібрид 6, Подарунок Поліссю, Ювілейний, Надія та Комбітомат.

Вирощуючи томати, застосовував свою агротехніку. Всі його сорти індетермінантні, тобто високорослі, які плодоносять до заморозків, дають більші врожаї, стійкіші до несприятливих умов, а зберігаються до Нового року.

Наведу розроблену Ф.М. Тарасенком агротехніку вирощування цих врожайних гігантів. Коренева система томатів глибоко проростає в землю, досягаючи іноді 1,5—2 м. Враховуючи це, Тарасенко створював оптимальні умови для утворення могутньої кореневої системи, починаючи з посіву насіння. Розсаду у горщечках у двомісячному віці висаджував у заздалегідь підготовлені ямки розміром 50 х 50 см і глибиною 40 см. Викопували їх перед висаджуванням, краще з осені. Відстань між ямками по центру — 1 м, а між рядками — 1,5 м. Верхній шар ґрунту складали в один бік, а нижній — в інший. У кожну ямку треба додавати два відра перегною, 3—4 склянки деревного попелу і 50 г комплексного мінерального добрива. Добрива ретельно перемішують з верхньою частиною ґрунту. У кожну яму саджають по 2 рослини, а далі у два стебла формують кущ. Висаджені рослини слід добре поливати теплою водою з розчиненою у ній марганцівкою (3 г на 10 л води).

У міру росту рослини пасинкують, залишаючи два нижні пасинки для плодоношення. Краще підв`язувати рослини до шпалери. Так кожне стебло і кожна китиця добре освітлюється сонцем і провітрюється. Поливати треба раз на тиждень по 7—10 літрів під кожний кущ. Після поливу й дощу ґрунт навколо рослин розпушують.

Через 10—12 днів після садіння рослини підживлюють органічними добривами або мінеральними, розчинивши у 10 л води 20 г карбаміду, 60—80 г суперфосфату і 40—50 г калійної солі. Не можна під томати вносити хлористий калій або інші добрива, що містять хлор. Вдруге їх підживлюють після утворення плодів, а третій раз — через 12—18 днів.

Під час другого і третього підживлення азотні добрива не вносять, щоб не затягувати дозрівання плодів і запобігти накопиченню у них нітратів. У дощові періоди з низькими температурами через кожні 7—10 днів потрібно робити профілактичне обприскування бордоською рідиною (100 г мідного купоросу і 100 г вапна на 10 л води). В міру зав`язування плодів листя, що знаходиться під плодами, слід видаляти.

Коли кущі піднімалися на 1 м біля їхньої основи, Феодосій Макарович ставив ящики розміром 50 х 50 см і висотою 40 см і набивав їх поживним ґрунтом, сумішшю ґрунту з перегноєм. Врожайність томатів у нього збільшувалася у два рази і більше. Ось звідки 30 кг з куща!

Свого часу я мав дружню переписку з Федосієм Макаровичем і ми обмінювалися насінням. Тому всі сорти, які він створив, ростуть у мене.

Свої сорти Ф.М. Тарасенко назвав гібридами. Проте за 20 і більше років вони стали сортами. Їх вирощують не лише в Україні, а й по всій Росії, аж до Іркутська і далі, як у відкритому ґрунті, так і в теплицях.

Незабутнє враження справило на мене знайомство з селекціонером Ф.М. Тарасенком. Важко передати словами, що я бачив і відчував, коли був у нього на городі. Як описати чудові галереї з томатів, обвішані плодами! Це все треба самому бачити. Тільки час не зупинити. Пішов із життя Тарасенко, але виведені ним сорти будуть жити. Їх чудово знають і люблять у Сибіру, на Камчатці, в Прибалтиці, у Казахстані, а також на Україні, в середній смузі Росії та в Білорусії.

Однак життя йде вперед, і деякі агроприйоми, що їх застосовував Ф.М. Тарасенко, дещо застаріли. Ну, наприклад, навіщо обприскувати рослини отрутами, коли з насіння, яке пройшло обробку енергією космосу після зберігання у піраміді, рослини ніколи не хворіють? Врожай підвищується, збільшується і стійкість рослин до низьких температур. Піраміди — це зменшені копії піраміди Хеопса з Єгипту. Я зробив підбірку матеріалів про піраміду, її лікувальні властивості, як побудувати й використовувати.

А ще: навіщо томату могутній корінь, який проникає аж на 2 м? Це для того, щоб знайти потрібні поживні речовини. Якщо ж їх немає, то він засвоює близькі, чимось подібні до них речовини. Наприклад, стронцій, який дуже для нас шкідливий.

Свої томати я вирощую на вузьких грядках за технологією Міттлайдера. Коріння у них до 30 см у ширину і до 10 см — у глибину. І це у триметрових велетнів, обвішаних плодами! А для чого їм більше коріння, коли все потрібне для життя рослини одержують щотижня у вигляді суміші 2?

Отже, мешканці Полісся, які скористаються моїм досвідом, завжди будуть мати добрі врожаї Золотого яблука, незважаючи на примхи погоди.

В.В. Беспалов,
вчений агроном-плодоовочівник
вул. Васляєва, 4, кв. 102, м. Миколаїв, 54018

Екологічно чисті продукти з 6 дачних соток

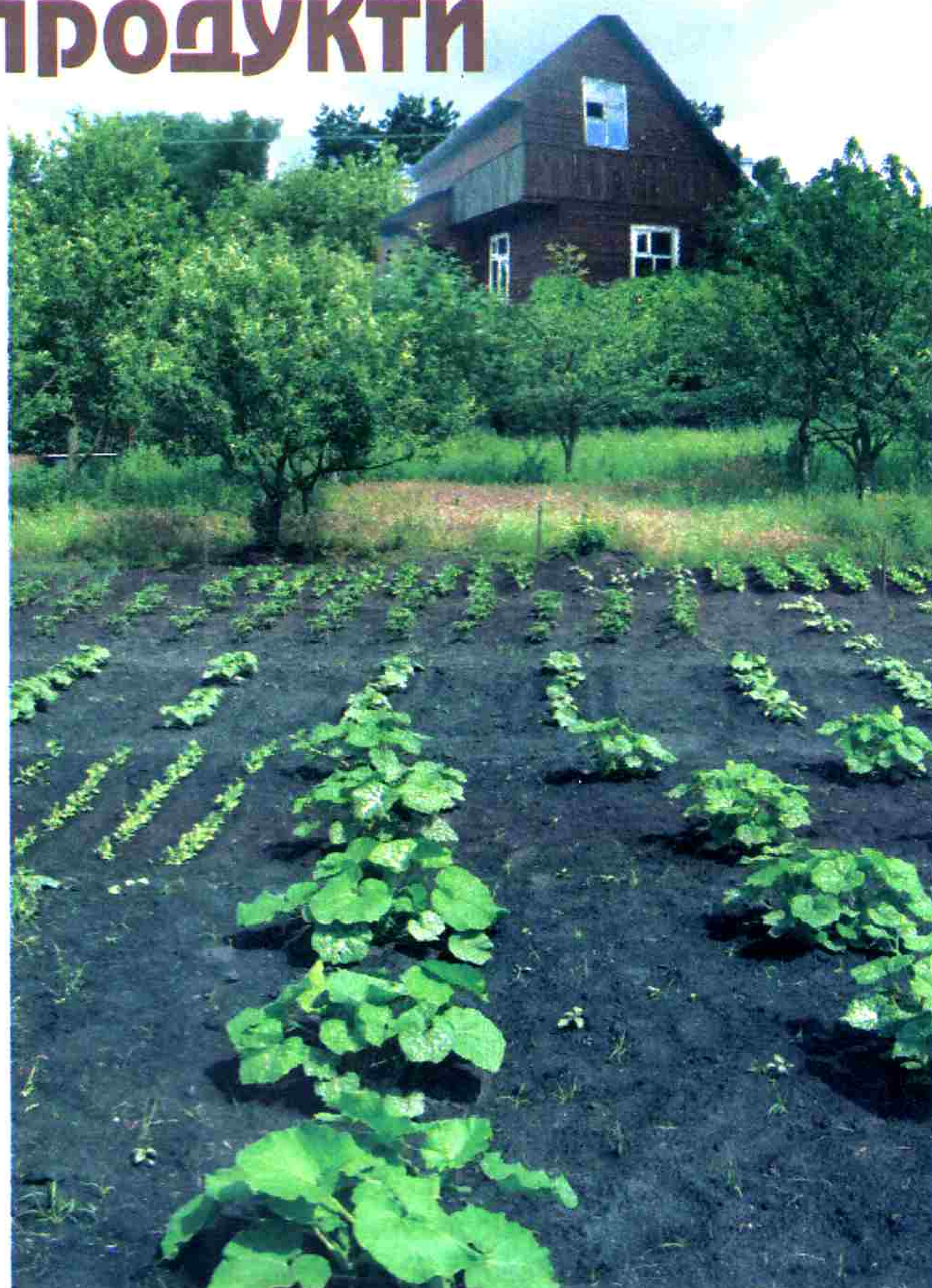

На адресу Хмельницького клубу садівників "Черешня", який я очолюю, надходить чимало листів від дописувачів з південних та східних областей України з питаннями: як поліпшити структуру ґрунту, чим його удобрити, щоб 6 соток дачі змогли прогодувати сім`ю екологічно чистими овочами та фруктами.

До Реєстру рослин України внесено 20 сортів озимого ріпаку, які містять підвищену кількість ерукової кислоти, глюкозинолатів, і всі вони закислюють ґрунт. У Національному ботанічному саду ім. Гришка (м. Київ, Тімірязєвська, 1) створено сорт ріпаку Горлиця, у якому мінімальний вміст ерукової кислоти і глюкозинолатів, навіть у I—IV репродукціях.

Німецькі та польські садівники-фермери використовують Горлицю для висіву у міжряддях плодових садів. Члени нашого клубу також щороку купують елітне насіння цього сорту в кіоску Ботанічного саду, і висівають його для розмноження, одержуючи I репродукцію. На жаль, фермери не вирощують цей сорт для потреб внутрішнього ринку, а відправляють до Західної Європи для переробки на олію.

Щоб підвищити родючість ґрунту та поліпшити його структуру, сіють сидерат навесні по снігу, попередньо змішавши насіння з піском та борошноподібними мінеральними добривами. За місяць рослини виростають на 25 см. У травні ми перекопуємо їх і поливаємо 1000-кратним розчином ЕМ-технології (10 відер розчину на одну сотку). Відразу ж висаджуємо томати, перці, огірки, дині, кавуни.

Після збирання часнику, цибулі, ранніх сортів салату знову висіваємо Горлицю і доводимо її до цвітіння (2 місяці). Зелену масу скошуємо для виготовлення компосту, а "пеньки", що залишилися, зрізуємо ручним культиватором "Стриж". У нього лезо завширшки 12 мм має лазерну заточку з обох боків. Культиватор не має холостого ходу, підрізує корені рослин на глибину 7 см (безвідвальний спосіб обробітку ґрунту за Мальцевим). Виготовляють його у Новосибірську за патентом, тому інші заводи не мають права підробляти російський винахід. Якщо прикріпити довгу ручку, то обробка ґрунту "Стрижем" приносить справжнє задоволення: не болять спина і руки, а ширина захвату — 6 і 12 см.

Після збирання картоплі (від 15 до 30 серпня — залежно від умов регіону) сіємо Горлицю на насіння. Норма висіву — 5 кг/га, або 60—80 рослин на 1 м^2, глибина сівби — 3 см. Поливаємо вищезгаданим розчином ЕМ-технології (теж 10 відер на сотку).. Сіяти потрібно після опадів або незадовго до них. Надто пізні посіви (як і ранні) погано витримують зимівлю. До осені виростає довгий корінь (до 50—70 см) з прикореневою розеткою листків, він добре зимує.

Ранньої весни відростає стебло заввишки 1,5 м. Залежно від густоти стояння утворюється від 7 до 10 пагонів на кожній рослині з 150—180 стручками і в середньому з 12—15 досить великими зернинами в стручку. Під час цвітіння ріпак необхідно обробити базудином або актарою для захисту від хрестоцвітої блішки.

Достигання дружне. Цей сорт придатний для вирощування в усіх регіонах України, рослини не схильні до полягання. Середня урожайність — 30—35 ц/га.

Висіваючи почергово на дачній ділянці Горлицю, доводьте її до визрівання насіння, поливайте розчином ЕМ-технології, і вже за два—три роки ви перетворите свою ділянку на ідеальне "житло" для рослин і корисних комах. Ми цією технологією користуємося вже вісім років.

Десять років тому біодобриво "Байкал-1" зареєстроване в Росії для овочівництва і тваринництва, а в 2000 р. — в Україні для рослинництва і тваринництва. Ми застосовували "Байкал-1" від виробника з Улан-Уде (оригінатор). Концентрат ефективних мікроорганізмів в упаковці 30 мл з голографічним друком розводимо у 3 л джерельної води, додаємо три ложки меду або варення. Цього розчину вистачає на 500 відер води.

Фірми з Харкова, Києва, Дніпропетровська розливають у пластикові пляшки готовий розчин. Де вони беруть чисту воду для закваски у великих містах, як почуваються живі мікроорганізми у пластмасі, через яку не проходить світло? На жаль, це нікого не цікавить.

Все нове й ефективне можуть занапастити комерсанти, які рекламують тільки свої фірми. Проте не варто забувати, що все пізнається у порівнянні. Нам вдається виростити томати масою 2—2,5 кг і гарбузи до 200 кг, поливаючи рослини справжніми й ефективними витяжками мікробів. Бажаємо всім городникам досягти таких результатів.

Т.Н. Васильєва,
голова Хмельницького клубу садівників "Черешня"

Чорнобривці рятують капусту

Капуста, хоча й носить титул "городньої панянки", але, як і більшість інших овочевих культур, часто потерпає від усіляких шкідників. Тому й не дивно, що в довідковій сільськогосподарській літературі можна прочитати так багато рекомендацій щодо боротьби з ними за допомогою отрутохімікатів. Але я цими підказками давно вже не користуюся, бо віддаю перевагу екологічно чистій овочевій продукції. А для цього роблю ось так.

Під час висаджування розсади білоголової та червоноголової капусти на постійне місце, разом з кожною рослиною в одну лунку висаджую розсаду чорнобривців, які вирощую в теплиці.

Поряд із броколі завжди висіваю нагідки й кріп, підсів якого до капусти не захищає її від білана й капустяної молі, але значно зменшує кількість капустяної попелиці. Щодо нагідок, то їх висіваю під зиму, а відтак до моменту висаджування броколі наша овочева грядка, зазвичай, уже вся оточена рослинами, що незабаром мають зацвісти.

Отже, ці рослини добре захищають броколі від шкідників, але тільки поки цвітуть. На відміну від чорнобривців, що протягом літа рятують капусту від хрестоцвітих блішок та білана, метелики якого, хоч і підлітають до рослин, але не сідають на них, а відтак яйцекладки і гусені немає. Тож наша капуста, наче справжня панянка, стоїть горда й красива аж до заморозків.

До речі, деякі овочеві культури й самі мають запах, що відлякує різних шкідників. Приміром, якщо чергувати рядки селери й капусти, то остання буде захищена від земляної блішки та капустяного білана.

Однак слід зазначити, що за використання ароматичних рослин з метою відлякування шкідників від овочевих культур не слід забувати про конкуренцію між ними. Аби рослини-репеленти не розросталися й не пригнічували основну культуру, їх зазвичай висівають певними вкрапленнями до насаджень основної культури або по краях її грядок, у вигляді облямівки.

Насамкінець хотів би зазначити, що городня ділянка, де для захисту овочевих культур від шкідників кмітливі господарі використовують квіткові рослини-репеленти, має не лише акуратний, а й дуже ошатний вигляд. Тож візьміть собі їхній досвід на замітку!

Колготки для... ведмедки

Боротьбу з ведмедкою власники присадибних і дачних ділянок ведуть постійно, рік у рік. Однак, на превеликий жаль, вона часто буває не дуже успішною для овочівників. До них ще не так давно належав і я, бо чого тільки не застосовував, аби позбутися ведмедки на своїй ділянці: від отрут до хитромудрих пасток. Навіть пивом пригощав шкідників, але вони й не збиралися залишати обжиту ними територію...

Залишилася тільки надія на... старі жіночі колготки — про цей спосіб якось знайомі розповіли моїй дружині, порадивши застосувати його для боротьби з ведмедкою. З того часу ось уже кілька років поспіль ми висаджуємо розсаду овочів, помістивши її з грудкою землі в невеликі мішечки, зроблені зі старих колготок або капронових панчох.

Виготовляємо мішечки таким чином: відрізуємо шматок панчохи потрібної довжини, зав'язуємо його з одного боку, а потім поміщаємо в нього рослину з грудкою землі так, щоб залишений вільний кінець панчохи можна було не дуже туго зав'язати на стеблі рослини. Тут головне зробити все акуратно, аби не було щілин, крізь які до рослин могли б потрапити шкідливі комахи.

Потім розсаду висаджуємо так, щоб верхня частина капронового мішечка виступала над землею приблизно на 5 см. За такого способу садіння коріння рослин легко проникає через капрон, а комахи не можуть заподіяти їм великої шкоди. Зверху ж коріння й стебло надійно захищає капроновий мішечок.

Слід зазначити, що за вирощування рослин у мішечках-панчохах ростуть вони добре, але потребують трохи більше вологи, ніж звичайно. Крім того, овочівникам доводиться стежити за тим, щоб ці мішечки не затягувало й не засипало землею після поливів. Тому за необхідності потрібно трохи розкопувати лунки, але робити це доводиться лише до тих пір, поки стебло не стане настільки грубим, що буде вже "не по зубах" ведмедці.

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

Огірки — рекордсмени за вмістом води, якої у них до 97%. Однак ця вода "жива". І пояснюється це тим, що в ній розчинені мінеральні солі, яких, хоч і небагато, але їхнє співвідношення настільки вдале, що цей овоч здатний регулювати й розвантажувати роботу серця, печінки й нирок, сприяє нормалізації тиску, виведенню води з організму. Крім того, вчені виявили в огірках йод, причому в легкозасвоюваній формі. Втім, народні цілителі давно помітили, що ті, хто вдосталь їсть огірків, не мають захворювань щитоподібної залози. Високий вміст калію, кремнію та сірки робить огірки незамінним профілактичним засобом для підтримання в здоровому стані шкіри, волосся й зубів.

Огірки: "жива" вода, що лікує

А ще огіркова клітковина виводить з організму надлишки холестерину, поліпшує роботу органів травлення, підвищує рухову активність кишківника.

Огірки містять вітаміни С, А, РР, групи В. Однак слід зазначити, що парникові й тепличні огірки за своєю вітамінною цінністю поступаються ґрунтовим. Слід також враховувати, що найбільша кількість біологічно активних речовин міститься в невеликих плодах завдовжки 5—7 см.

Лікуємося огірками

◈ **Рани та виразки,** що довго не загоюються та гнояться, корисно промивати свіжим огірковим соком, прикладаючи потім до них на кілька годин марлеву пов'язку, також змочену цим соком. Такий "огірковий" компрес має сильну антимікробну дію.

◈ **Щоб позбутися піску у нирках,** протягом кількох днів або тижнів (залежно від розмірів конкрементів) слід випивати по 0,5 склянки суміші огіркового, морквяного та бурякового соків 3—4 рази на день, а також сік 1 лимона й 0,5 склянки гарячої води кілька разів на день.

◈ **При кашлі, катарах верхніх дихальних шляхів** народні цілителі радять пити свіжий огірковий сік окремо або в суміші з медом по 2—3 столові ложки 2—3 рази на день.

◈ **Для лікування колітів, вироблення в організмі інсуліну, нормалізації кров'яного тиску та роботи щитоподібної залози** вживають огірки у вигляді пюре — 100 г за 3—4 рази протягом дня.

◈ **Від закрепів** застосовують суміш: 1 склянка огіркового розсолу, 2 столові ложки соняшникової олії, 1 столова ложка меду. Випивають за один прийом. Якщо відразу не допомагає, то наступного дня процедуру повторюють.

◈ **За маткових, кишкових та геморoїдальних кровотеч** допомагають огіркові батоги. Коли зібрано врожай огірків, батоги зрізають, промивають від піску й пилу, подрібнюють і висушують. Потім 50 г сировини заливають 0,5 л води й доводять до кипіння. Варити слід 5 хвилин. Настоюють протягом 1—2 годин, закутавши в ковдру. Проціджують і приймають по 0,5 склянки тричі на день. Щоб прискорити одужання, слід дотримуватися постільного режиму протягом 2—3 днів.

◈ **При хворобах печінки та жовтусі** готують відвар перестиглих плодів і батогів огірків — 100 г подрібнених перестиглих огірків і розтертих у порошок батогів залити 0,5 л гарячої води, настояти 30 хвилин, кип'ятити 5 хвилин, охолодити, процідити. Пити по 1 склянці 2—3 рази на день до їди.

◈ **За ожиріння** рекомендують пити абсолютно здоровим людям огірковий розсіл по 0,5 склянки тричі на день, додаючи до нього 1 чайну ложку 10%-ного оцту. Курс лікування — 2 тижні.

Також щотижня корисні розвантажувальні "огіркові" дні, під час яких з'їдають за день до 2 кг огірків. Слід зазначити, що таке лікування найкраще проводити в суботу або неділю, щоб обмежити фізичні навантаження на організм.

◈ **За очних хвороб** роблять примочки з настою шкірок огірків: 0,5 склянки шкірок залити 0,5 склянки окропу, настояти протягом години, додати 0,5 чайної ложки питної соди, процідити й використовувати для примочок на втомлені й хворі очі.

◈ **При вуграх, висипах, шкірних захворюваннях,** а також щоб позбутися пігментних плям, радять змащувати уражені місця свіжим соком молодих огірків 2—3 рази на день.

◈ **Від пропасниці, болісного сечовипускання, захворювань органів дихання** 1 чайну ложку подрібненого насіння огірків залити склянкою окропу, кип'ятити 2 хвилини, настояти 30 хвилин, процідити і пити по 0,5 склянки тричі на день до їди.

Протипоказання

Свіжі огірки не рекомендуються при загостренні виразки шлунка й дванадцятипалої кишки, гострих і хронічних гастритах, ентероколітах, початковій стадії захворювання на кір, нирковокам'яній хворобі та пієлоциститах із лужною реакцією сечі.

Солоні й мариновані огірки не слід вживати при захворюваннях шлунка, кишківника, пороках серця, атеросклерозі, гіпертонії, зниженні функції щитоподібної залози, захворюваннях нирок (гострі й хронічні нефрити, пієлонефрит), печінки (гепатит, холецистит, дискинезія жовчних протоків), підшлункової залози та в період вагітності. Також консервовані огірки з додаванням оцту не бажані при гіпертонії, атеросклерозі та інших хворобах серцево-судинної системи.

Хочете бути красивими?

Виявляється, що улюблені нами огірки — чудовий косметичний засіб. Огірковий сік часто використовують для видалення ластовиння й пігментних плям, відбілювання шкіри. А рідка кашка з перестиглих огірків (насінників) допоможе розгладити зморшки. Проте результатів можна досягти лише тоді, коли робити цю маску щовечора перед сном протягом місяця. Огіркова маска із сирим молоком — чудовий засіб за підвищеної сухості шкіри обличчя.

◈ **Для догляду за жирним волоссям** слід втирати у шкіру голови суміш із соку огірка й капусти (1:1), від якої волосся стає густішим і пухнастішим.

◈ **Від ластовиння:** 3 столові ложки насіння свіжого огірка залити склянкою горілки й залишити на 12 годин. Очищати шкіру отриманим лосьйоном вранці та увечері.

◈ **Лосьйон з огірків:** 25 г дрібно натертих огірків настояти в 100 мл горілки кілька діб. Перед застосуванням розбавити кип'яченою водою в співвідношенні 1:1.

◈ **Огіркове молочко:** обчищені від шкірочки свіжі огірки нарізати тонкими скибочками або натерти на великій тертушці. Залити гарячим молоком у співвідношенні 1:10. Коли настій охолоне, процідити його й протирати ним шкіру двічі на день — вранці та увечері.

◈ **Огіркова маска:** натерти на дрібній тертушці огірки, змішати їх зі збитим яєчним білком і додати кілька крапель лимонного соку. Маску нанести на обличчя, а коли висохне, обережно промокнути вологою серветкою.

◈ **Огірково-лимонний крем для жирної й нормальної шкіри**: 300 г огірків і один лимон пропустити через м'ясорубку, залити склянкою горілки й настояти протягом доби в прохолодному місці. Процідити настій, додати 0,5 склянки камфорного спирту й змішати з добре розтертими трьома жовтками та 20 г меду.

◈ **За сухої шкіри** 1 столову ложку тертої кашки з огірка змішати з такою самою кількістю сметани. Отриману суміш нанести на обличчя і шию й потримати 15 хвилин. Таке лікування бажано робити двічі на тиждень.

◈ **За блідої та зів'ялої шкіри** свіжий огірок натерти на тертушці, змішати 1 столову ложку цієї кашки з 1 чайною ложкою меду. Нанести на обличчя на 10 хвилин. Змити водою кімнатної температури.

Страви з огірків

Пропонуємо кілька рецептів дієтичних страв з огірків до вашого столу.

Салат з огірків, солодкого перцю й помідорів

Для приготування потрібно: по 30 г огірків і перцю болгарського, 50 г помідорів, 1 яйце, 10 г зелені селери, 30 г сметани, сіль та зелень — за смаком.

Огірки обчистити. Зі стручків болгарського перцю вийняти серцевину з насінням. Підготовлені овочі нарізати соломкою, а помідори — часточками. Білок круто звареного яйця й зелень селери подрібнити. Усі продукти ретельно перемішати, заправити сметаною і викласти у салатник. Прикрасити тертим вареним жовтком та зеленню петрушки і кропу.

Огірки, фаршировані овочами

Для приготування потрібно: 80 г огірків, 20 г картоплі, 10 г буряків, 15 г моркви, 10 г цибулі ріпчастої, 5 г олії, 25 г сметани, цукор, сіль та перець — за смаком.

Огірки розрізати уздовж на дві частини. М'якуш вийняти й подрібнити, з'єднати з відвареними й порізаними кубиками картоплею, буряками, морквою та пасерованою цибулею. Масу ретельно перемішати, заправити цукром, сіллю, перцем та олією. Отриманим фаршем заповнити огірки. До столу подавати зі сметаною.

Огірки, фаршировані рибою

Для приготування потрібно: 200 г огірків, 25 г масла вершкового, 50 г риби, консервованої у власному соку, 30 г майонезу, 5 г зелені петрушки, 15 г лимона, сіль.

Огірки обчистити від шкірочки й нарізати кружечками завтовшки не менше 1 см. Потім ложкою акуратно видалити з них середину з насінням, занурити огірки в підсолений окріп і потримати, доки вони не стануть м'якими. Відкинути на друшляк й охолодити. Вершкове масло розтерти з консервованою рибою (сайра, сардини тощо), попередньо розім'явши її. Кружечки огірків заповнити підготовленою сумішшю. Полити зверху майонезом і посипати подрібненою зеленню петрушки. Прикрасити страву скибочками лимона.

Огірки, мариновані по-болгарському

Для приготування потрібно: свіжі огірки (бажано маленькі), 1 ріпчаста цибулина (кружечок на літрову банку), 3 шт. перцю-горошку, 1 лавровий лист, 1 чайна ложка цукру-піску (з гіркою), 1 чайна ложка солі (з гіркою), 50 г оцту, 1 літрова скляна банка.

Відібрати маленькі огірки, за необхідності обрізати у них кінчики. Усі інгредієнти та підготовлені огірки скласти в банку, залити холодною водою "по плічки" і під кришкою кип'ятити 15 хвилин. Потім банки закатати, перевернути догори дном і тепло вкрити до повного остигання.

Слід зазначити, що приготувати таку заготовку на зиму можна дуже швидко, а огірки при цьому виходять щільними, хрумкими, солодкувато-кислими і дуже смачними.

Щиро зичимо вам здоров'я!

О. Кисленко, Р. Овсієнко

Від редакції:

Шановні читачі! Нагадуємо, що ви можете надсилати до редакції статті з простими й доступними рецептами з народної медицини. Найцікавіші з них ми обов'язково надрукуємо у рубриці "Допоможи собі сам", започаткованій у журналі "Дім, сад, город".

видові гібриди набули як вегетативно розмножувані підщепи для вищезгаданих культур. Це карликова підщепа ВВА-1, середньоросла Весняне полум'я, сильнoросла АП-1 (вона ж Кубань 86) та інші.

Але багаторічна і копітка праця деяких селекціонерів все ж таки була винагороджена: від схрещування сливи китайської й аличі кримської типової вдалося одержати нову кісточкову культуру, що за зовнішніми параметрами нагадує сливу — аличу великоплідну. І сьогодні ми з вдячністю згадуємо нашу співвітчизницю, селекціонера Нікітського ботанічного саду К.Ф. Костіну. З її рук у світ пішли перші чудові сорти: **Обільна, Десертна, Десертна рання** та інші, а Обільна й на сьогодні залишається неперевершеною за великоплідністю та якістю плодів.

Друга за родючістю й значимістю хвиля сортів вже чітко названої культури — аличі гібридної великоплідної з'явилася у 70—80-их роках XX сторіччя в результаті роботи С.Н. Забродіної і Г.В. Єрьоміна на Кримській дослідно-селекційній станції ВІР Краснодарського краю Росії. Це численна родина, в назві якої фігурує слово **Комета** та інші сорти.

Третя хвиля — це сорти, одержані на стику минулого й нинішнього тисячоліть, тобто зовсім недавно, учнями згаданих плодівників, а нині співробітниками Нікітського ботанічного саду (Україна) і Кримської дослідно-селекційної станції Північно-Кавказького НДІ садівництва і виноградарства (Росія). Останні вирішили ще й відновити класифікацію та назву — "слива російська". Для ботаніків це, може, й потрібне, але споживача точно заплутають.

Кращі сорти аличі — в саду і на кухні

Дуже часто наприкінці липня або у першій половині серпня на ринках Києва та інших міст покупцю на очі потрапляють фрукти, що мало чим відрізняються від сливи: великі, округлі або овальні за формою, червоні або бордово-сині за забарвленням. На ваше запитання продавець однозначно відповідає, що це слива. Насправді ж перед вами плоди поки що недостатньо відомої кісточкової культури — аличі великоплідної, представниці виду диплоїдних слив, родовід яких започатковано в Китаї.

Коротка історія

У передвоєнні і післявоєнні роки з-поміж селекціонерів-плодівників розвивався новий напрям у роботі — міжвидова (вона ж — віддалена) гібридизація кісточкових. Ставилося завдання одержати гібриди абрикоси і персика, сливи і персика, персика і аличі, персика і мигдалю, причому простими методами і без будь-якої генетичної модифікації. Такі гібриди були одержані, але, на прикрість селекціонерам, більшість з них виявилася малородючими або зовсім не родючими. А в подальшому господарсько корисного значення між-

До врожаю — лише два роки!

На загальний наш подив, за своїми біологічними і господарсько корисними ознаками алича великоплідна виявилася найближчою "сестрою" персика. На відміну від "королеви" саду — яблуні, її дерева навіть на сильнорослих підщепах (сіянцях дикорослої аличі) дають перший урожай вже на третій рік після садіння,

а масово плодоносять на 4—5-й (у яблуні — відповідно 4—5-й і 6—7-й роки). Зумовлює таку скоростиглість, як і в персика, масове формування генеративних (квіткових) бруньок на сильних однорічних пагонах. Достатня кількість вологи і тепла, практично на всій території України, сприяє формуванню за одне літо пагонів 2—3-х хвиль росту. Тобто, аналогічно персиковому, аличеве дерево за два—три роки повністю формується і дає повноцінні врожаї.

У разі лютих морозів (нижче мінус 28—30°С) та підмерзання алича здатна швидко відновити крону і почати плодоносити. А от для відростання гілок у зерняткових порід (яблуні й груші), що підмерзли, потрібно 3—4 роки. Тому дерева аличі, які підмерзли взимку, можна "омолодити" і одержувати плоди ще 7—8 років, а насадження яблуні доводиться викорчовувати.

За силою росту алича аналогічна персику — на сильнорослій підщепі дерева мають, як правило, до 2,5—4,5 м у висоту і діаметр крони близько 2—4 м. Це значно менше, ніж у яблуні, груші, черешні і абрикоси, вирощених на сіянцевій підщепі. Тож місце в саду для аличі завжди знайдеться. Термін життя цих компактних і високоврожайних дерев приблизно такий, як у яблунь, щеплених на слаборослих підщепах (типу М26, М9), тобто не менше 16—18 років, але може тривати до тих пір, поки вам саме ці плоди не набриднуть.

Зимостійкість

Вирощувати аличу можна на більшій частині території України, і навіть у північних областях ця справа не надто ризикована. Важливий чинник, від якого залежить величина і регулярність плодоношення аличі, — її зимостійкість. У переважної більшості сортів аличі, як і персика, низькі температури (–24...–25°С) спричиняють значне вимерзання квіткових бруньок (таке неодноразово спостерігалося в Криму та у південних областях України за останнє десятиріччя). Температура –29...–31°С рівнозначна загибелі надземної частини дерева через пошкодження штамбів і розвилок скелетних гілок (таке на Київщині буває раз на 12—14 років). Проте найбільш небезпечні значні перепади температур взимку. В той же час зменшення плодоношення спостерігається лише при вимерзанні 75—80% квіткових бруньок. На бічних пагонах (другої хвилі росту) бруньки зберігають стійкість до морозів значно довше. Існує ще один малопомітний для людини, але згубний для аличевого дерева чинник: зимова температура на рівні ґрунту або снігового покриву. Тут вона на 5—8°С нижча від температури повітря (на висоті 2 м). У цьому криється основна причина відмирання стовбурів та розвилок гілок, і, як наслідок, — неочікуваного "згасання" дерев у травні–червні.

Значення культури

Перш ніж починати вирощувати аличу на присадибній ділянці або в товарно-промисловому саду, потрібно для себе узгодити два поняття: скільки садити і для чого використовувати плоди. Основне достоїнство культури — раннє і рясне плодоношення, дещо згладжується недостатньо високими смаковими (в порівнянні із сливою домашньою) якостями плодів. Іншими словами, в плодах аличі є надмірна кількість кислоти, а самі плоди, на відміну від сливи, мало придатні для виготовлення варення або повидла. Проте, одержуючи хороший урожай аличі, ми можемо:

1) використати або прибутково продати плоди для споживання у свіжому вигляді;

2) виробляти компоти і соки з м'якоттю, купажуючи їх з персиком та абрикосою, в яких кислоти якраз і не вистачає;

3) виготовляти соуси й інші види "закусочного" матеріалу, що, як свідчить практика, дуже практично й корисно, бо має окислюючу та освіжаючу дію.

Кращі сорти: відомі і нові

Після більш ніж 25 років роботи з різними за врожайністю, зимостійкістю, смаковими якостями і забарвленням плодів сортами аличі приходиш до висновку, що не потрібно керуватися тільки терміном "нові" сорти, оптимальним є термін "кращі" сорти. Як мовиться, не кожний новий друг дорожчий старих двох. Для формування оптимального конвеєра надходження плодів аличі хороших смакових якостей, різного забарвлення і оптимальної продуктивності, в період з 15 липня по 20 серпня рекомендуємо сорти: ранній червоноплідний **Июльская роза**, ранньо-середній **Динна**, середньостиглі **Арбузна** і жовтоплідний **Гек**, та пізньостиглі, найвеликоплідніші і темнозабарвлені — **Обільна** і **Генерал**. Майже всі вони мають дуже важливу властивість — відокремлення кісточки від м'якоті. Можна вирощувати і більш пізні сорти, але не варто. Далі ми і наші діти вже хочемо інших плодів: смачнющих абрикосів і персиків, а також розкішної сливи.

Представлений нижче опис сортів наводимо згідно даних їхнього сортовивчення на Київщині, в Інституті садівництва.

ИЮЛЬСКАЯ РОЗА (синонім — КОМЕТА РАННЯ). Російський сорт, одержаний як сіянець від вільного запилення сорту Кубанська комета.

На кухні цінний як першовідкривач сезону споживання аличі (13—20 липня, на тиждень раніше від Кубанської комети), оскільки черешня і вишня вже відходять, а абрикоса не скрізь вдається. Суто столово-десертний сорт — плоди великі (32—42 г), привабливі, темно-червоні, яйцеподібної або овальної форми, соковиті, доброго кисло-солодкого смаку, з кісточкою, що відділяється. Остання властивість відкриває можливість приготування соку з м'якоттю; для варення плоди рідкуваті.

У саду дерева швидкоплідні, середньорослі, з густою округлою кроною, добре формуються завдяки великим (55—60°) кутам відходження гілок від стовбура; квітує в ранні строки і як самобезплідний сорт потребує хороших запилювачів; врожайність висока: з шестирічних дерев — 30—40 кг плодів, які при перестиганні починають обсипатися.

ДИННА. Один з нових сортів російської селекції, і, за визнанням автора — Г.В. Єрьоміна, найвдаліший. Назва сорту підтверджується ароматом дині, що чітко відчувається в стиглих плодах.

На кухні цінний незвичайно високими, як для аличі, смаковими якостями плодів, що надходять відразу після достигання Іюльської рози (22—30 липня, одночасно з Кубанською кометою). Суто десертний сорт — плоди великі і дуже великі (35—45 г), привабливі, спочатку жовто-червоні, за повного достигання темночервоні з інтенсивним рожевим нальотом, округлої форми, соковиті, відмінного кислувато-солодкого смаку, з кісточкою, що відділяється. Остання властивість відкриває можливість приготування соку з м'якоттю і компотів; для варення плоди рідкуваті, та й рука не підніметься варити таку смакоту.

У саду дерева швидкоплідні, середньорослі, з округлою кроною середнього загущення, добре формуються завдяки великим (55—50°) кутам відхождения гілок від стовбура; квітує в ранні строки і як самобезплідний сорт потребує хороших запилювачів, але врожайність у більшості років помірна: з шестирічних дерев — 25—35 кг плодів, які при перестиганні починають обсипатися. Враховуючи схильність до обсипання чудових, але тих, що починають перестигати, плодів, збирання слід проводити в 3—4 прийоми. З чисто зовнішніх неприємних ознак — відчутно уражується дірчастою плямистістю листя, з якою достатньо легко боротися.

Сорт Іюльская роза.

ГЕК. Один з небагатьох жовтоплідних сортів російської селекції.

На кухні цінується за світле забарвлення плодів, перш за все тими, хто схильний до алергії на червоні плоди будь-яких кісточкових. Має середній термін їхнього надходження (4—10 серпня, на тиждень пізніше Кубанської комети і на 3—4 дні пізніше Динної). Черешня і вишня вже відійшли, а абрикоса поступається Геку за зимостійкістю, і, відповідно, не скрізь вдається. Сорт універсального використання — плоди великі (32—37 г), привабливого світло-жовтого забарвлення й овальної форми; середньо-соковиті, хорошого кисло-солодкого смаку (при повному достиганні кислота мало відчутна), з кісточкою, що напіввідділяється. Остання властивість відкриває можливість приготування світлозабарвленого соку з м'якоттю; для варення плоди рідкуваті, але незамінні для приготування соусів і різноманітних закусок (як до м'яса, так і до міцних напоїв).

У саду дерева достатньо сильнорослі, але швидкоплідні, з округлою середньозагущеною кроною, добре формуються завдяки розрідженим товстим гілкам і великим (55—65°) кутам відхождения їх від стовбура. Квітує у середні строки і, маючи таку цінну властивість, як часткова самоплідність, не особливо потребує запилювачів. Завдяки цьому врожайність дуже висока і регулярна, з шестирічних дерев — 40—55 кг і більше плодів, які при перестиганні мало обсипаються. Для доброго відокремлення кісточки необхідні регулярні поливи дерев під час достигання плодів. Можливе повне збирання плодів за 2 прийоми (усередині крони — пізніше). Не зазнає суттєвих уражень хворобами і пошкоджень шкідниками, хоча за особливо теплого літа сприйнятливий до сливової плодожерки.

АРБУЗНА. Один з нових сортів російської селекції. Назва сорту підтверджується ароматом кавуна, що чітко відчувається у стиглих плодах.

На кухні цінний як середньостиглий, дуже великоплідний і смачний представник аличевих. Це переважно столово-десертний сорт: плоди великі (35—45 г), привабливої яйцеподібної й овальної форми, спочатку рожево-червоні, а при повному достиганні — темночервоні і майже сині, соковиті, дуже хорошого кислувато-солодкого смаку, з кісточкою, що відділяється. Придатні також для виготовлення соку з м'якоттю; компотів з цілими плодами або без кісточки (разом з персиками і сливами). Для варення плоди рідкуваті, але для персико-аличевого варення — підходять відмінно.

У саду дерева мають вищу за середню силу росту, з розрідженою, красивою і припіднятою кроною; відносно легко формуються завдяки достатньо великим (45—60°) кутам відхождення гілок від стовбура. Квітує рясно, в ранньо-середні строки, але як самобезплідний сорт потребує хороших запилювачів. Швидкоплідний і урожайний: з шестирічних дерев одержують 30—40 кг плодів. Враховуючи схильність до обсипання смачних, але починаючих перестигати плодів, збирання потрібно проводити у 2—3 прийоми.

ОБІЛЬНА. Вже достатньо відомий, один з перших і кращих українських сортів аличі гібридної, виведений

Сорт Генерал.

у Нікітському ботанічному саду в 1945 р. У районуванні знаходиться з 1969 р.

На кухні цінний як надзвичайно великоплідний, що нагадує сливу, сорт з високими, як для аличі, смаковими якостями плодів, які надходять після достигання Гека і Арбузної — 8—12 серпня. Десертний і універсальний сорт: плоди великі і дуже великі (38—55 г), привабливі, спочатку червоні, при повному достиганні темно-сині з інтенсивним рожевим нальотом, пласко-округлої форми. М'якоть щільна, соковита, доброго кисло-солодкого смаку, з кісточкою, що відділяється. Як і Арбузна, придатна для виготовлення соку з м'якоттю і компотів з цілими плодами або без кісточки (разом з персиками, сливами, ранніми яблуками і грушами). Для односортного варення плоди рідкуваті, але для персико-аличевого асорті добре придатні. І, що мало відомо, дуже добре придатні для консервації помідорів (з метою виключення оцту з рецепту додаємо 10—15 плодів аличі).

У саду дерева багато в чому схожі на дерева Динної, швидкоплідні, середньорослі, з округлою середньозагущеною кроною. Відмінно формуються за типом веретена завдяки великим (55—65°) кутам відхождения гілок від стовбура. Квітує в середні строки і як самобезплідний сорт потребує хороших запилювачів. Але врожайність у більшості років не регулярна або помірна (що пов'язане з недостатньо високою зимостійкістю генеративних бруньок): з шестирічних дерев — 25—30 кг плодів, які при перестиганні починають обсипатися. Враховуючи схильність до обсипання, збирання потрібно проводити в 2—3 прийоми. З чисто зовнішніх видимих неприємних ознак істотно уражується дірчастою плямистістю листя, а в особливо тепле літо — сприйнятливий до сливової плодожерки. Загалом, цінний, дуже великоплідний, але середньозимостійкий сорт.

ГЕНЕРАЛ. Новий сорт української селекції, спільна розробка Артемівської дослідної станції розсадництва та Інституту садівництва (м. Київ).

На кухні цінний як пізньостиглий (10—15 серпня), надзвичайно великоплідний і рівнозначний за величиною сортам Обільна і Глобус сорт, що нагадує сливу. Десертний і універсальний — плоди великі та дуже великі (38—55 г), зовні схожі на плоди Обільної, але широкоовальної форми. Привабливі, спочатку червоні, при повному достиганні темно-сині і чорні з інтенсивним світлим нальотом. М'якоть щільна, соковита, доброго кисло-солодкого смаку, з кісточкою, що не відділяється. Як і в Обільної, плоди придатні для виготовлення соку з м'якоттю і компотів з цілими плодами (разом з персиками, сливами, ранніми яблуками та грушами). Для чисто аличевого варення плоди рідкуваті, але для персиково-аличевого — відмінно підходять. Хороші також для консервації персиків, слив і помідорів (з метою виключення лимонної кислоти й оцту з рецепту додаємо 10—15 плодів аличі).

У саду дерева, на відміну від Обільної, мають вузькопірамідальну крону з середньою загущеністю, що дає змогу садити їх через 2 —2,5 м навіть на сіянцевих підщепах, але слід вчасно проводити обмеження висоти на рівні 3—3,5 м. Квітує в середні строки і як самобезплідний сорт потребує хороших запилювачів. Як і в Обільної, врожайність у більшості років не регулярна або помірна (що пояснюється самобезплідністю й недостатньо високою зимостійкістю генеративних бруньок): з шестирічних дерев урожайність становить 30—35 кг плодів, які при перестиганні практично не обсипаються. Але, враховуючи досить тривалий період достигання, збирання плодів краще проводити в 2—3 прийоми. Сорт слабкою мірою уражується дірчастою плямистістю листя, з якою легко боротися, але чутливий до "шарки" сливи.

Це сорт, яким раціонально закривати аличевий конвеєр. Сортам пізньої аличі далі конкурувати за смаком з хорошою сливою складно, а з падінням попиту і прибутковість знижується.

В.В. Павлюк,
кандидат сільськогосподарських наук,
Інститут садівництва УААН,
м. Київ

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Ваш талісман – це ваші розум і енергія

(Продовження. Поч. у "ДСГ" №№ 12, 2009 р.; 1,2, 3, 4, 5, 6, 2010 р.)

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ФІРМИ З НЕБІЗНЕСОВИМИ ГРУПАМИ

Незалежно від того, має фірма справу з профспілками чи органами влади, має її діяльність вплив на навколишнє середовище чи ні, потрібно пам'ятати — ніщо не може виправдовувати незаконних дій фірми.

Потрібно враховувати, що світ дуже швидко змінюється, бізнесмени повинні свідомо сприймати ці зміни і адекватно діяти, якщо на відповідність змінам, що пройшли, ще навіть не прийняті закони.

Неможливо перелічити всі проблеми, які можуть виникати у бізнесмена, але він повинен дотримуватися наступних правил:

1. По-перше, бізнесмен повинен мати почуття міри до фактичних і потенційних наслідків дій (повинен вміти оцінити факт і передбачити наслідки).

2. По-друге, він повинен уникати конфліктів і прагнути до співпраці як засобу вирішення проблеми, що виникає у взаємовідносинах з групами, які мають різну силу. Така співпраця не повинна набувати форми змови, яка вирішує питання за рахунок третьої, не залученої сторони.

Співпраця має шукати продуктивне творче рішення, яке підніметься над традиційними і добре відомими; знайти рівень, на якому всі інтереси досконаліше гармонують.

3. По-третє, здійснювати свою діяльність, враховуючи критерії впливу на навколишнє середовище. Довкілля, яке тривалий час ігнорували, може бути справді єдиним критерієм майбутньої бізнесової діяльності.

Ці останні поради не впливають на природу бізнесу, але вони вказують на нову місію підприємців, зміни ставлення до економіки зокрема, і до всього світу в цілому.

КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

КРЕДИТ У ПЕРЕКЛАДІ ОЗНАЧАЄ "ДОВІРА"

Підприємництво — це вміння користуватися грошима інших людей. Всі, хто став багатим, користувалися прийомом використання чужих коштів для становлення своєї справи. Для того, щоб мати моральне право користуватися грошовими засобами інших, бізнесмен повинен відповідати таким моральним нормам:

— порядність;
— чесність;
— лояльність;
— довіра;
— злагода;
— беззастережне дотримання цих норм у ділових відносинах.

Девіз бізнесмена "Користуйся чужими грошима" передбачає обумовлену вигоду і переважні права чи прибуток тому, чиї грошові кошти використовуються.

Кредит у перекладі означає "довіра". Якщо підприємець, компанія чи окремо взята країна не користуються кредитом або погано використовують отриманий кредит для розширення і розвитку виробництва, всі вони не можуть мати економічного успіху. Відсталість багатьох країн пояснюється слабким розвитком їхньої кредитної системи. Наприклад, багатство і економічний прогрес США досягнуто і, завдячуючи феномену досконалості американської кредитної системи.

Гроші мають властивість плодитися і розмножуватися. Гроші в чесних людей породжують нові гроші, а від нових грошей з`являються наступні. Але це в тому випадку, якщо грошима розпоряджається чесна людина.

Чесність — це властивість, яку нічим не можна компенсувати. Вона належить до найбільших глибинних рис характеру. Чесність, як і її недостатність, можна почути в кожному промовленому слові, відчути в помислах і вчинках, часто вона проявляється у виразі обличчя і її можна розпізнати з першого погляду. Безчесна людина має вади, які викривають її тоном голосу, манерою говорити, виразом обличчя і всією поведінкою.

Чесність і репутація, кредит і процвітання в діловому житті тісно переплетені. Будучи чесною, людина завойовує три обставини: репутацію, кредит (довіру) і процвітання.

Банки займаються тим, що вони позичають гроші чесним людям. Чим більше позичають людям грошей, тим більше вони заробляють. Банки займаються в основному фінансуванням підприємництва, вони не люблять давати гроші на предмети розкоші.

У світі банкіра розглядають як спеціаліста своєї справи, як друга підприємця, тому що його завдання — допомагати і сприяти процвітанню бізнесу. Якщо ви визначилися з банком, то постарайтеся підібрати такого банкіра, який би був вашим добрим порадником, щоб ви могли прислуховуватися до його слів, пропозицій.

Використання кредиту має багато позитивних сторін у бізнесовій діяльності, але при негативній психологічній установці все добре може повернутися поганим, кредит також не є винятком.

Кредит може перетворити чесну людину у безчесну, кредит може бути причиною хвилювань, переживань, нещасть та шахрайства. Як правило, кредитор дає свої гроші добровільно людині, яку вважає достойною довіри. Шахрай же, беручи гроші, наперед знає, що він їх не поверне або поверне несповна.

Порушення кредитних зобов'язань може призвести до фізичного, психологічного, морального розладу.

КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ КЛІЄНТА КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Комерційні банки видають кредити підприємцям добровільно, але до цього спеціалісти банку вивчають кредитоспроможність підприємства чи підприємця.

Щоб визначити свою потенційну можливість отримання кредиту, бізнесмен має володіти механізмами, якими користуються банки при визначенні його платоспроможності.

Банки з розвинутою економікою застосовують складну систему великої кількості показників для оцінки кредитоспроможності клієнта. Ця система диференційована в залежності:

1. Від статусу позичальника (фірма, приватна особа, вид діяльності).

2. Від сальдових показників звітності. Це:

— ліквідність фірми,

— оборот капіталу,

— залучення засобів,

— прибутковість.

Коефіцієнт ліквідності — це відношення найбільш ліквідних засобів до короткострокових боргових зобов'язань.

До **ліквідних засобів** відносяться грошові кошти та дебіторська короткострокова заборгованість (позички, векселі, неоплачені вимоги, короткострокові зобов'язання).

Коефіцієнт ліквідності прогнозує здатність клієнта оперативно і в строк погасити борг у банку в найближчій перспективі на основі оборотного капіталу.

Показники **оборотності капіталу** відображають якість оборотних активів. Якщо кількість запасів зростає на складі, то це не може бути висновком про ріст кредитоспроможності клієнта.

Коефіцієнт залучення засобів — це співвідношення всіх зобов'язань до суми активів, або до основного капіталу. Чим вищий коефіцієнт залучення, тим нижча кредитоспроможність.

До показників, що характеризують прибутковість фірми, відносять:

— доходність,

— доля прибутку в доходах,

— норма прибутку на активах,

— норма прибутку на акцію.

Крім основних показників кредитоспроможності, фірми можуть користуватися додатковими показниками:

— забезпеченість власним капіталом;

— рівень рентабельності.

Банки класифікують кредити за строками та особливостями кредитозаймача. Кредитозаймачами можуть виступати:

— державні підприємства і організації;

— кооперативи;

— орендатори;

— громадяни, що займаються приватною трудовою діяльністю;

— інші банки;

— інші господарства (місцева влада, профспілки, благодійні організації і т.д.)

За строками кредити класифікують на:

— короткострокові — до одного року;

— середньострокові — 1—3 роки;

— довгострокові — більше 3 років.

ФОРМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ПОВЕРНЕННЯ КРЕДИТУ

Спроможність повернення кредиту — основа кредитних відносин. Механізм повернення кредиту вказує позичальника і займача в цьому процесі.

Позичальник вибирає таку сферу виділення кредиту, такі кількісні параметри позички та методи її погашення, умови кредитної угоди, які б передбачали своєчасне і повне повернення позички.

Форма забезпечення повернення кредиту передбачає конкретне джерело погашення позички, юридичне оформлення права кредитора розпоряджатися цим джерелом, організацію контролю банком, щоб це джерело було достатнім і відповідало певним вимогам (ліквідності).

Для фінансово стабільних підприємств, які є першокласними клієнтами банку, юридично закріплюються в договорі погашення позичок за рахунок надходжень від реалізації, і цього може бути повністю достатньо для застави (овердрафт).

ПОНЯТТЯ ПРО ЗАСТАВУ ПРИ ОТРИМАННІ КРЕДИТІВ

Застава майна клієнта — це одна із форм забезпечення повернення кредиту.

Застава цінностей не змінює права власника на майно, але:

— по-перше, застава майна дає право банку розпоряджатися заставленим майном слідуючим чином:

а) він може перевезти його на зберігання своїми силами або передати на відповідальне зберігання займачу чи третій особі;

б) кредитозаймач не може використовувати товари в заставі без дозволу банку;

— по-друге, предметом застави може бути як прокредитоване майно, так і власне майно;

— по-третє, застава цінностей пов'язана з правом власності на них займача;

— по-четверте, застава має реальну вартість в різних формах: товарно-матеріальні цінності; векселі; цінні папери; валютні цінності;

— по-п'яте, застава відрізняється від забезпечення кількісно.

Зазвичай банк дає кредит сумою 50% вартості застави.

Застава майна клієнта може здійснюватися так:

1. Застава товарно-матеріальних цінностей.
2. Застава дебіторських рахунків.
3. Застава цінних паперів.
4. Застава векселів.
5. Застава депозитів, що знаходяться в цьому ж банку.
6. Іпотека (застава нерухомості).
7. Змішана застава.

Товарно-матеріальні цінності для застави повинні мати якісні показники, кредитор вимагає права здійснювати контроль за їхнім зберіганням.

Для торгових організацій може видаватися кредит під заставу товарів в обороті, а для переробних організацій — під заставу товарів, що знаходяться у переробці.

ГАРАНТІЇ ТА ПОРУЧИТЕЛЬСТВА

Формою забезпечення повернення кредиту є гарантії та поручительства.

Суб'єктами, що видають гарантійні зобов'язання, можуть бути фінансово стійкі підприємства чи спеціальні установи.

У США, наприклад, є Адміністрація у справах невеликих підприємств, яка має цільову програму їхнього розвитку. Ці кредити видаються під привілейовані 1—1,5% річних.

Поручительство — це форма забезпечення повернення кредиту. Поручительство, на відміну від гарантії, оформляється договором між банком та поручителем. Договір передбачає, що поручитель зобов'язується погашувати заборгованість кредитозаймача протягом певного часу.

Поручительство оформляється через нотаріальну контору, і поручитель несе юридичну відповідальність за іншу особу на випадок несплати нею боргу.

ПОНЯТТЯ ПРО ЛІЗИНГ ТА ОСНОВНІ ФОРМИ ЛІЗИНГУ

Під лізингом розуміють довгострокову оренду машин та обладнання, які куплені орендодавцем для орендатора з метою їхнього виробничого використання, при збереженні права власності на них за орендодавцем на весь строк договору.

З економічної точки зору лізинг має багато спільного з кредитом.

Під формами лізингу розуміють моделі лізингових контрактів. Найбільше поширення в міжнародній практиці отримали такі форми лізингових операцій:

— Лізинг "стандарт" — постачальник продає об'єкти угоди компанії, що фінансує угоду, яка через свої лізингові компанії здає їх в оренду споживачам.

— Лізинг "васк" — зворотний лізинг — власник обладнання продає його лізинговій компанії і одночасно бере це обладнання в оренду. В результаті продавець стає орендатором.

— Лізинг — постачальник — продавець реалізує обладнання лізинговій компанії, стає лізингоотримувачем, але отримане обладнання використовує не сам, а здає в суборенду.

— Компенсаційний лізинг — орендні платежі здійснюються постачальниками продукції, виготовленої на обладнанні, що є об'єктом лізингової угоди (комбайни — розрахунок зерном).

— Відновлювальний лізинг — лізингова угода передбачає періодичну заміну обладнання за вимогою орендатора на більш сучасні зразки.

— Лізинг із залученням засобів — передбачає отримання лізингодавачем довгострокової позички на суму до 80% активів, що здаються в оренду.

У лізинговому договорі, що укладається, є такі розділи:

1. Сторони договору.
2. Предмет договору.
3. Строк дії договору.
4. Права і обов'язки сторін.
5. Умови лізингових платежів.
6. Страхування об'єктів угоди.
7. Порядок розриву договору.

СКЛАДОВІ УСПІХУ МАРКЕТИНГУ. ПОШУК ДЖЕРЕЛ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ

МАРКЕТИНГ – СКЛАДОВА БІЗНЕСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМЦЯ

Взаємовідносини між покупцем і продавцем дуже важливі з економічної, юридичної та етичної точок зору.

Маркетинг — це те поле діяльності бізнесмена, де, враховуючи свої права, обов'язки та інтереси, він може найбільше проявити себе, будучи підприємцем малого чи середнього бізнесу. На відміну від корпорацій, малі підприємства не мають великих коштів, розгалуженої торговельної мережі, стабільної клієнтури та свого імені в бізнесі. Але, на противагу цьому, вони мають можливість безпосередньо спілкуватися з покупцями та експериментувати відразу ж на декількох напрямках. Вони віддані своїй справі і мають щирі бажання досягти успіху.

Маркетинг — це галузь діяльності бізнесмена, де він робить гроші. І найважливішим тут є вміння привернути увагу покупця до вашої продукції. Маркетинг включає два головні моменти: стратегію і тактику.

Стратегія маркетингу — це вибір цільових покупців, потрібного товару та шляхів його поширення.

Тактика маркетингу — це засоби, за допомогою яких вирішуються стратегічні питання.

Щоб досягти успіху в бізнесі, необхідно оволодіти методологією маркетингової діяльності. Це відкриває шляхи розвитку бізнесу та підвищення прибутковості. Знання методології маркетингу дає можливість побудувати свою маркетингову стратегію і плани її реалізації.

Успішна маркетингова діяльність передбачає шість основних кроків бізнесмена:

1. Шукати гроші там, де вони є.
2. Стати кращим за всіх інших.
3. Знайти достатню кількість клієнтів.
4. Мотивувати клієнтів до здійснення покупки.
5. Встановити зі своєю цільовою групою регулярне спілкування.
6. Організувати продаж.

ПОШУК ПРИБУТКУ ТАМ, ДЕ ВІН Є. ПОШУК ВІДПОВІДНИХ КЛІЄНТІВ

Мета бізнесової діяльності — отримання прибутку. А, щоб його зробити, потрібно знайти гроші там, де вони є, і перекачати у свою кишеню — на свій рахунок у банку.

Щоб маркетингова діяльність була прибутковою, необхідно знайти відповідних клієнтів, правильно вибрати товар та ринок збуту.

Пошук клієнтів — це пошук споживача, який готовий заплатити за ваш товар більше грошей, ніж ви витратили на його виробництво.

Щоб знайти своїх клієнтів, потрібно:

— знайти клієнтів, яких погано обслуговують;

— визначити, які з них можуть бути вам вигідні;

— чи зможуть ваші клієнти (або, як це називають у маркетингу, — сегмент ринку) підтримати ваш бізнес.

Пошук клієнтів, яких погано обслуговують, — це пошук тих клієнтів, яких існуюче обслуговування чимось не влаштовує.

Вихід на переповнений ринок для бізнесмена рівнозначний самогубству. Тому, перш ніж виходити на ринок, потрібно провести сегментацію клієнтури, вести пошук, поки не будуть виявлені групи людей, на потреби яких ваші конкуренти не звертали уваги.

Найбільш поширеними критеріями сегментації є:

— розмір,

— застосування,

— зручності,

— стиль життя,

— займана посада,

— здібності та схильність,

— канали розповсюдження,

— географія покупок,

— процес виробництва товару,

— індивідуальні запити,

— доходи,

— соціальний стан,

— склад сім'ї.

Розмір — магазин "Богатир". Розмір покупок для сім'ї — одна кількість, продукція під реалізацію — інша кількість.

Застосування — фрукти на переробку, на зберігання, споживання по придбанні; картопля смажена фрі, крохмаль, насіннєва.

Зручності — сок-тара 200 г.;

овочі, фрукти: 1) помиті, 2) в пакеті на вокзалі;

саджанці, розсада — із закритою кореневою системою;

коньяк — пляшка, 100—200 г в літаку.

Більшість конкуруючих компаній докладають зусиль, щоб задовольнити запити найбільш солідних клієнтів, залишаючи поза увагою певні групи людей. Ці люди є вашими потенційними клієнтами.

Стиль життя — газонна трава, квіти, саджанці декоративних, вічнозелених дерев.

Схильність, здібності — чисті продукти харчування, які виводять з організму радіонукліди.

Канали розповсюдження — насіння поштою; молоко пенсіонерам з прохідної — 4 літри + за доставку.

Географія — приміська зона — продукти для щоденного споживання.

Склад сім'ї — хліб 1 кг, 0,5 кг, 0,2 кг;

упаковка продукції в пакети для холостяків і для багаточисельних сімей.

Доход, посада, соціальний стан — обіди: одні обідають у ресторані, інші — їздять додому, треті обмежуються бутербродами.

Процес виготовлення — одні люблять натуральні продукти без переробки, інші сосиски, варену ковбасу. В обідні пакети — 1 огірок, 1 помідор, 1 яблуко, листковий овоч.

Індивідуальність — сортова картопля, заготівля на зиму в мішкотарі.

Розподіливши споживачів на групи, сегменти, можна знайти, що за якимось показником певна група людей не задоволена існуючим обслуговуванням, потреби цього клієнта не були враховані вашими конкурентами.

Поряд з тим потрібно провести визначення, які основні мотиви здійснення покупок: ціна, характеристика, якість, статус товару, а також інші фактори.

У бізнесі три основні види покупок:

1) одноразові покупки, випадкові покупки;

2) повторні покупки — заготівля сировини, закупки для їдалень, ресторанів і т.д. Це найважливіші покупки, тому потрібно познайомитися з покупцями і з'ясувати, які нові риси вони хотіли б бачити у своїх нових торгових партнерах;

3) форс-мажорні покупки в критичних обставинах. Покупцеві товар потрібен негайно — обов'язково використайте можливість зарекомендувати себе.

Вигідним клієнтом після проведеної сегментації є той, який згідний заплатити відповідну суму за потрібний товар. Таких клієнтів найкраще віднайти через ділерську мережу (райпотребспілки, плодоовочторги), працюючи з реалізаторами на стихійних ринках, через спеціалізовані журнали, в податкових інстанціях, списках платників податку, на виставках, у клубах за інтересами, в асоціаціях.

Після того, як ви виявите можливі сегменти ринку, на які можна запропонувати вашу продукцію, потрібно визначитися, чи візьме покупець вашу продукцію, чи підтримає цим ваш бізнес.

Для оцінки свого потенційного збуту необхідно:

1. Знайти 5—6 видів продукції чи магазинів, націлених на тих самих клієнтів.

2. Попросити 5—10 своїх потенційних клієнтів дати порівняльну оцінку товарів та послуг, якими вони користуються.

3. Оцінити збут інших видів продукції і визначити можливий збут продукції вашого зразка.

4. Оцінити прибуток, який може принести кожна потенційна група вигідних клієнтів.

ПРАВИЛЬНИЙ ВИБІР ТОВАРУ

Для того, щоб правильно вибрати товар, необхідно зробити наступні чотири кроки:

1. Вирішіть, яку продукцію ви можете запропонувати вашому цільовому споживачу.

2. Підготуйте короткий список питань, які мають відношення до вашої продукції.

3. Опитайте клієнтів.

4. Вирішіть, які із названих ними продуктів можуть принести вам найбільший прибуток.

Найкращий спосіб довідатися про особливості товарів, які хотіли б бачити ваші споживачі, — скласти список найбільш типових відповідей клієнтів.

Попередній аналіз може вказати вам нові товари і послуги, які необхідні споживачам.

Здійснюючи попередній аналіз,

— по-перше, складіть список додаткових товарів та видів послуг, які, на вашу думку, найбільш потрібні споживачеві;

— по-друге, зберіть нараду споживачів і з`ясуйте, що нового вони б хотіли побачити у вашому товарі;

— по-третє, створіть систему, яка б давала можливість постійно отримувати побажання клієнтів.

Проводячи опитування клієнтів, необхідно користуватися такими правилами:

1. Приведіть назви інших товарів для порівняння.

2. Запропонуйте людям вибір декількох товарів.

3. Попросіть оцінити в балах продукцію, яку ви пропонуєте.

4. Визначтесь, чи дійсно люди збираються купувати вашу продукцію.

Щоб опитування було результативним, потрібно більше спілкуватися з людьми. На основі проведених опитувань і досліджень:

1. Виберіть товар, який будуть купувати ваші споживачі.

2. Визначте собівартість вашого товару і послуг.

3. Визначте ціну, виходячи з попиту.

4. Якщо ціна, яка базується на опитуванні, нижча від собівартості продукту, то продукту необхідно надати нових рис, щоб ціна могла бути вищою від собівартості.

ВИБІР НЕОБХІДНОГО РИНКУ

Незалежно від розміру комерційного підприємства, при правильному виборі ринку значно знижуються затрати на просування товарів на ринок, збільшуються обсяги продажу, зростає прибуток. Для цього необхідно визначити доступні канали ринку, створити стимули для продажу вашого товару на ринку, знайти ринок, де слабка конкуренція, а також визначитися, чи відповідають ваші ресурси можливостям ринку.

Щоб знайти потрібний ринок, необхідно виявити всі можливі канали збуту товару. Спочатку визначте всі типові канали: людей, які торгують вдома, на стихійних ринках, магазини на околиці, ларки, неспеціалізовані магазини, що продають найрізноманітніший товар, крім вашого.

Постарайтеся використати нетипові альтернативи:

— орендуйте місце в уже існуючому магазині;

— сумісне використання одного приміщення з колегами-партнерами;

— об'єднайте два канали (якщо у вас свій ларьок, візьміться продавати, крім своєї, ще чиюсь продукцію);

— збувайте товар через інші торгові точки;

— використовуйте продукцію як преміальну.

Клієнти, як правило, люблять купувати товари у своїх постійних постачальників. Щоб порушити цей стереотип, потрібно застосовувати стимули. Новим клієнтам легко збути товар, якщо в них виникають проблеми. Застосування стимулів вимагає конкуренція ринку, стимулами можуть виступати:

— якість товару;

— мотивація покупця до придбання саме вашого товару;

— запропонувати те, що потрібно людям саме в цей момент (до свята 8-го Березня);

— розміщення — наблизитися до споживача, прийти до нього (доставка обідів в офіс, додому);

— реклама.

Легше просувати товар там, де існує "легка конкуренція"; там же, де йде запекла боротьба, слабкій компанії навряд чи вдасться її виграти. На околиці міста менша конкуренція, і якщо ваш товар дешевший, то бідний покупець зможе стати вашим потенційним покупцем.

Завдання — знайти ринки з невисокою конкуренцією;

— знайти нетрадиційні способи збуту товару;

— продаж на інших ринках (дитяче харчування, експорт);

— знайти вузький сегмент ринку;

— створити канали збуту нового типу товару.

Щоб зайняти своє місце на ринку, дуже важливо реально визначитися, наскільки ваші ресурси відповідають ринку.

Більшість початківців-бізнесменів недооцінюють затрати, необхідні для здійснення просування товару на ринок, і найбільша помилка — вихід на ринок з недостатнім капіталом.

Потрібно враховувати такі непередбачені затрати при просуванні товару на ринок:

— стимулювання каналу збуту (преміювання тих, хто збуває ваш товар);

— зразки, демонстрація обладнання;

— оренда; рекламна підтримка;

— торгові і виробничі представники;

— участь у виставках;

— каталоги та поштові витрати;

— вітрини;

— гарантія обслуговування (повернення зіпсованої продукції).

До вартості товару на ринку входять:

— вартість самого товару;

— затрати на допоміжні товари (тара, упаковка і т.д.);

— "промоушн" — просування товарів на ринок;

— навчання персоналу.

Успіх бізнесмена залежить від того, як він зуміє освоїти ринок.

Право вибору залишається за бізнесменом. Кожний може діяти так, як діють інші, вибрати свою нішу і добиватися успіху. Успіх полягає у вмінні вибрати клієнтів, товар і ринок.

В.Г. Лисанюк,
доктор сільськогосподарських наук, професор, академік АТНУ

(Далі буде)

Намагнічений вулик

Незважаючи на складну економічну ситуацію в Україні, протягом останніх десятиріч у багатьох регіонах нашої країни збільшилася кількість бджолярів, що займаються бджільництвом на присадибних пасіках. При цьому бджолярам, особливо початківцям, доводиться вирішувати чимало складних питань.

Зокрема, вони повинні добре знати у своїй місцевості рослини, що є джерелами пилку й нектару, а також їхнє практичне значення і строки квітування, вміти правильно вибрати породу бджіл та необхідне обладнання, вдало розташувати вулики на пасіці тощо. Та чи не найголовніше питання, що турбує майже всіх бджолярів-аматорів, — як підвищити продуктивність бджолиної сім'ї, адже це найефективніший засіб зниження собівартості меду.

Нині відомо чимало способів підвищення продуктивності бджолиної сім'ї, більшість з яких докладно описані у спеціалізованій періодичній літературі. Ми ж пропонуємо зробити намагнічений вулик.

Досвідчені бджолярі давно помітили, що продуктивність бджолиної сім'ї значно зростає, якщо впливати на бджіл постійним магнітним полем. Для цього достатньо лише прикріпити магніт у такому місці, де постійно пролітатимуть бджоли (біля льотка).

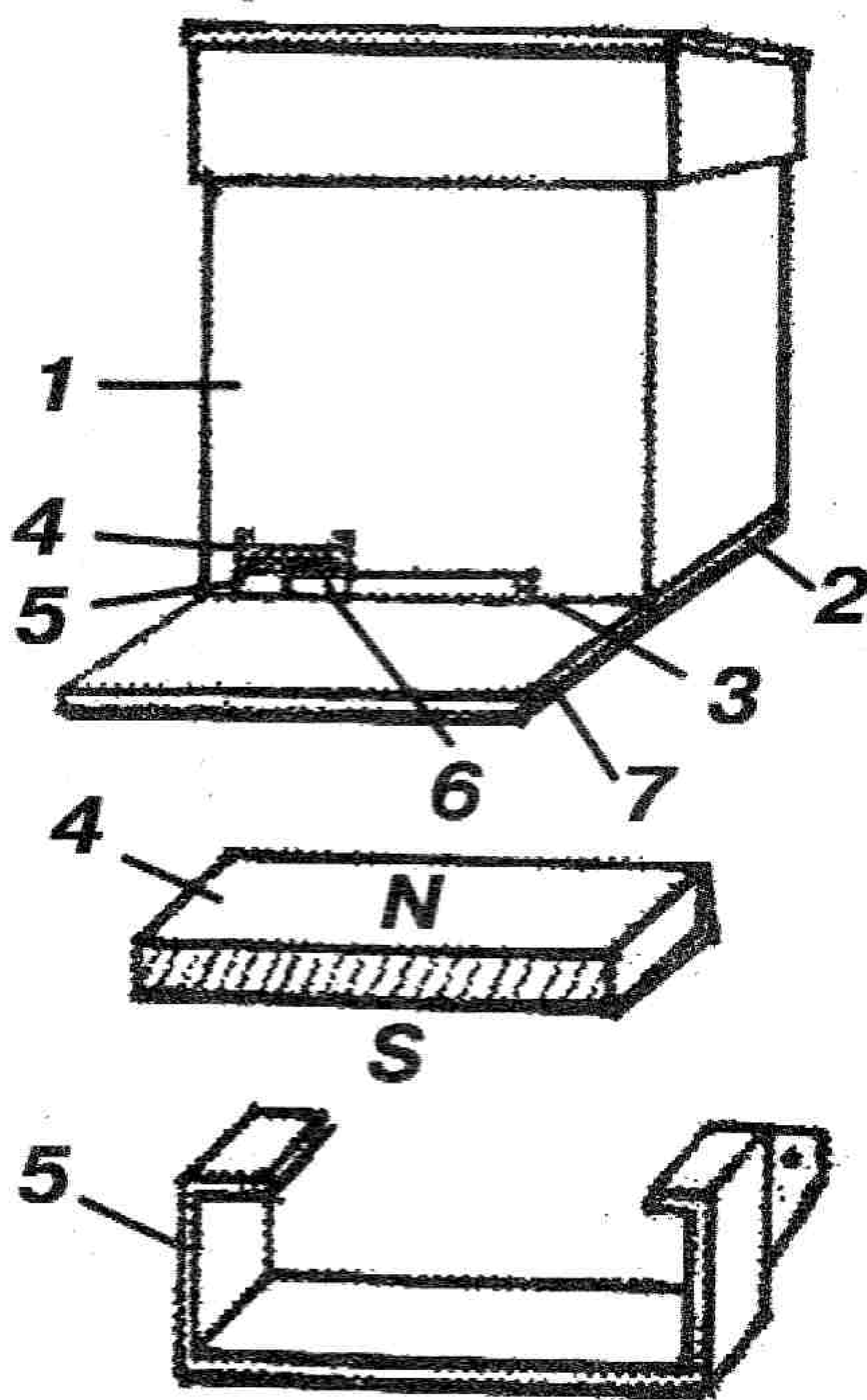

Сподіваємося, що на рисунку показано все достатньо зрозуміло. Цифрою 1 тут позначено сам вулик із дном 2, льотком 3 і прилітною дошкою 7. У верхній частині льотка встановлено постійний магніт, повернений південним полюсом до дна вулика. Магніт являє собою феромагнітну пластину 4 розміром 5 x 10 x 50 мм, закріплену в скобі 5. Між нижньою поверхнею магніту і прилітною дошкою утворюється льотна щілина 6.

Магніт можна встановити на всю довжину льотка або тільки на частину його. В останньому випадку решту льотка закривають дерев'яною вставкою.

Магніт встановлюють у період активної діяльності бджіл. Внаслідок впливу магнітного поля у бджолосім'ї майже на 20% збільшується кількість розплоду та активізується діяльність бджіл щодо збирання нектару й пилку. Крім того, зменшується уражуваність сім'ї вароатозом.

Завдяки застосуванню такого заходу бджолина сім'я стає сильнішою і приносить великий взяток. Намагнічені сім'ї не рояться, а тривалість життя бджіл значно збільшується.

Замок для вулика

Нині найкращі та стійкі медозбори отримують, зазвичай, завдяки кочовій пасіці. Слід також враховувати, що в кочовому бджільництві найважливішою та відповідальною справою є вибір місця для пасіки. Однак не лише це питання доведеться вирішувати бджолярам. Важливо також правильно організувати перевезення бджолиних сімей на значну відстань. А відтак вулики під час транспортування мають бути настільки добре закріплені, аби виключити будь-яку можливість їхнього мимовільного відкривання на шляху до місця медозбору.

Саме тому, та й у деяких інших випадках, необхідно закривати кришку вулика на замок. Зробити це нескладно, оскільки для цього достатньо буде лише переробити засувку вулика.

В основі засувки, крім наявних отворів, під шурупи просвердлюють ще два отвори діаметром 4 мм із відстанню між ними 20 мм, куди вставляють кінці скоби 1, виготовленої з 5-міліметрового дроту.

У верхній частині засувки для проходу скоби просвердлюють овальний отвір 3 завширшки 5,2 мм та завдовжки 30 мм. Кінці скоби 2 розклепують. За бажанням скобу можна приварити до основи засувки.

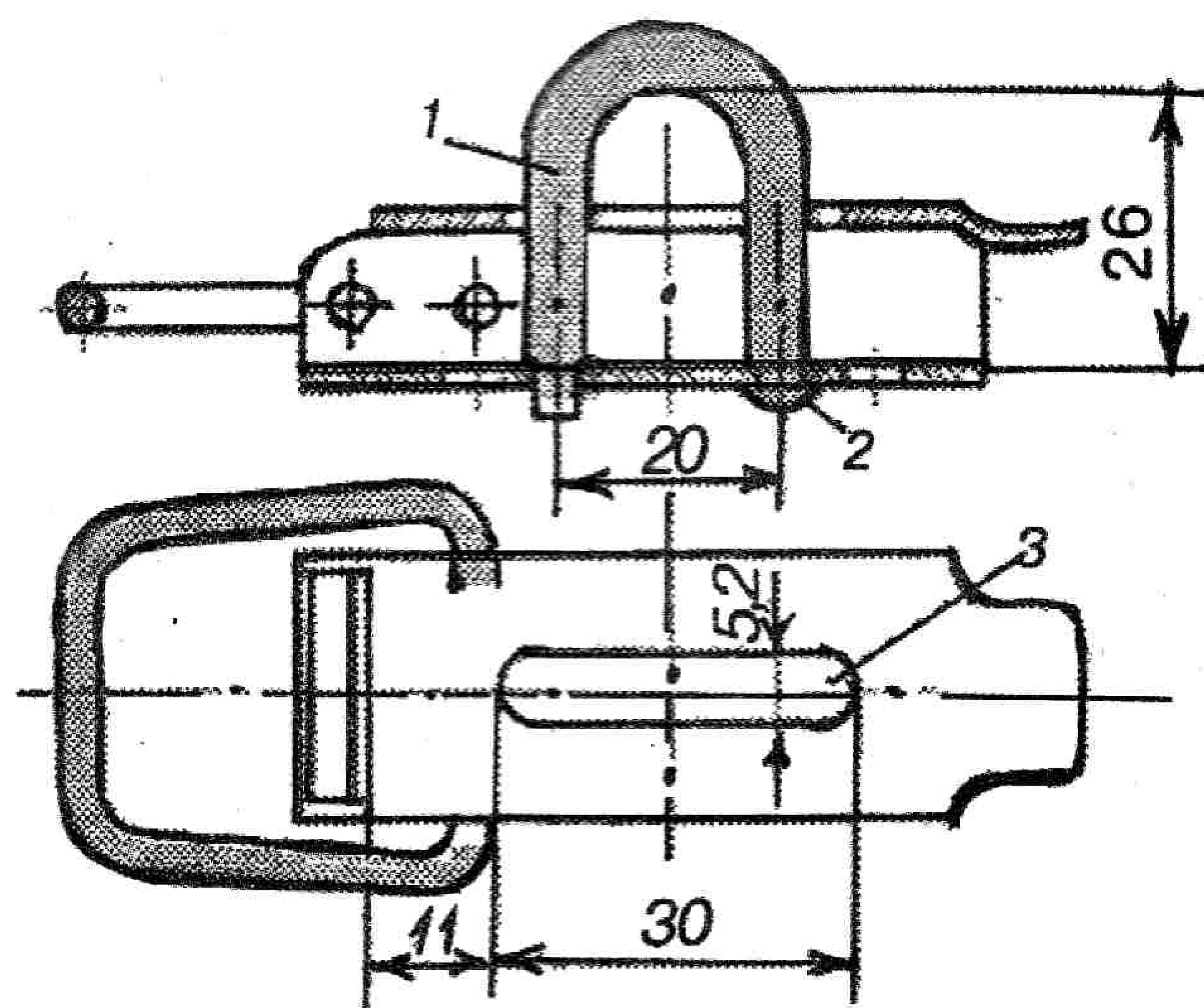

Як свідчить практика, для замикання вулика фахівці рекомендують використовувати так звані контрольні замки, які можна придбати у спеціалізованих магазинах. Однак нині саморобний варіант для багатьох значно прийнятніший.

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

Міні-лазня — якнайшвидше

Рідко який господар не мріє про те, аби побудувати у себе на ділянці лазню. Однак дуже часто ці мрії так і залишаються нездійсненними, бо місце для спорудження окремої будівлі для лазні на вже обжитій дачі, як правило, знайти складно. Та й розпочинати нове будівництво у наш економічно скрутний час для багатьох — нереальна ідея.

Хоча, принаймні, одне цікаве рішення для цього складного завдання є, і "підгледів" я його на ділянці своїх добрих знайомих.

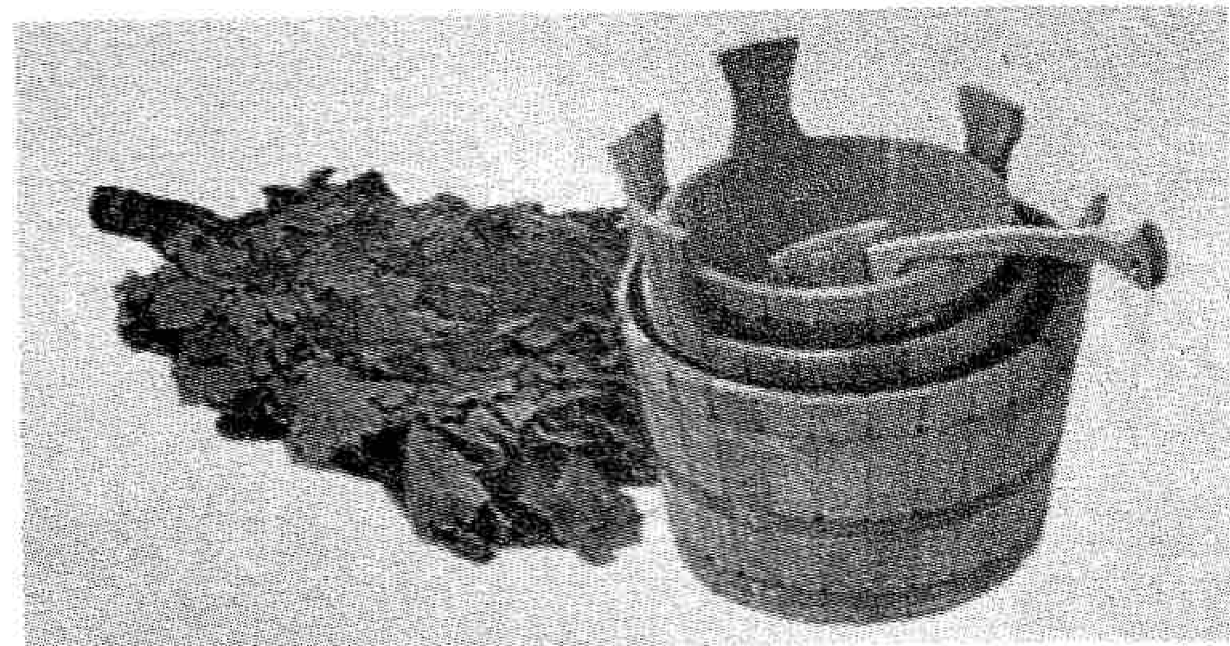

Насамперед варто зауважити, що лазня насправді дуже корисна, тому ще за сивої давнини вона була відома багатьом народам світу. І, зазвичай, похід до неї вважався не лише можливістю очистити власне тіло. Лазня у стародавніх народів була сакральним місцем, оскільки в ній бачили поєднання всіх стихій природи — повітря, води, вогню, землі. За переказами, всі ці стихії передавалися людині під час миття, робили її здоровою, сильною та міцною. Не випадково ж наші пращури стверджували: "Як помився, так заново народився".

Щодо будівництва міні-лазні, то цей проект достатньо зрозуміло показаний на рисунках і, як можна побачити, кухонна піч тут суміщена з лазнею. Остання виявляється досить економічною, бо має невелику парильню розміром 1,7 х 1 м, а висота її відповідає середньому зросту людини.

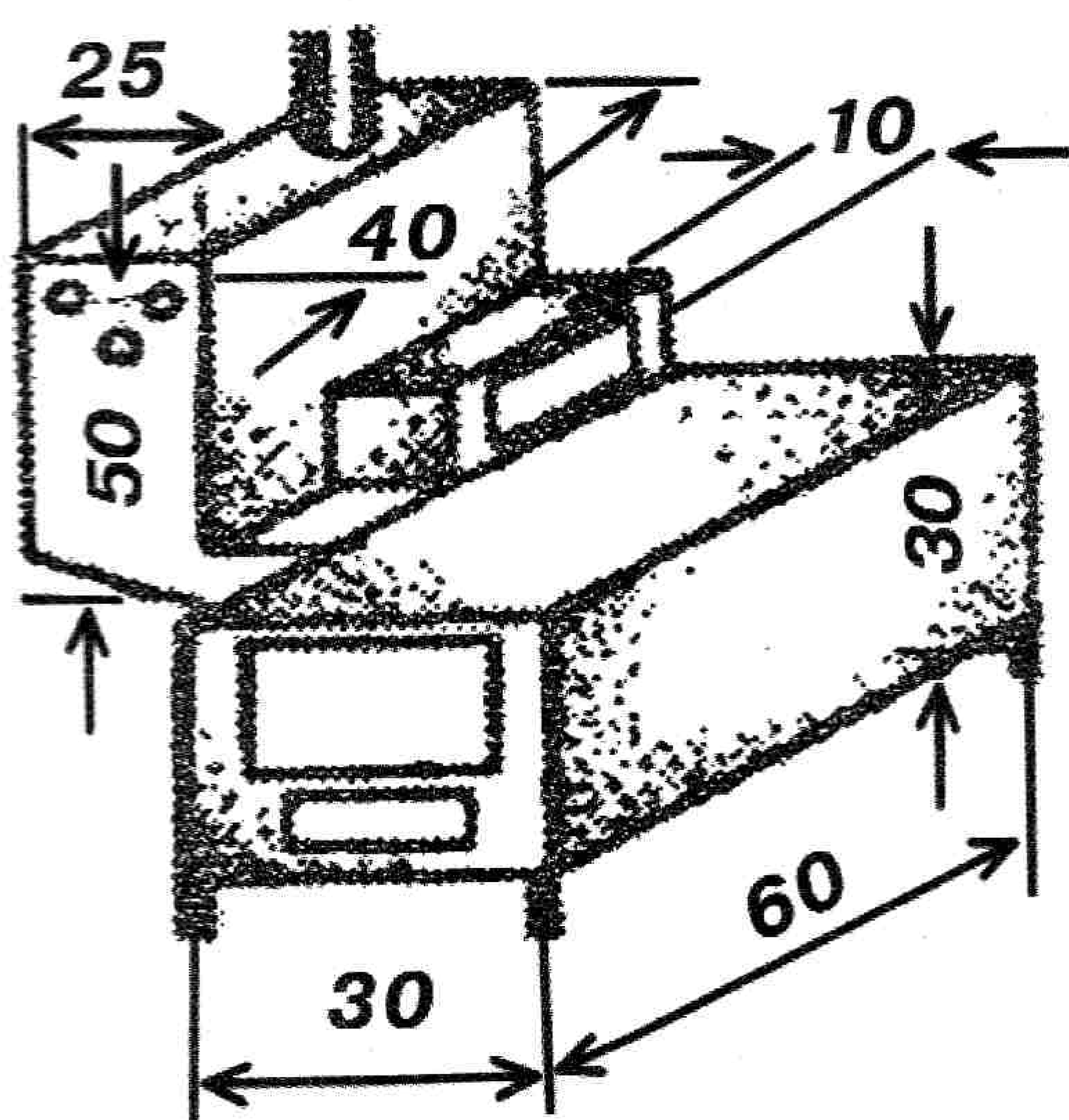

Рис. 1

У жарові труби обігрівача потрібно засипати приблизно піввідра каменів. У конструкції також використано водяний бак із кранами та трубками для підведення води в центр жарових труб.

Слід зазначити, що температура в лазні залежить від кількості та якості дров, які закладають в основну піч під час приготування їжі. Під час спалювання березових та інших дров із листяних дерев температура на прилолоку майже відразу сягає 100°С.

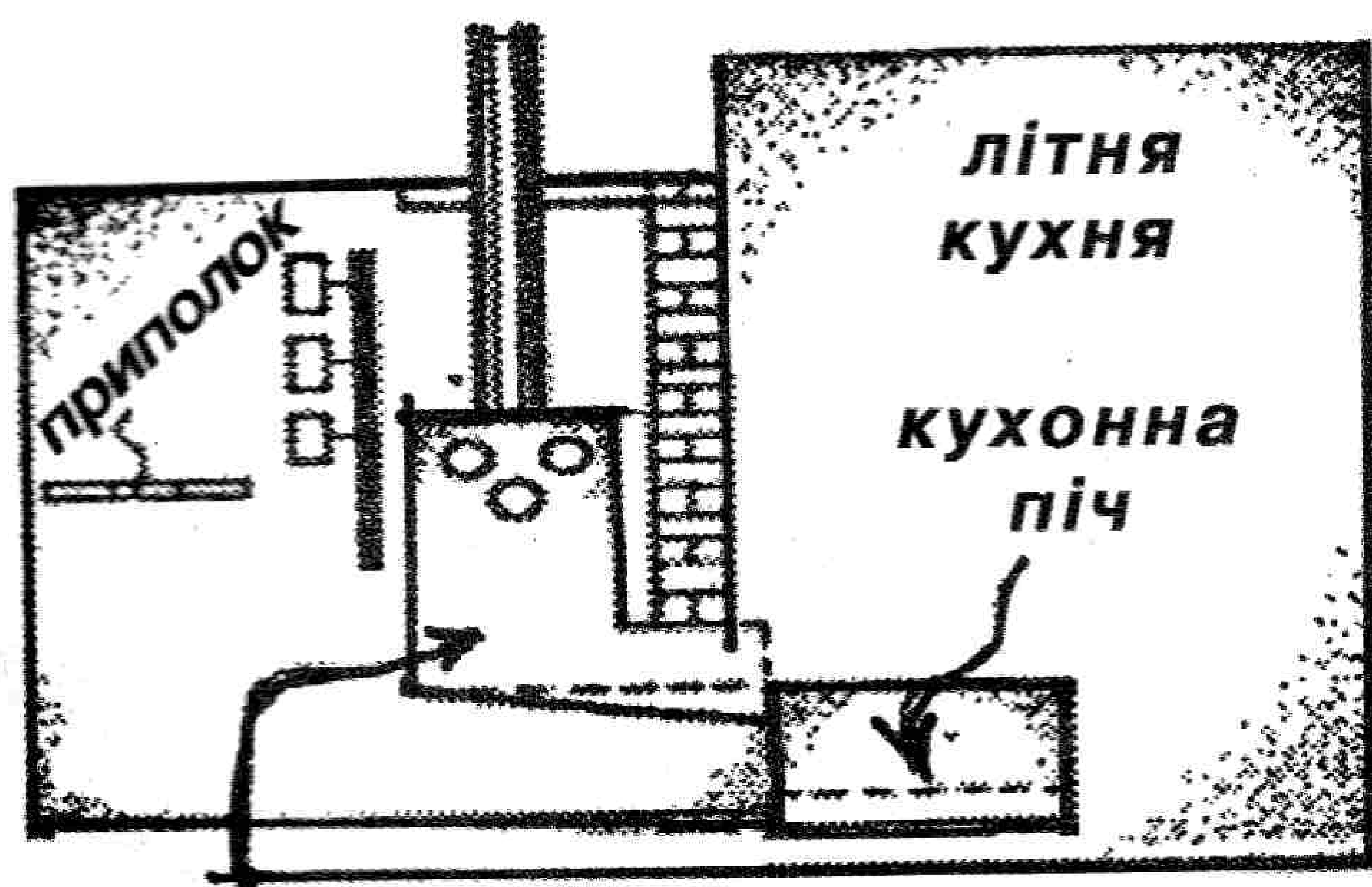

Рис. 2 – загальний план.

Отже, виходить, що за час приготування їжі лазня вже буває готова, а витрачається на це близько 30 хвилин. Нагрівається вона дуже швидко, проте хороший жар також зникає швидко, тому для сталої роботи лазні в режимі сауни потрібно у міру згоряння дров підкидати нові.

Після закінчення топлення піч у лазні швидко остигає, але для звичайного миття тепла цілком вистачає. Якщо немає необхідності топити кухонну піч, а потрібно лише попаритися, то дрова закладають безпосередньо в обігрівач через другі (верхні) дверцята. У цьому випадку нагрівання відбуватиметься швидше, температура значно підвищуватиметься, а відтак лазня "працюватиме" ще економічніше.

На власному досвіді ми переконалися, що нарубаних дров, покладених "з верхом" у відро, вистачає на 2—3 заходи для 3—4 користувачів лазні.

Кухонна піч і обігрівач зроблені суцільнозварними з відходів листкового заліза завтовшки 3—4 мм. Для кращої тепловіддачі обігрівач повинен мати якісну поверхню: жарові труби з невеликою кількістю каменів і оребрення по бічних поверхнях. Попіл висипається через колосники, вигрібають його через жаровище (топку) основного вогнища.

Слід також зазначити, що розміри печі (в сантиметрах) на рисунку 1 подані лише для того, щоб легше було зорієнтуватися. Насправді ж вони цілком залежать від можливостей і потреб господарів кожної окремо взятої садиби. Це також стосується й системи влаштування стоку, приполоку, нагрівання води тощо, адже кожен господар може їх зробити по-своєму, аби зручніше було користуватися лазнею.

Теплозахисний екран зроблений із листа покрівельного заліза. Встановлюють його для захисту парильника й дерева приполока від жару нагрівача. Кріпиться такий екран до брусків огородження цвяхами на розпірних втулках.

Насамкінець нагадаємо, що в наші дні, як і раніше, власна лазня вважається не лише місцем для очищення душі й тіла, а й символом добробуту її власника. Тож сміливо розпочинайте будівництво й успішно лікуйтеся всією родиною на здоров'я!

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

Біодинамічний календар
Серпень

"Серпень збирає, а зима поїдає" — кажуть у народі. І це справді так, адже серпень — місяць масового достигання ягід, плодів і овочів. Тож городники і садівники продовжують доглядати за своїми ділянками, збирати врожай, боротися з бур'янами, а також хворобами і шкідниками культурних рослин. Не менш важливе завдання — якісно та своєчасно переробити вирощений урожай.

Овен 30.07 (23:43) — 2.08 (11:15)

Садівники продовжують розпушувати ґрунт у саду і видаляти бур'яни, не допускаючи їхнього осіменіння. Поливають плодові дерева. Видаляють кореневу й штамбову поросль. Перевіряють правильність встановлення підпірок під деревами, що рясно плодоноситимуть. Регулярно оглядають ловильні пояси й знищують шкідників, які потрапили до них.

Виноградарі виконують заходи щодо боротьби з оїдіумом та мільдью. Для запобігання захворюванню грон на сіру гниль створюють якнайкращі умови для освітлення й провітрювання виноградних кущів. Зокрема, рівномірно підв'язують пагони до шпалер, видаляють листки біля грон у період достигання ягід, піднімають грона із землі або роблять лунки під ними, щоб вони не торкалися ґрунту, систематично видаляють пошкоджені та уражені хворобами ягоди і грона.

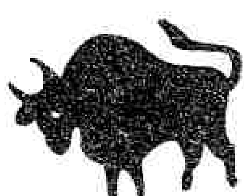

Тілець 2 (11:15) — 4 (19:46)
Остання чверть Місяця — 3 (7:59)

Квітникарі на початку серпня починають ділити й пересаджувати багаторічники (спочатку примули, потім — лілії, півонії, дельфініум, флокси, астильбу тощо). У щеплених рослин (бузок, троянди та ін.) своєчасно вирізують дику поросль.

На початку серпня обрізують, поливають і підживлюють алісум і лобелію, що відцвітають. Роблять це для того, щоб можна було помилуватися їхнім повторним цвітінням.

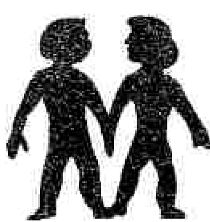

Близнята 4 (19:46) — 7 (0:51)

Городники продовжують доглядати за овочевими культурами й картоплею: прополюють бур'яни, поливають грядки, вживають заходів щодо боротьби зі шкідниками й хворобами цих рослин.

На початку місяця висівають редиску, салат і кріп для осіннього користування. Продовжують збирати врожай огірків, помідорів, ранньої капусти та інших культур, не забуваючи при цьому залишати на насінники найкращі плоди.

На помідорах прищипують верхівки пагонів, що сприяє своєчасному достиганню плодів на кущах і забезпечує їхню високу врожайність.

Рак 7 (0:51) — 9 (2:24)

Наприкінці літа урожай капусти можуть значно пошкодити слимаки, які прогризають великі дірки або повністю згризають капустяні листки. Потерпає від них і чимало інших рослин. Для боротьби зі слимаками ґрунт навколо рослин обпилюють гашеним вапном, розкладають шматки дощок, руберойду, листки лопуха, під якими шкідники ховаються вдень. Звідти їх дістають і знищують.

Дні під знаком Рака сприятливі для садіння, тому в цей період можна посадити калину та обліпиху, повторно висіяти кріп, салат, селеру тощо.

Квітникарі у першій декаді востаннє підживлюють жоржини суперфосфатом і калієм. Продовжують пасинкувати бічні пагони.

Також востаннє цього року підживлюють багаторічники й декоративні чагарники розчином фосфорних і калійних добрив — це сприяє здерев'янінню пагонів, кращому закладанню й визріванню бруньок, підвищує морозостійкість рослин.

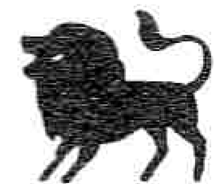

Лев 9 (2:24) — 11 (2:02)
Новий Місяць — 10 (6:08)

На Молодик астрологи не радять будь-що садити або сіяти. Не варто також працювати гострими інструментами: киркою, мотикою, ножем, сокирою, лопатою тощо. Однак, якщо ви давно мріяли про красивий газон на власній ділянці, то серпень — найкращий час для його створення. Тож присвятіть ці дні ретельному прибиранню ділянки, призначеної для закладання газону, і підготуйте ґрунт, враховуючи, що більшість газонних трав краще ростуть і розвиваються на середніх за механічним складом родючих ґрунтах.

Слід також враховувати, що для висіву 1 $м^2$ газону необхідно 35—50 г насіння (3,5—5 кг на сотку). Перед висіванням насіння бажано обробити, замочивши його на 10—12 годин в одному зі спеціальних розчинів із мікроелементами, які продаються в торговельній мережі. Потім його підсушують до сипучості і висівають.

Протягом місяця розмножують чагарники зеленими та напівздерев'янілими живцями, а деякі — відсадками (клематис, жимолость, форзиція тощо).

Діва 11 (2:02) — 13 (1:44)

На молодих виноградниках роблять третє катарування, одночасно видаляючи підщепну поросль. Навколо штамбів залишають лунки завглибшки 10—15 см для загартування рослин до зими. На плодоносних кущах востаннє підв'язують зелені пагони, підживлюють рослини і за необхідності поливають їх.

Слід зазначити, що всі роботи з догляду за плодоносними кущами необхідно закінчити не пізніше, ніж за 2—3 тижні до початку збирання врожаю.

За підвищеної вологості на кущах проріджують листки для кращого провітрювання. Гнилі грона збирають і закопують.

У саду на ділянках суниці після збирання врожаю систематично видаляють бур'яни, вуса й вносять добрива. Висаджують на заздалегідь підготовлені місця підрощені розетки суниці, застосовуючи схему садіння 60 х 30 см.

Терези 13 (1:44) — 15 (3:28)

Досвідчені городники підживлюють огірки слабкими дозами комплексних добрив і стимуляторів росту по листках, аби продовжити їхнє плодоношення. А ще важливо ефективно застосовувати принцип "добросусідства" рослин. Адже давно відомо, що кріп, який рос-

те поряд з огірками, підвищує їхню врожайність, а цибуля, редька й часник уберігають їх від цілої низки захворювань та відлякують павутинного кліща.

Під яскравим серпневим сонцем головки цвітної капусти часто жовтіють. І хоча це не знижує їхньої продовольчої цінності, але зовнішній вигляд головок значно погіршується. Аби запобігти цьому, верхні листки збирають у пучечок над головкою і зв'язують мотузкою.

Підгортають цибулю-порей, щоб відбілити нижню, найніжнішу й найсмачнішу частину її стебла. З цією ж метою підгортають селеру черешкових сортів.

Скорпіон 15 (3:28) — 17 (8:35)

Перша чверть Місяця — 16 (21:14)

У саду за сухої погоди обов'язково поливають усі трав'янисті декоративні рослини й газон. У дуже спекотні дні газон слід поливати щоденно. Для поливу краще вибирати післяобідній час, коли сонце світить не так яскраво. Води витрачають стільки, щоб вона просочила землю на глибину 10—15 см. Під час літньої спеки газон у саду скошують заввишки не нижче 6 см, бо дуже коротко скошена трава погано витримує спеку.

Збирають достигаючі плоди ранніх сортів яблунь і груш. Встановлюють опори під гілки дерев сливи з рясним урожаєм. Захищають плоди від птахів. Регулярно перевіряють плоди груші, яблуні, сливи на захворювання бурою гниллю. Уражені плоди видаляють і спалюють.

Стрілець 17 (8:35) — 19 (17:19)

У теплицях продовжують висівати крес-салат, шпинат, пекінську капусту (листкову швидкостиглу) для осіннього споживання.

На яблунях можна обрізати пагони, що ростуть вертикально. Ці відростки забирають вологу, світло та мікроелементи, які так необхідні для наливання плодів.

На кущах малини обрізують пагони, які вже відплодоносили. У смородини та аґрусу зрізують верхівки пагонів, пошкоджені борошнистою росою.

У другій половині серпня можна висаджувати хвойні дерева, а також вічнозелені кущі.

Козеріг 19 (17:19) — 22 (4:39)

У третій декаді серпня після збирання ягід поливають кущі смородини та аґрусу, а коли ґрунт підсохне, його обов'язково розпушують.

Після збирання ягід малини біля самої основи кущів вирізують пагони, що відплодоносили, не залишаючи пеньків, також видаляють слабкі, пошкоджені молоді пагони.

Квітникарі у другій декаді серпня розділяють старі кущі півоній, що слабо цвітуть. Але роблять це так, щоб кожна частина мала по 2—3 бруньки й коріння завдовжки 10—15 см. Під час садіння їх не заглиблюють, бо інакше вони погано цвістимуть.

Продовжують збирати насіння квіткових культур, яке розфасовують у пакетики або коробочки для зберігання, не забуваючи позначити назву рослини (сорт) і рік збирання.

Водолій 22 (4:39) — 24 (17:12)

Збирають органічні рештки, а також бур'яни, використовуючи їх для приготування компосту. Слід враховувати, що ємкість із компостом має бути постійно вологою, але не залитою водою.

Якщо для прискорення органічних процесів під час приготування компосту застосовували спеціальні препарати, то із дна ємкості, встановленої ще навесні, вже можна використовувати компост. Напевно, він уже готовий.

Фітофтороз — надзвичайно шкодочинне захворювання, яке часто уражує картоплю й помідори. Щоб запобігти його поширенню, рослини обприскують оксихомом, поліхомом або хлорокисом міді. Крім того, під час поливів не можна змочувати листки помідорів, бажано також захищати їх від дощів.

Риби 24 (17:12) — 27 (5:51)

Повний Місяць — 24 (20:05)

Дні, коли Місяць уповні, несприятливі для будь-яких робіт із рослинами. Крім того, велика ймовірність травматизму робітників, тому будьте дуже обережні під час роботи із сільськогосподарським реманентом.

Краще в ці дні подбати про відновлення родючості ґрунту на власній ділянці. Зокрема, досвідчені городники радять використовувати "зелені" органічні добрива, тобто рослини-сидерати, що дуже добре відновлюють родючість ґрунту: гірчицю, горох, боби, конюшину, люпин, фацелію. Для цього після збирання врожаю можна висіяти один із сидератів, наприклад, фацелію, яка невибаглива до ґрунтів, утворює велику зелену масу і щільну кореневу систему. До того ж, ця культура швидко росте, тож її посіви можна буде перекопати ще до зими.

Овен 27 (5:51) — 29 (17:37)

Квітникарі не забувають приділяти увагу кімнатним рослинам — фікусам, дифенбахіям, пальмам, гібіскусам тощо, які, зазвичай, дуже розростаються за літо. Їх перевалюють у більший за розмірами посуд, якщо старий уже замалий для них. В інших горщечкових рослин бажано акуратно зняти верхній шар землі завтовшки близько 1—2 см і підсипати в горщики свіжого поживного ґрунту.

Кактуси, очитки, товстянки та інші сукулентні рослини бажано тримати на добре освітленому сонячному місці, поливати їх слід поміркованно й не підживлювати. Якщо ці рослини на літній період винесли в сад або на терасу, то їх необхідно захищати від дощів.

Тілець 29 (17:37) — 1.09 (3:21)

Садівники продовжують збирати врожай літніх сортів яблук. Готують ґрунт для нових насаджень плодових дерев. Проводять формувальне та омолоджувальне обрізування смородини, аґрусу, жимолості. Видаляють вуса суниці. Заготовляють садивний матеріал для осіннього садіння.

Продовжують збирати органіку для подальшого заправлення теплиць і парників. Готують тару й місце для зберігання врожаю осінніх і зимових сортів яблук і груш. Переробляють зібраний врожай.

Квітникарі наприкінці серпня востаннє підживлюють жоржини. За сухої погоди добрива краще вносити у рідкому стані, за вологої або дощової — їх розсипають по поверхні ґрунту і неглибоко прикопують, розпушивши ґрунт.

Підгортають кореневі шийки жоржин на висоту 10-15 см, щоб вберегти бульби, кореневі шийки та нижні частини стебел від підмерзання восени.

Викопують багаторічні квіти (монбреції, анемону корончасту, тигридії, жовтець тощо), які не зимують у ґрунті. Зберігають їх, як і гладіолуси, у прохолодному приміщенні.

Регулятори росту рослин для приватного сектору (2010)

Назва препарату (діюча речовина), фірма, країна	Норма витрати препарату	Культура	Строк останньої обробки, максимальна кратність обробок
1	2	3	4
Регулятори росту рослин			
Емістим С, в.с.р. (екстракт ростових речовин у 60%-ному етиловому спирті) амп., УБОНХ НАНУ АТ "Високий врожай", МНТЦ "Агробіотех", Україна	0,1 мл/кг	Овочеві культури	Обробка насіння (1 обробка)
	1 мл/200 кг бульб	Картопля	Обробка бульб (1 оброб.)
	1 мл/100 $м^2$	Овочеві культури, картопля, суниця	Обробка посівів (1 оброб.)
Альбіт, р. (полі-бета-гідромасляна кислота - 6,2 г/кг, калій азотнокислий - 91,2 г/кг, калій фосфорнокислий (орто) - 91,1 г/кг, карбамід - 181,5 г/кг, магній сірчанокислий - 29,8 г/кг), ПП "Родоніт", Україна, виробник - ТОВ "Науково-виробнича фірма "Альбіт", Росія	30мл/т	Зернові культури	Обробка насіння, 1 обробка
	0,3 мл/100 $м^2$	Зернові культури	Обприскування посівів, 1 обробка
Біокроп, р. (препарат Максікроп МС, п., N - 0,2-10%, P_2O_5-0-15%, K_2O - 0,6-30%), ТОВ "УкрБіокод"	10 мл/1 сотку	Зернові культури, газонні трави, овочеві культури і квіти закритого ґрунту	Обприскування рослин робочим розчином (1:300), 2 оброб.
Івін, в. р. (N-оксид 2,6-диметилпіридин) амп. по 1,2 $см^3$ (0,1 мг д.р.), ІБОНХ НАН АТ "Високий урожай"	1-2 амп./2 л води на 1 кг насіння	Овочеві культури, огірки, помідори	Передпосівне замочування насіння на 18-24 год., 1 обр.
	5 амп./5 л води/1 сотку	Те саме	Обприскування посівів у фазі 3-4 листків, 1 обр.
	2 амп./20 мл води/10 г насіння	Огірки, баклажани	Замочування насіння на 18-24 год., 1 обр.
	5 амп./5 л води/1 сотку 1 амп./20 мл води /20 г насіння	Огірки, баклажани Морква	Обприскування посівів, 2 обр. Передпосівне замочування насіння на 18-24 год., 1 обр.
Дорсай, р. (ПЕГ-400-161 г/л, ПЕГ-1500-378 г/л, гумат натрю - 3 г/л,брильянтовий зелений - 6 г/л), Інститут проблем кріобіології і кріомедицини НАН України, Україна	3 мл/1 сотку	Овочеві культури	Обприскування посівів (3 мл/10 л води), 1 оброб.
		Виноградники	Обприскування рослин з розрахунку 250 мл/1 лозу
Потейтин, р. (комплекс 2,6-диметилпіридину -1-оксида з бурштиновою кислотою), виробники - ДП "Міжвідомчий НТЦ "Агробіотех" і ЗАТ "Високий врожай", Україна	1 амп./20 кг бульб	Картопля	Обробка бульб перед садінням, 1 обробка
	1 амп./1 сотку	Картопля	Обприскування посівів, 1 оброб.
Імуноцитофіт, таблетки (етиловий ефір арахідонової кислоти 0,62%), заявники – ИМФ "Биотек-Сеприс", Росія та АФ "Гінкго", Україна, виробник – агропромисло вакомпанія "Гинкго", Росія	0,3 г (1табл.)/10–25 л води/ 5 соток	Картопля	Обприскування вегетуючих рослин 1 обр.
	0,3 г/ 10–15 л води/ 20 кг бульб/5 соток	Картопля	Обробка бульб перед садінням
Гумісол, р. (комплекс гумінових кислот, вітамінів, гормонів росту, макро- і мікроелементів), ТОВ "Агрофірма "Гермес", Україна	60 мл на 100 $м^2$	Картопля, овочі	Обприскування рослин у період вегетації, 2 обр.
	2 мл/кг бульб	Картопля	Обробка бульб перед садінням
	20%-ний водний розчин	Овочеві	Замочування насіння перед висіванням, 1 обр.
Гуміам, р. (д.р. гумат амонію, 10–45 г/л), ТОВ "Агрофірма "Гермес", Україна	280 мл/1 сотку	Зернові, технічні, овочеві, квіти, сади, виноградники	Обприскування рослин протягом вегетації, 4 обр.
	7,5 мл/кг	Зернові, технічні, овочеві	Обробка насіння, 1 обр.
Вермісол, р. (комплекс гумінових кислот, вітамінів і гормонів; сухий залишок 5–15 г/л), приватний підприємець І.В. Бабій, Україна	60 мл/1 сотку	Картопля, помідори, пшениця	Обприскування посівів 0,1%-ним розчином, 2 обр.
	2 мл/1 сотку	Картопля	Обробка бульб 4%-ним водним розчином, 1 обр.
	12–15 мл/кг	Пшениця	Замочування насіння в 4%-ному водному розчині, 1 обр.
	Замочування, 0,4%-ний розчин	Помідори	Замочування насіння, 1 обр.

1	2	3	4
Фумар, 1% р.(д.р. диметиловий ефір амінофумарової кислоти, 10 г/л), ТОВ НВП "Агродар", Україна	1–2 мл/1 л води/100 пагонів	Троянда, лаванда	Замочування пагонів на 14–16 год., 1 обр.
	1–2 мл/1 л води/100 пагонів	Яблуня, виноград	Замочування живців на 3–5 сек. у місцях "п'яток"
	1 мл/10 л води/400 кг бульб	Картопля	Занурення бульб перед садінням на 3–5 сек.
Біотрансформатор (БТФ), г. (композиція мікродоз K, Mg, B, Cu, S, Na, Fe, сахарози), ТУ У 20009598001-99, АТЗТ "Інтер-Контакт", Україна	6 г/100 кг	Картопля	Обробка бульб 0,1%-ним розчином
	3–4 г/1 сотку	Зернові, круп'яні, зернобобові, ріпак, картопля	Обробка посівів 0,1%-ним водним розчином, 2 обр.
Марс У, р. (ПЕГ 400 – 230 г/л, ПЕГ 1500 – 540 г/л, гумат натрію – 3 г/л), ЗАТ "Алеф", Україна	15 мл/10 л води/1 сотку	Овочеві, картопля	Обприскування рослин у період вегетації, 2 обр.
	20 мл/10 л води/1 сотку	Баштанні	Те саме
	30 мл/10 л води/1 сотку	Виноградники	Обприскування рослин у період вегетації, 3 обр.
	1 мл/л води	Кімнатні й декоративні культури	Те саме
Агростимулін, в.с.р. (д.р. N-оксиду 2,6-диметилпіридин, Емістим С), Інститут біоорганічної хімії та нафтохімії НАНУ, МНТЦ "Агробіотех" і ЗАТ "Високий урожай", Україна	10 мл/т	Пшениця озима, ячмінь ярий, соя, гречка, горох, ріпак	Обробка насіння, 1 обр.
	15 мл/т	Люцерна, конюшина	Те саме
	0,5 мл/1 сотку	Пшениця озима, ячмінь ярий, горох	Обприскування рослин у період вегетації, 1 обр.
	0,1 мл/1 сотку	Ріпак, соя, гречка, люцерна, конюшина	Те саме
Марс-У, р. (д.р. – ПЕГ 400 – 230 г/л, ПЕГ 1500 – 540 г/л, гумат натрію – 3 г/л), АТ "Науково-технологічний інститут транскрипції, трансляції й реплікації", Україна, виробник – ЗАТ "Алеф", Україна	0,26 мл/кг	Кукурудза, буряки цукрові, ячмінь, горох, овес, гречка, просо, соняшник, пшениця озима	Передпосівна обробка насіння
Ліносол, р. (азот – 31,9 мг/л, фосфор – 800 мг/л, калій – 13300 мг/л, кальцій – 59 мг/л, залізо – 29,5 мг/л, гумус – 6000 мг/л, органічних речовин у сухому залишку – 15,3%), ПП "В.С.Маліновський", Україна	120–150 мл/1 сотку	Зернові, бобові, кукурудза, соняшник, овочеві	Обприскування посівів, 3 обр.
Марс-1, р. (д.р. – ПЕГ 400 – 230 г/л, ПЕГ 1500 – 540 г/л), заявник – Інститут проблем кріобіології та кріомедицини НАНУ, виробник – ПВКФ "Імпторгсервіс", Україна	0,2 мл/кг	Кукурудза, пшениця озима і яра, буряки цукрові, ячмінь, горох, овес, просо, соняшник	Передпосівна обробка насіння
Марс EL, р. (д.р. – ендофіт L1 – 50 мл/л, гумат натрію – 30 мл/л, ПЕГ 400 – 230 мл/л, ПЕГ 1500 – 540 мл/л), ПВКФ "Імптторгсервіс", Україна	0,2 мл/кг	Зернові, бобові, овочеві, баштанні	Передпосівна обробка насіння
	3–5 мл/100 $м^2$	Зернові, бобові, овочеві, баштанні	Обприскування рослин у період вегетації
Ендофіт L1, в.с.р. (ауксини, гібереліни, цитокініни, 0,26–0,52%), ПВКФ "Імптторгсервіс", Україна	3–5 мл/т	Пшениця озима і кукурудза яра, ячмінь, просо, буряки цукрові, соняшник, бобові, технічні, овочеві	Обробка насіння
	0,03–0,1 мл/100 $м^2$	Те саме	Обприскування рослин
Лігногумат, п. (д.р. – натрієві й калійні солі гумінових, фульвових і низькомолекулярних органічних кислот, не менше 700 г/кг), виробник – ТОВ "Науково-виробниче об'єднання "Реалізація Екологічних Технологій" (Росія), заявник – ПП "Родоніт", Україна	0,01–0,02%-ний водний розчин	Зернові, овочеві відкритого й закритого ґрунту, буряки цукрові	Обробка насіння
	0,01%-ний водний розчин	Зернові, овочеві відкритого й закритого ґрунту	Обприскування рослин
Вермістим-К, р. (фітогормони, гумінові й фульвокислоти, специфічні білкові сполуки), НВТ "Відродження", Україна	5–8 мл/кг насіння	Зернові, бобові, кукурудза, буряки цукрові, льон, ріпак, картопля, капуста, помідори, огірки, цибуля, морква, баштанні, ефіроолійні, квіти	Обробка насіння
	40–80 мл/1 сотку	Те саме	Обприскування під час вегетації

1	2	3	4
Корневін, в.е. (тритерпенові кислоти, 50 г/л), заявники – ТОВ "Агросинтез" (Росія) і ТОВ "Агрокс" (Україна), виробник - ТОВ "Агросинтез", Росія	1–2 г/100 саджанців	Плодові, ягідники, декоративні культури	Обробка саджанців 0,1%-ним розчином
Чаркор, в.с.р. (комплекс 2,6- диметилпіридин-1-оксиду з 1-нафтилоцтовою кислотою – 8,3 г/л, Емістим С – 1 г/л), ЗАТ "Високий урожай", Україна	1 мл/1 л робочого розчину	Декоративні культури	Замочування на 18–24 год. корінців або чубуків
	4 мл/1 л робочого розчину	Декоративні, садові культури, ягідники	Замочування на 18–24 год. здерев'янілих і напівздерев'янілих чубуків
	4 мл/1 л робочого розчину	Декоративні, садові культури, ягідники, квіти	Замочування на 1–2 год. кореневої системи сіянців і саджанців
Сапрогум, р. (солі гумінових кислот: Na - 160 г/л, K - 1,0 г/л, NH - 0,1 г/л) ТОВ "Зендер-Україна", Україна	2,1-3 л/га	Зернові, кормові, овочеві, декоративні культури, квіти	Обприскування посівів, 5 обробок
	70-100 мл/т	Зернові, кормові, овочеві культури	Обробка насіння перед посівом, 1 оброб.
"РЕАСТИМ", р. (500–1200 г/л) + гетероауксин (до 8,5 г/л) або гіберелін (до 2 г/л), або гіперауксин (до 5,7 г/л), або бурштинова кислота (до 33 г/л), або крезацин (до 17 г/л), або гумінові кислоти (до 300 г/л), НПЦ "Реаком", Україна	25 мл/1 л води	Зернові, круп'яні, зернобобові, олійні, овочеві, прядивні, баштанні культури, картопля, виноград, ріпак, чубуки винограду	Обробка насіння і чубуків винограду протягом 1–2 год.
	30–60 мл/ 3–4 л поливної води/1 сотку	Зернові, круп'яні, зернобобові, олійні, овочеві, прядивні, баштанні культури, картопля, виноград, ріпак, чубуки винограду	Обприскування посівів з інтервалом 2–3 тижні, 3 обр.
"РЕАСТИМ", п. (добриво реаком (500–993 г/кг) + гетероауксин (до 27 г/кг) або гіберелін (до 7 г/кг), або гіперауксин (до 17 г/кг), або бурштинова кислота (до 100 г/кг), або крезацин (до 55 г/кг), або гумінові кислоти (до 800 г/кг), НПЦ "Реаком", Україна	15–20 г/ 3–4 л поливної води/1 сотку	Зернові, круп'яні, зернобобові, олійні, овочеві, прядивні, баштанні культури, картопля, виноград, ріпак, чубуки винограду	Обприскування посівів з інтервалом 2–3 тижні, 3 обр.
	6–9 г/1 л води	Зернові, круп'яні, зернобобові, олійні, овочеві, прядивні, баштанні культури, картопля, виноград, ріпак, чубуки винограду	Обробка насіння і чубуків винограду протягом 1–2 год.
Вимпел, р. (ПЕГ-400, 230 г/л, ПЕГ-1500, 540 г/л, гумат натрію, 30 г/л), ПП "Долина", Україна	0,3 мл/кг	Зернові, бобові, буряки цукрові, соняшник, овочеві	Обробка насіння
	5–15 мл/1 сотку	Зернові, бобові, буряки цукрові, соняшник, овочеві	Обприскування посівів, 1–2 обр.
	2,5–10 мл/1 сотку	Виноградники	Обприскування, 1–2 обр.
Гумінат, 1% в.р. (гумінові кислоти, 10 г/л), ТОВ НПФ "Біоген", Україна	5–7 мл/кг	Зернові, технічні, овочеві, плодоягідні, декоративні, ефіроолійні	Обробка насіння 1%-ним розчином
	50–70 л/100 $м^2$	Зернові, технічні, овочеві, плодоягідні, декоративні, ефіроолійні	Обприскування посівів 0,01%-ним в.р. (500–700 л)
"Ель-1", р. (арахідонова кислота, 1,2 г/л), заявник – ТОВ "Аналіт-Сервіс", Україна, виробник – ТОВ "Полипрост-М", Росія	1 мл/100 кг бульб	Картопля	Передсадивна обробка бульб, 1 обр.
	1мл/кг/1 л робочого розчину	Картопля, помідори, квіти	Замочування насіння
	1 мл/1 сотку	Картопля, помідори, квіти	Обприскування в період вегетації
ТерраСтим, р. (д.р. – Ендофіт L1 – 50 мл/л, гумат натрію – 30 мл/л, ПЕГ 400 – 230 мл/л, ПЕГ 1500 – 540 мл/л), ПВКФ "Імпторгсервіс", Україна	0,2 мл/кг	Зернові, бобові, овочеві, баштанні	Обробка насіння, 1 обр.
	3–5 мл/1 сотку	Зернові, бобові, баштанні	Обприскування під час вегетації, 1 обр.
Біомакс (N-2,6-диметилпіридин-1 оксид із щавлевою кислотою – 50 г/л, Емістим С – 1 г/л і мікроелементи), Інститут біоорганічної хімії та нафтохімії НАНУ, МНТЦ "Агробіотех", Україна	15 мл/т насіння	Буряки цукрові	Обробка насіння, 1 обр.
	0,1 мл/1 сотку	Буряки цукрові	Обприскування під час вегетації, 1 обр.

Скорочення й умовні позначення:

в.с.р. – водно-суспензійний розчин, г. – гранули, д.р. – діюча речовина, п. – порошок, р. – розчин, в.е. – водна емульсія, в.р. – водний розчин, кр. – кристали, кр.п. – кристалевий порошок, ф. – фірма, с. – суспензія

*Підготував **І.В. Шевчук,***
кандидат сільськогосподарських наук, ІС НААНУ

(У наступному номері читайте: "Добрива для приватного сектору")

У "ДСГ" №3 за 2010 рік була надрукована стаття М.С. Рітченка з Луганська, в якій автор радив, як швидко та якісно поремонтувати пічку й поліпшити її експлуатацію. Я також вирішив долучитися до цієї теми і розповісти читачам журналу про пічку, яку побудував багато років тому. У чому її особливість? Вона зігріває приміщення тривалий час без "дозаправлення". Саме тому у нашій родині її назвали диво-пічкою.

Диво-пічка гріє протягом доби, та ще й без "дозаправлення"

У весняно-літній період чимало господарів на своїх дачних або присадибних ділянках розпочинають будівництво, добудову або ремонт житлових і господарських приміщень. Одне з найважливіших питань, які їм доведеться вирішувати, — система опалення приміщень. Адже більшість дачних будинків без опалення не призначені для проживання в них у зимовий період. За таких обставин навіть обігрівач не врятує, особливо, якщо врахувати значне й тривале зниження температури під час минулої зими.

Отже, доведеться будувати піч. Слід зазначити, що нині більшість печей споруджують за одним і тим самим принципом та конструкцією. Однак тут, як і в будь-якій іншій важливій справі, існують свої маленькі "ноу-хау". Якщо їх врахувати під час будівництва, то споруджувана пічка добре нагріватиме будинок і слугуватиме вам багато років.

Піч, яку я пропоную, працює на тирсі та інших підручних матеріалах. У ній добре горять також дрова, вугілля, солома, листя, хвоя, стружка, хмиз, макулатура, торф, лушпиння рису, соняшника, гречки, полова. Така пічка підходить для опалювання теплиць, гаражів, пташників, зокрема для курей, аби краще неслися взимку тощо. І головне — для дачних та індивідуальних житлових будинків.

Як уже зазначалося, дана пічка вигідно відрізняється від інших і має чимало переваг. Насамперед, вона не займає зайвої корисної площі приміщення, має збільшену тепловіддачу і при цьому економічна щодо використання палива та матеріалів. Остання перевага в наш час дуже важлива. Адже метал нині коштує надзвичайно дорого, а цегла або глина інколи залишаються на ділянці після будівельних робіт і, не знайшовши застосування в господарстві, часто лежать без ужитку. Тож їх можна використати із розумом, побудувавши диво-піч.

Уперше я спорудив таку піч близько 40 років тому в Таджикистані, де мешкала в той час наша родина. Користувалися ми нею понад 10 років. Слід зазначити, що вона у нас ніколи не простоювала й добре опалювала будинок. Згодом, переїхавши в Україну, я не забув про цю диво-піч і розповів про неї багатьом своїм близьким та знайомим. Скориставшись моїми порадами, дехто з них спорудив таку конструкцію на власній ділянці і залишився задоволений.

Щодо користування цією пічкою, то варто сказати, що перші 4—5 годин полум'я в ній, наче в паяльній лампі, б'є

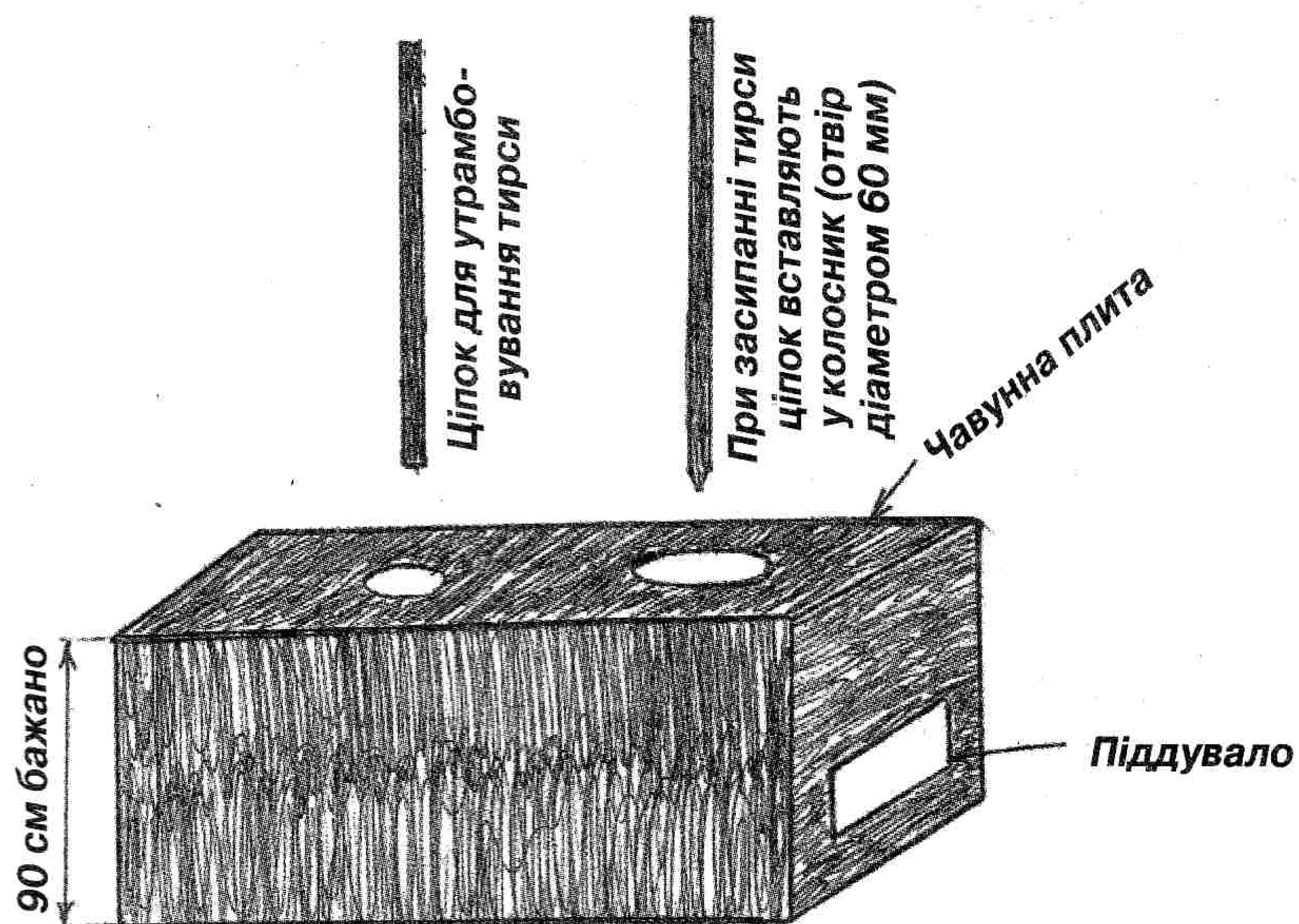

Я засипав у піч два мішки тирси (піч має бути пустотілою).

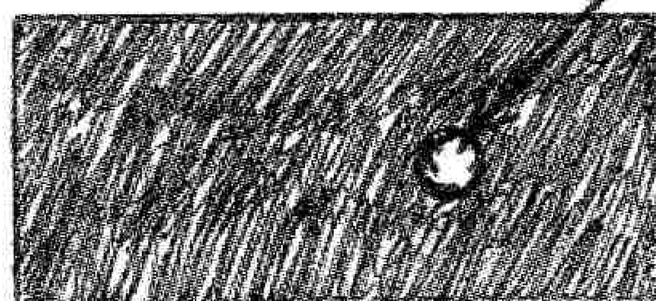

вгору. Плита аж червона, вода та їжа закипає і готується на ній дуже швидко. Тож без чавунної плити, яка нині дорого коштує, можна обійтися.

Для спорудження достатньо мати арматуру, кутники та інші підручні матеріали, які завжди знайдуться в господарстві. Закладають піч цеглою, залишивши отвір для тирси та інших опалювальних матеріалів, які туди засипають. Слід зазначити, що таку диво-піч можна споруджувати й без арматури, адже досвідчений пічник, якого ви, можливо, вирішите залучити до роботи, знатиме, що і як краще зробити. Як уже зазначалося, можна побудувати її з глини.

Насамкінець хотілося б сказати про економічність цієї пічки, що дуже важливо в наш час, скрутний для багатьох сільських мешканців. Нині будь-які опалювальні матеріали так дорого коштують, що така пічка для нас — просто знахідка, бо дає змогу використовувати дуже дешеве паливо і навіть ганчір'я, старе взуття, макулатуру тощо.

Однією з переваг даної конструкції є те, що різне паливо горить у ній дуже повільно, дрова й вугілля — також, завдяки чому в приміщенні довго утримується тепло.

Якщо порівняти цю пічку з іншими, що побудовані за традиційною технологією, то в них, зазвичай, дрова або вугілля швидко згоряють. Звичайно, вони нагрівають приміщення, але потім не можна закривати трубу — велика ймовірність вчадіти на смерть. І це, на жаль, далеко не рідкість. А багато господарів узагалі не користуються засувками, боячись учадіти. Окрім того, скільки нагріваєш такий будинок, стільки ж холодного повітря "тягне" в нього прогоріла піч за морозної погоди взимку (тяга в печі завжди є).

То чи варто так безглуздо опалювати приміщення? Особливо в наш час, коли тонна вугілля коштує понад 1000 грн., а 70% палива вилітає, як кажуть, у трубу. І ми знову й знову намагаємося побільше дров наколоти та побільше вугілля заготовити. А все для того, щоб зігрівати... зовнішнє атмосферне повітря?

Усе це свідчить про існуючу недосконалість підходу до опалення приміщень у сільській місцевості. Хоча деякі з домашніх умільців, з якими я спілкуюся, розповідають, що самі здогадалися зробити для печі "вуличне" піддувало. Так набагато тепліше й палива потрібно значно менше. Та й будинки у них тяга печі більше не охолоджує, тобто не видуває, як у тих господарів, що мають пічне опалення.

Отже, все дуже просто. Окрім того, слід враховувати, що у цегли порівняно зі сталлю (і чавуном) більша теплова інертність. Залізна піч віддає тепло, доки її палять, а перестали палити — охолоджується швидко. Інша справа – наша пічка, де акумульоване цеглою тепло не вилітає "в трубу", а передається всередину приміщення.

Насамкінець нагадаю, що, яку б піч і з яких матеріалів ви не споруджували, вона має бути ефективною і, головне, безпечною.

Є.О. Ляховець

І дещо про картоплю

Ще в 1972 році мені, городнику-початківцю, кримська татарка, що мешкала неподалік від нашого будинку у місті Кайраккум Таджицької РСР, розповіла, як вона вирощувала другий урожай картоплі за рік, використовуючи при цьому щойно викопані молоді бульби.

Вона вибирала найсонячніше місце на ділянці, розкладала на землі найдрібніші картоплини і засипала їх піском. Приблизно через тиждень на них з'являлися ростки. Отже, такі картоплини можна було висаджувати на грядки.

Оце й увесь секрет. Як бачите, він дуже простий і не потребує застосування будь-яких стимуляторів росту та інших препаратів, що призводять до додаткових витрат.

Однак слід зазначити, що врожай цієї картоплі буде меншим, ніж перший. Хоча за такого способу вирощування картоплі аматор отримує перевагу у якісному збереженні садивного матеріалу на наступну весну.

Нещодавно я придбав через рубрику "Пропоную" у журналі "ДСГ" надранні сорти картоплі. Адже беззаперечною істиною вважаю те, що для отримання раннього врожаю необхідно використовувати картоплю ранніх сортів. Окрім того, картопля за своїми біологічними особливостями є культурою раннього садіння, тож і висаджувати її слід якомога раніше, тобто в оптимально ранні строки.

Є в мене також елітні сорти картоплі: Беларосса, німецький Каратоп, китайський Китайське диво, а також Красса, Кенгуру та інші сорти. Вирішив цього року відібрати дрібні картоплини цих сортів і прогрівати їх у піску, як ми це робили колись давно у Таджикистані.

Як бачите, я "зробив ставку" на селекційний матеріал, який вважається найкращим садивним матеріалом. Однак чимало аматорів широко використовують і картоплю, вирощену на власних ділянках. Проте за таких обставин відбирати її слід з найкращих кущів, здорових і добре розвинутих, у яких усі картоплини, як на підбір.

Варто згадати й про інші важливі чинники, які сприяють отриманню високих урожаїв картоплі. Зокрема, про хімічну обробку та підживлення. Особисто я вирощую екологічно чисту картоплю, бо не застосовую жодних хімічних препаратів. А з добрив використовую лише пташиний послід і свинячий гній. В основі присадибного городництва та садівництва у мене — дренажний полив і своєчасне підживлення, що сприяє економії води та добрив.

Останнім часом в аграрних виданнях багато пишуть про те, що не варто глибоко перекопувати землю. Я з таким підходом цілком згодний. Адже за глибокої оранки руйнується мікроструктура поверхневих шарів ґрунту, руйнуються мікроканали, по яких у ці шари проникають волога й кисень, внаслідок чого ґрунт висихає й вкривається кіркою. При глибинній оранці руйнується також структура біологічного "насоса", який постачає у верхні шари ґрунту необхідні для рослин макро- і мікроелементи.

Отже, чи потрібно перекопувати, підживлювати і поливати ґрунт, та як саме це робити, вирішувати кожному аматорові самостійно. Але нам усім слід зрозуміти головне: час починати працювати біля землі виважено, дбайливо, по-господарськи.

Є.О. Ляховець,
вул. Мочаліна, 4, с. Мирне,
Каланчацький р-н, Херсонська обл., 75822

Пропоную...

...**кролі** великих елітних порід, багатоплідні (австрійської, словацької селекції).

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця,
тел. (097) 308-20-95

...інкубаційні яйця, добові курчата, молодняк порід курей: кохінхіни — чорний, голубий; брама — темна, світла, золотиста, куріпчаста; орпінгтон — чорний, жовтий, віандот срібний; юрловські — голосисті, італійські — срібні; цесарки; лебеді — чорні, чорноошиї; декоративні качки — мандаринки, каролінки, огарі, казарки; павичі — індійські, білі, чорнокрилі; фазани.

Сергій Миколайович Гезун,
вул. Шевченка, 162-а, с. Родниківка,
Уманський р-н, Черкаська обл., 20300,
тел. (050) 38-38-288

...саджанці троянд для всіх кліматичних регіонів України, блакитні, зелені, двоколірні, смугасті та інші. Для кольорового каталога надсилайте конверт, марки на 2,2 грн.

А.Я. Береза,
а/с 238, м. Красноармійськ, Донецька обл., 85307

...кури: орпінгтон, брама, кохінхін; курчата, яйця.

м. Кіровоград,
тел. (095) 009-19-64

...найкращі сорти великоплідної суниці: Ольвія, Кент, Розана, Королева Єлизавета, Єлизавета II, Морський пейзаж та інші. Малину, аґрус, ожину, смородину, порічки. Опт, роздріб.

Юлія Володимирівна Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н,
Черкаська обл., 19645,
тел. (097) 575- 77-81

...квіти. Подробиці на www.Kvity.at.ua

...60 сортів гіацинтів, нарцисів, ірисів, лілійників. Конверт — каталог.

В.В. Литвин,
вул. Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...чайний кущ у квартирі або в садку. Лимон Павловський. Глина голуба — лікувальна. Мурайя, фейхоа, насіння банана. Каліфорнійський черв'як. Міцелій грибів (каталог).

Б.А. Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...цибулини тюльпанів, гіацинтів, нарцисів, крокусів з Голландії — на вигонку.

Тел. (03654) 2-31-15, (097) 667-88-33
E-mail:volodia_ostzog@mail.ru

...вівці романівські.

м. Київ,
тел. (095) 672-95-33

...тюльпани (150), нарциси, крокуси, лілії. Конверт — каталог.

Юрій Павлович Семеняка,
вул. Л. Українки,21, с. Нечипорівка,
Яготинський р-н, Київська обл., 07751,
тел. (04575) 37-0-73, моб. (097) 605-60-85

...продаю молодняк кролів порід: німецький строкатий велетень, європейська шиншила, каліфорнійська, новозеландська, панон.

Микола Юрійович,
Київська обл., тел. (096) 230-01-07

...продаються поросята породи мангалиця.

Сергій,
тел. (067) 712-10-15

...лопатки ірисів. Восени — саджанці смородини, порічок, аґрусу в асортименті. Конверт — каталог.

Г.С. Мамченко,
а/с 100, м. Прилуки, 17500

...все по 20 грн.: бругмансія (біла, жовта, рожева), олеандр червоний, фуксія махрова двоколірна (10 сортів).

Марта Романівна Медвецька,
пров. Підкови, 6, м. Ходорів, Львівська обл., 81750,
тел. (097) 224-53-69

...дворічні рослини: гумі — 20 грн., жимолость їстівна (3 сорти) — 20 грн., малина чорна кумберленд — 15 грн., ожина безколючкова — 15 грн.

Ігор Олегович Лутчук,
с. Гніздичів, Жидачівський р-н, Львівська обл., 81740,
тел. (097) 388-49-30

...суниця, малина, смородина, ожина, аґрус. Конверт — міні-кольоровий каталог. Великий каталог на сайті www.olna.com.ua.

О.А. Крохмаль,
с. Соснівка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27322

...тюльпани (40). Розпродаж, недорого. Конверт — каталог.

Г.М. Караваєв,
вул. Батюка, 62-80, м. Слов'янськ, Донецька обл., 84116

...актинідії гібридні. Набір з п'яти жіночих рослин (різних сортів) + дві чоловічі рослини. Ціна — 100 грн.

Ярослав Дмитрович Гандзій,
с. Гніздичів, Жидачівський р-н, Львівська обл., 81740,
тел. (067) 926-19-48

...поросята пухової мангалиці і кармалів.

Михайло,
м. Житомир, тел. (067) 878-57-76

...саджанці елеутерокока, лаванди, гумі, барбарисів, жимолості, будлеї, плюща, тамариксу, геленіуму, гліцинії, великоплідної ожини.

Олег Васильович Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв. 27, м. Козятин, Вінницька обл., 22100,
тел. (098) 259-27-39

...перепілки породи Фараон, Естонці, Японці, клітки, інкубатори, брудери.

Тел. (067) 344-70-60, (050) 975-45-33

...обладнання для промислового та присадибного вирощування кролів, кролі породи "білий панон", напувалки, годівниці. Ферма "під ключ" — проект, бізнес-план, супровід.

www.kroli.com.ua, Vip-partner@mail.ru,
тел. (067) 344-70-60, (050) 975-45-33

...велика колекція квітів. Фотокаталог — безкоштовно у вашому конверті.

В.О. Головко,
с. Олексіївка, Арбузинський р-н,
Миколаївська обл., 55333

...квіти: жоржини, лілії, іриси, гладіолуси, тюльпани, нарциси, гіацинти, крокуси. Велика колекція. Безкоштовно вишлемо чудовий кольоровий фотокаталог. Від вас — підписаний конверт. Всі замовники отримують подарунки.

Максим Васильович Левчук,
а/с 272, м. Южноукраїнськ, Миколаївська обл., 55001

...насіння помідорів для чоловіків. Знижка 50%.

Ліна Михайлівна Сахарнова,
тел. (057) 312-03-66, (067) 993-56-07,
(066) 298-02-86, (063) 889-88-32

...оптом та вроздріб саджанці великоплідних ягідних культур (понад 200 сортів): смородину чорну, білу, червону (Краса Львова, Гулівер, Ядрьона, Сластьона та ін.), аґрус (Уральський безколючковий, Сливовий, Голіаф...), малину (Ізобільна, Гордість Росії, Поляна, Феномен, Брусвяна, Геракл...), ожину, безколючкову, суниці (Королева Єлизавета, Єлизавета II, Морський пейзаж, Ольвія...), жимолость, гумі, актинідію, виноград (Лівія, Софія, Віктор, Ювілей Новочеркаська...). Фундук (10 сортів). Конверт — каталог.

А.Д. Драганов,
вул. К. Маркса, 34, смт Вільшанка,
Кіровоградська обл., 26600,
тел. (098) 245-08-70,
E-mail:agrokg@yahoo.com

...в`єтнамські міні-свині. Поросні свиноматки.

м. Київ, тел. (050) 381-85-72

...цибулини та дітки тюльпанів на вигонку.

тел. (06153) 7-91-72, (066) 982-64-54

...конструкції саморобних зернових молотарок.

а/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500,
тел. /факс (097) 140-36-53

...недорогі декоративні саджанці з доставкою. Каталог з фото на сайті www.miroslav.vn.ua

Мирослав Степанович Гуменюк,
а/с 1858, м. Вінниця, 21021

...високоякісну насіннєву картоплю. Найкращі новинки.

Вільгельм Адольфович Хілінський,
вул.. Метробудівська, 4-а, кв. 39, м. Київ, 03065,
тел. (044) 408-26-32, (050) 551-23-82

...дворічні саджанці аґрусу (понад 20 сортів) від 10 грн. Тільки опт.

Андрій
тел. (066) 354-01-5

...недорого гладіолуси, лілії, тюльпани, клематиси. Безкоштовно інструкції, консультації, каталог — у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева
а/с 23, м. Кременчук-25, Полтавська обл., 39625
тел. (05366) 6-89-5

...продаю мангалів.

Люба,
с. Гармаки, Барський р-н, Вінницька обл.
тел. (097) 235-35-8

...дешево поросята породи мангал.

тел. (050) 516-20-52, (03437) 3-44-8

...саджанці троянд колекції Каньовського Віталія Михайловича. Чайно-гібридні, плетисті, кущові, бордюрні, ґрунтовопокривні, флорибунда. Конверт-каталог.

Григорій Михайлович Мостіпака,
вул. Трояндова, 29, с. Кугаївці, Чемеровецький р-н,
Хмельницька обл., 31632,
тел. (03859) 9-86-19, (066) 706-51-98,
веб-сайт: picasaweb.google.com/rozamgm

...молодняк свиней угорської пухової мангалиці.

Полтавська обл., тел. (066) 301-38-54, (095) 619-62-07

...поросята породи мангал.

Микола,
м. Шостка, тел. (05449) 7-67-48, моб. (068) 356-23-47

...саджанці перстачу білого (лікує зоб), родіоли, калгану, синюхи, родовика та ін. Колекція хвойних. Конверт — каталог.

Д.В. Теліженко,
а/с 77, м. Луцьк, 43005

...найновіші сорти малини: Краса Росії, Оранжеве чудо, Жар-птиця та інші; суницю: Альбіон, Єлизавета-2 та інші, смородину, порічки, аґрус, ожину безколючкову.

М.М. Макаренко,
с. Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316

...кращі сорти суниці садової світової селекції: Саброса, Пенсіонер, Челсі, Бурбон, Вима Рина, Маестро, Шарлотта та інші. Конверт-каталог.

Леонід Іванович Світличний,
вул. Ковпака, 53/50, м. Суми, 40031,
тел. (097) 815-83-89; (066) 797-38-18

09-12 листопада 2010 р.

Україна, Київ
Міжнародний виставковий центр
Броварський пр-т, 15
Ⓜ "Лівобережна"

VII Міжнародна агропромислова виставка

агро форум 2010

технології та обладнання,
сільськогосподарська техніка
кормовиробництво та ветеринарія

XIII Агропромислова виставка "Фермер України"

Форум проводиться за підтримки:
Міністерства аграрної політики України
Міністерства промислової політики України

Організатори:
Асоціація фермерів та приватних землевласників України
ТОВ "Міжнародний виставковий центр"
ТОВ "Експо-Центр "Господар"

ТОВ "Міжнародний виставковий центр"
02660, Київ, Броварський пр-т, 15
☎ (044) 201-1168, 201-1166
e-mail: elenar@iec-expo.com.ua
www.tech-expo.com.ua

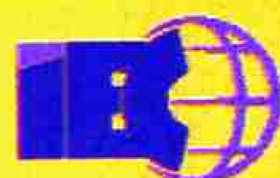

ТОВ "Експо-центр "Господар"
01010, Київ, вул. Суворова, 9
☎ (044) 501-7823, 254-5273
e-mail: farmexpo@ukr.net
www.agroexpo.net

Генеральний медіа-партнер: Спеціальний медіа-партнер: Технічний партнер:

Інформаційна підтримка:

Автор статті біля персика сорту Фаворіта Мореттіні.

ки, ніколи повністю не успадковують якості сорту. А це означає, що й плоди можуть виявитися досить посереднього смаку.

Вирощування рослин, щеплених на підщепі, забезпечує більшу пристосованість до різних ґрунтових умов, ніж сіянців. Якщо персик щеплять на місцеві сорти, то дерева добре ростуть на легких поливних ґрунтах, якщо ж на аличу — на важких глинистих і зволожених, а на абрикос — у посушливих районах і на важких ґрунтах, на мигдаль — навіть на сухих щебенистих.

Персик — одна із найшвидкоплідніших плодових культур, конкурувати з якою за строками початку вступу в пору плодоношення можуть лише ягідні кущі. Дерева починають плодоносити вже на другий — третій рік після садіння і добре плодоносять до 18 років. Затим урожаї знижуються.

Швидкоплідність персика — одна із позитивних властивостей, яка дає змогу вирощувати його в аматорських садах. Захистити персик від морозів можна по-різному. У власному саду я після листопаду стовбури персиків присипаю землею на висоту до 50 см і обв`язую їх до нижньої

ерсик є одним із найважливіших фруктів помірного клімату. За кількістю вирощуваних плодів він займає третє місце після яблук та груш, випереджаючи сливу, абрикос, вишню і черешню. Цьому він завдячує своїми смаковими достоїнствами, адже разом з манго та апельсином входить до трійки найсмачніших у світі плодів.

Ніжний аромат, приємний освіжаючий смак, утамовуючий спрагу сік і висока поживність насиченого вітамінами та мінеральними солями м`якуша — ось що вигідно характеризує плоди персика. Споживання їх сприяє утворенню в організмі людини гемоглобіну, за здатністю відновлення якого персик зрівнюють навіть з печінкою!

Походить персик з Китаю, де він культивується не менше 4000 років. Звідтіля він потрапив до Персії і культивувався там понад 1000 років, перш ніж був завезений до Європи: спочатку до Греції, а пізніше — у володіння Риму. Ось чому Персія знайшла відображення у його назві.

Персик — типова південна культура. Основні райони його промислового культивування — регіони з нехолодною, м`якою зимою і теплим літом. Дерева гинуть, якщо температура взимку опускається нижче мінус 25°С, а квіткові бруньки — при мінус 20°С. Саме тому північна межа промислового культивування персика зазвичай співпадає з межею культивування винограду. А в присадибних садах персик поширений набагато північніше цієї межі, і перш за все в місцях, де вистачає тепла для достигання його плодів. Садівники-аматори вирощують у цих районах найчастіше сіянці від посіву кісточок з плодів, завезених з півдня, рідше садять щеплені рослини (саджанці).

У порівнянні з саджанцями сіянці мають ту перевагу, що за сильного підмерзання їх можна зрізати на пеньок (до живої тканини) і за 2—3 роки вони повністю відновлюються за рахунок сплячих бруньок. Лише необхідно уже в перший рік відібрати 2—3 найсильніших пагони, а решту навесні виламати. Але у розмножуванні кісточками є негативний момент: адже дерева, які виросли з кісточ-

гілки навколо стовбура пучками хризантем. Хризантема своїм запахом відлякує гризунів і запобігає перегріванню стовбура на сонці за сонячних зимових днів. Це — вірний спосіб зберегти дерево від передчасного раннього сокоруху і розтріскування кори. Знімаю таку "шубу" перед розпукуванням бруньок, коли нічна температура не опускатиметься нижче плюс 5°С, і обробляю рослини препаратом 30-В (згідно з інструкцією).

Сучасні сорти персика поділяються на відносно стійкі та нестійкі до основного захворювання цієї культури — кучерявості листків. Тому система захисту головним чином базується на методах боротьби з кучерявістю листків і східною плодожеркою. Перше профілактичне обприскування виконую на почату розпукування бруньок проти довгоносиків, букарки, казарки і зимуючих стадій таких захворювань, як моніліоз, парша, плодова гниль. Для цього використовую бакову суміш: актара 25ВГ в.г. (1,4 г) + хорус 75 ВГ в.г. (3 г) на 10 л води (кип`яченої, відцідженої, теплої, +25°С). Лише в такій воді хімічні препарати повністю розчиняються і дають максимальну користь! Садівники зазвичай забувають або не враховують цей фактор, а це дуже важливо. У цей період рясно ллю під кожне дерево розчин карбаміду (25 г на 10 л води). Такий полив — могутній поштовх для інтенсивного пробуджування плодових і ростових бруньок. Через 7—10 днів поливаю розчином добрива кеміра універсал (Фінляндія) у прикореневу лунку і мульчую. Чим старіше дерево, тим більша норма внесення комплексних мінеральних добрив.

Для знищення кореневих шкідників, що зимують у ґрунті на глибині від 20 до 60 см (травневий хрущ, дротяник тощо), застосовую розчин (ДНОК, базудин, актара — 6 г) згідно з інструкцією — поливаю у прикореневі лунки.

Друге обприскування виконую наприкінці цвітіння — розпускання листкових бруньок проти парші, гномоніозу і плодової гнилі сумішшю фунгіцидів (хорус + скор — згід-

но з інструкцією). Підживлюю у лунки розчином добрива кеміра універсал (100 г на 10 л води).

У пристовбурний приямок висіваю не густо гірчицю білу як сидерат. Коли гірчиця підніметься на10—15 см, зрізую її і мульчую нею приямок. Це додаткове підживлення, а залишені в землі корінці слугують додатковим провідником кисню до коренів персика.

Третє обприскування через 7—8 днів після попереднього — у фазі росту плодів. Для боротьби із східною плодожеркою, міллю, плодовою гнилизною використовую бакову суміш препаратів актелік 500 ЕС к.с. + хорус (згідно з інструкцією). Для позакореневого підживлення використовую кеміру плюс (100 г на 10 л води). Обробляю рослини з обприскувача по листках.

Четверте обприскування — через 14 днів проти східної плодожерки і кокомікозу сумішшю препаратів актелік 500 ЕС к.е. + скор 250 ЕС к.с.

Точніші строки появи гусениць східної плодожерки можуть надати станції захисту рослин, консультаційні центри і наявність шкідників у феромонних пастках.

Вп`яте обприскую персики через 18—24 дні після збирання врожаю сумішшю фунгіцидів скор 250 ЕС к.е. + хорус 75 ВГ в.г. (згідно з інструкцією) проти кокомікозу та гномоніозу. В цей період підживлюю персик комплексним мінеральним добривом кеміра осіннє (100 г на 10 л води). Для чого це роблю? Скор — системний препарат, який захищає персик від кучерявості листків, має сильну лікувальну (5 діб) і профілактичну (8—10 діб) дію. Швидко (впродовж 30 хв.) проникає в рослини і проявляє біологічну активність незалежно від погодних умов. Скор лікує та забезпечує додаткову кількість плодових утворень (30% і більше), що значно збільшує врожай у наступному сезоні. Препарат гарантує одержання до 90% високоякісних плодів, що значно покращує його ефективність в економічному сенсі, крім того, він малотоксичний, безпечний для людей та навколишнього середовища.

Київський ранній

Хорус 75 ВГ в.г. надзвичайно ефективний, з унікальним механізмом дії фунгіцид проти збудників парші, борошнистої роси, моніліозу, кокомікозу, клястероспоріозу, плодової гнилі, кучерявості листків персика. Препарат надійно діє за низьких температур (+5°С), має проникаючо-системну (3 доби) і контактну (10—12 діб) дію. Надзвичайно ефективний проти моніліального опіку кісточкових (вишня, абрикос, слива, алича, черешня) та кучерявості листків персика. Безпечний для бджіл і корисних комах. Застосування цього препарату у фазах розпускання бруньок та рожевого бутона — гарантія високої ефективності наступних фунгіцидних обробок. Безпечний для довкілля!

Для чого я застосовую на своїй ділянці кеміру універсал? Це комплексне мінеральне добриво, яке містить усі необхідні для рослин елементи живлення в легкодоступній формі. Розчинність добрива — не менше 82%, воно не містить хлору, але містить селен (необхідний людині). Не підкислює ґрунт, що дуже важливо на території України, і особливо Київщини (позаяк самопідкислювання ґрунту — 0,5% на рік). Це позбавляє нас від зайвих матеріальних та фізичних затрат на вапнування.

У персика безліч сортів — у світі їх налічується близько 3000. Усі сорти поділяються на два типи, з білим і жовтим м`якушем. Раніше переважали білом`ясі сорти, ніжніші на смак. Тепер почали культивувати переважно жовтом`ясі сорти, стійкіші до транспортування. У власному саду я вирощую такі сорти: **Фаворіта Мореттіні** — сорт італійської селекції, еталон надраннього достигання. В умовах Київщини достигає наприкінці липня. Дерева сильнорослі, з розлогою кроною і високою пагоноутворювальною здатністю. Квітки темно-рожеві. Сорт самоплідний, швидкоплідний, високоврожайний, плодоносить на другий — третій рік після садіння. Товарність плодів висока. Плоди середніх розмірів, масою 115 г, округлої форми, м`якуш кремово-жовтого забарвлення, ніжноволокнистий, дуже соковитий, ароматний.

Київський ранній — сорт, виведений в Інституті садівництва УААН (м. Київ). Дерева середньорослі, середньозагущені. У плодоношення вступає на третій рік. Відзначається високою (35—55 кг з одного дерева) і відносно регулярною врожайністю. Плоди середньої величини (85 г), широкоовальні, з яскраво вираженим дзьобиком на верхівці. М`якуш білий, ніжноволокнистий, соковитий, доброго кислувато-солодкого смаку. Достигає у першій декаді серпня.

Редхейвен — сорт, виведений у США. Поширений у європейських країнах як один з кращих середньостиглих сортів. Дерева середньої сили росту, з округлою кроною, середнього загущення. Пагоноутворювальна здатність середня. У плодоношення вступає на 3—4-й рік. Плоди середньої величини (150 г), округлої чи широкоовальної форми, часто сплющені з боків. М`якуш жовтий, щільний, соковитий, з сильним ароматом, відмінного смаку.

На Київщині достигає наприкінці серпня.

П.П. Хоменко,
вул. Малишка, 2, м. Обухів, Київська обл., 08700,
тел. 099-138-06-36

Гладіолуси:
зрізування та зберігання суцвіть

Оранжеве літо

Гладіолуси цінуються за красу квітів та тривале цвітіння. Корисною їх якістю є здатність усіх квітів у суцвітті поступово розкриватися у зрізаному вигляді. Недолік — відсутність аромату. Але, починаючи з 50-х років минулого сторіччя, з`явилися сорти зі слабким ароматом: Акація, Світ, Фрагранс, Єллоу Роуз та інші. І до цього часу триває робота з селекції запашних гладіолусів. Але значного поширення у квітникарів вони не набули, тому що значно поступаються за декоративністю перед сортами без запаху.

Суцвіття гладіолусів зрізують у різний час дня залежно від температури та забезпечення рослин вологою. За помірних денних температур або за хмарної погоди та при достатній вологості ґрунту зрізування можна проводити будь-якої години дня. В умовах спекотного південного літа я вважаю кращим часом для зрізування ранкові години, тому що протягом ночі рослини найповніше запасають вологу.

Зрізувати суцвіття можна в стані напіврозкритого першого бутона. В цьому випадку всі квітки гладіолуса поступово розкриваються і суцвіття зберігаються у воді 10—15 днів. Але у багатьох сортів із щільними складчасто-гофрованими пелюстками при зрізуванні у фазі забарвленого бутона досить повільно розкриваються квітки. Такі сорти краще зрізувати після розкривання двох—трьох нижніх квіток.

Дуже важливо під час зрізування суцвіття зберегти на рослині якомога більше листків (в крайньому випадку, не менше чотирьох). Якщо залишити 2—3 листки, то не встигнуть сформуватися повноцінні бульбоцибулини та дітки, і з них у наступному році виростуть слабкі рослини, або вони нерідко гинуть під час зимового зберігання. Щоб мати більшу довжину зрізаного стебла та залишити на рослині максимальну кількість листків, використовують такий прийом. З плаской сторони рослини, там, де розходяться четвертий та п'ятий листки, вузьким ножем, загостреним з обох боків, проколюємо стебло впоперек. Потім, рухами ножа вліво та вправо, максимально перерізуємо стебло. Можна такий самий розріз зробити з протилежного боку. Притримуючи рослину однією рукою нижче розрізу (щоб не витягти із землі та не пошкодити коріння), другою рукою, перегинаючи, надламуємо стебло й, обережно покручуючи квітконос, вивільняємо від листя.

Звуки саксофона

Для запобігання хворобам рекомендується якомога частіше дезінфікувати зрізувальні інструменти, під час зрізування невеликої кількості суцвіть — після кожної рослини. Зручно для цього мати декілька ножів. Їх легко виготовити самостійно із старого ножовочного полотна і використовувати по черзі та після закінчення зрізування ставити лезами у дезінфікуючий розчин (спирт, міцний розчин марганцівки, свіжий настій часнику тощо).

Зрізані квіти якомога швидше (бажано відразу) ставлять у посуд з холодною водою і залишають у прохолодному приміщенні на 1—2 години. Для транспортування суцвіття зв'язують у пучки, злегка збризкують водою (без потрапляння крапель на квіти), пакують у цупкий тонкий папір, кладуть у

довгі картонні коробки, закривають кришкою, скріплюють липкою стрічкою. В такому вигляді суцвіття можна транспортувати на великі відстані впродовж 1—2 діб. Для довших транспортувань необхідно після зрізування кінці квітконосів занурити (на 3—4 см) у рідкий парафін з температурою 30—35°С. Після затвердіння парафіну квіти загортають у папір. Тепер їх можна зберігати за помірної температури три—чотири доби.

Після розпаковування стебло підрізують на 1—2 см і відразу ставлять у глибокий посуд з теплою водою (20—30°С) на 1—2 години (в прохолодному світлому приміщенні). Гладіолуси в бутонах після обробки стебел парафіном і пакування у напівпергаментний папір та перфолеву плівку, так, як і півонії, можуть два—три тижні зберігатися у холодильнику й на льоду (за температури 1—3°С). Якщо зрізані суцвіття призначені для швидкої реалізації та мають багато розкритих квіток, їх краще ставити прямо у відра з водою. Для стійкості суцвіть їх зверху прикривають великочарунковою решіткою.

Своєчасно зрізані суцвіття гладіолусів стоять у вазі до двох тижнів. Необхідно регулярно видаляти зів'ялі нижні квітки, щодня міняти воду у вазі (температура — не вище 12—15°С), кожного разу злегка підрізуючи стебла перед тим, як знову поставити їх у свіжу воду. Через кожні 3 дні вазу потрібно мити. Щоб букет довше не втрачав своєї привабливості, не ставте вазу під прямі сонячні промені, на протягах, поблизу кондиціонерів та вентиляторів. Бажано квіти на ніч переносити у прохолодне приміщення.

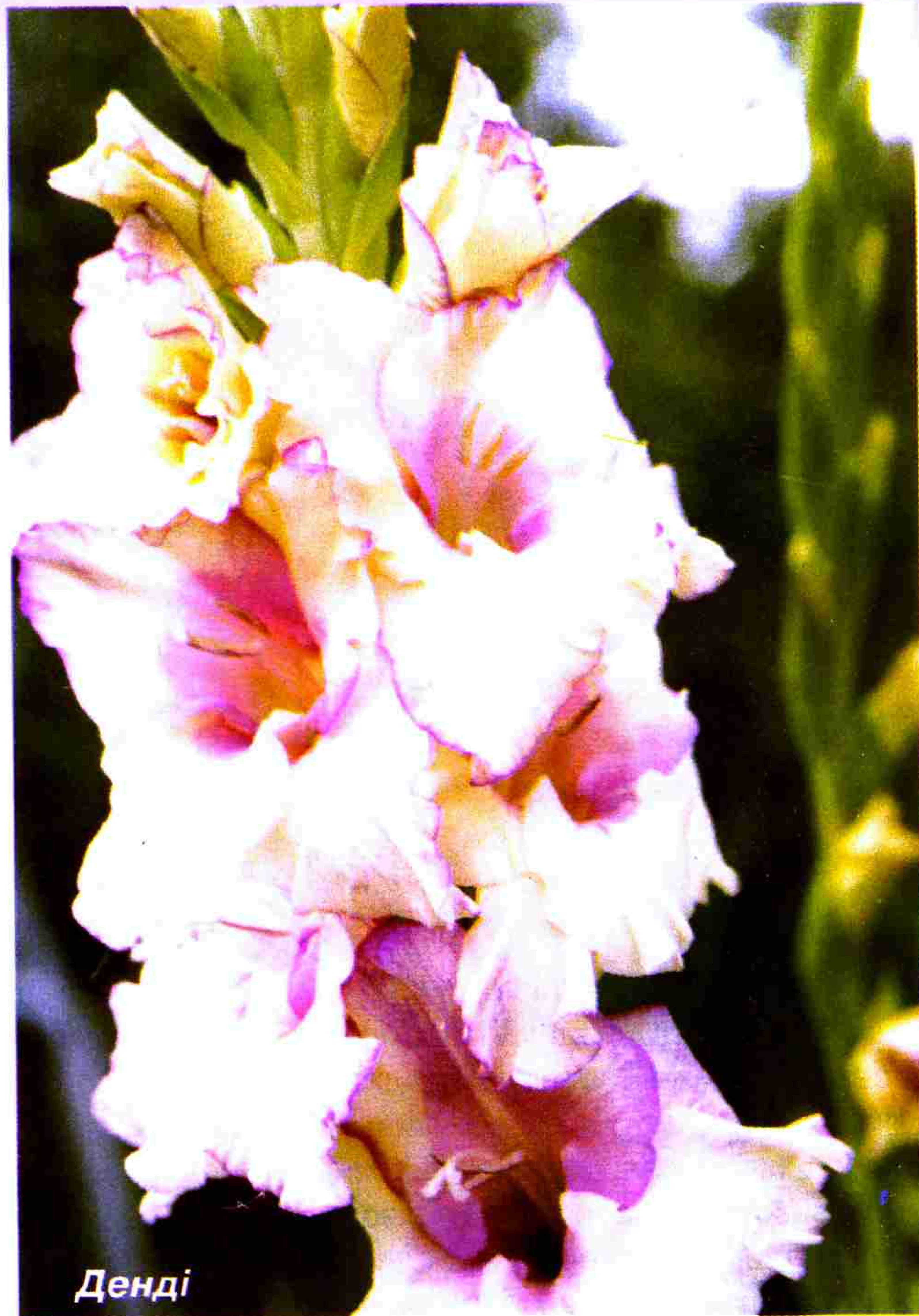
Денді

Біля каміна

Заради кращого зберігання суцвіть гладіолусів у свіжому вигляді застосовують різні речовини, суміші та консервуючі розчини. Ось деякі з них:

- 0,8 г галуну алюмокалієвого, 0,3 г хлористого калію, 15—20 г цукру на 3 л води;
- 1/2 подрібненої таблетки аспірину на 3 л води;
- таблетка активованого вугілля на 1—3 л води;
- декілька кристаликів марганцівки та борної або лимонної кислоти на 1 л води;
- декілька крапель нашатирного або камфорного спирту;
- 10 мл хвойного екстракту і 50 г цукру на 3 л води;
- декілька шматочків деревного вугілля;
- 15—20 мл рідкого добрива "Ефект" на 5 літрів води;
- 0,3 г азотнокислого срібла на 1 л води.

У продажу трапляються готові препарати для продовження життя зрізаних квітів: Бутон-2, Цвєтін, розчин Мароскі, Нора та інші. Потрібно також пам'ятати, що термін життя квітів після зрізування дуже залежить від якості води. Чим вона м'якша, тим довше живуть зрізані квіти. Воду краще використовувати дистильовану, дощову, відстояну кип'ячену або водопровідну фільтровану (за допомогою побутових фільтрів).

Ваза для квітів має бути стійкою, простої форми, менш привабливою, ніж квіти, що в ній стоять. Щоб вода залишалася свіжою, можна поставити гілочку туї або герані.

Я сподіваюся, що ці прості поради допоможуть вам подовжити радість спілкування з квітами — прекрасним дивом природи.

Я. Р. Себало,
м. Запоріжжя.
Фото автора

Найдовговічніші стовпи для паркану

Не можна не погодитися з тим, що класичні дерев'яні паркани завжди були й будуть одним із найпопулярніших видів огорожі території. В Україні їх використовують тисячоліттями. І це не дивно, бо деревина відрізняється від безлічі сучасних будівельних матеріалів так званою "щиросердністю". Це насправді живий будівельний матеріал, один погляд на який дарує людині позитивні емоції та тепло.

Отже, дерев'яний паркан залишається вибором для багатьох господарів, насамперед тих, хто віддає перевагу всьому натуральному. Адже переваги такої огорожі незаперечні — це екологічність, краса дерева, приємний запах та оздоровлюючі фітонциди смоли (якщо для будівництва використовують хвойні породи) тощо. Тож грамотне спорудження дерев'яного паркану надасть вашій земельній ділянці оригінальну "родзинку", своєрідне тепло й затишок.

Окрім перелічених вище, дерев'яний паркан має цілий ряд інших корисних переваг: простота встановлення, можливість швидкої заміни окремих елементів, що вийшли з ладу, відносно невисока ціна на цей матеріал і, нарешті, красивий зовнішній вигляд. Незважаючи на те, що дерев'яні паркани — це огорожа, виконана з натурального будівельного матеріалу, варіантів їх виготовлення досить багато. Зокрема, відомий великий вибір способів набивання дошки — суцільний, коли дошка вибрана у чверть, із просвітом від 1 до 5 см, у шаховому порядку тощо.

Щодо надійного захисту від непроханих гостей, то ця функція також під силу дерев'яному паркану, потрібно лише виготовити його трохи вищим і суцільним. А додаткової естетичної функції допоможе надати хвилеподібна лінія верху дерев'яної огорожі.

Однак слід враховувати, що, порівняно з парканами з інших матеріалів, дерев'яний має менший запас міцності та довговічності. Щоб подовжити термін його служби, необхідно своєчасно виконувати дрібний ремонт — періодично підфарбовувати й обробляти такий паркан спеціальними матеріалами, просоченими антисептиками.

Оскільки головний несучий елемент огорожі — це стовпи, то до їхнього виготовлення й встановлення слід поставитися з особливою старанністю. Якщо вони дерев'яні, то ту частину, яка буде в землі, необхідно обпалити, просмолити й обернути руберойдом (толем). Прожилини зверху стругають на один скат, щоб вода з них стікала й вони менше гнили.

Якщо використовують під стовпи металеві або азбестоцементні труби, їх заливають бетоном. Ями під стовпи риють за допомогою бура, попередньо видаливши на цій ділянці дерен. Глибина ям, як правило, 1—1,3 м. Піщана подушка — 0,2 м.

Першими встановлюють кутові стовпи, потім по шнурку ставлять інші. Стовп, встановлений у яму, фіксують вертикально. Щілину між стовпом і стінкою ями засипають піском, бутовим каменем і заливають бетонним розчином, змочивши попередньо землю водою, щоб вона не всмоктувала в себе вологу з розчину.

Після встановлення стовпів шнурком розмічають місця запилів у стовпах для верхніх і нижніх прожилин перетином щонайменше 40х80 мм. Стики верхніх і нижніх прожилин розносять на різні стовпи. Це робиться для того, щоб стовпи менше "гуляли" навесні під час відтаювання ґрунту.

К.Василенко

Захищаємо від вологи

Як відомо, найуразливіше місце у дерев'яного паркану — це стовпи, бо значну їх частину закопують у землю, а постійно вологе середовище негативно впливає на деревину, яка швидко згниває. То ж чи є можливість захистити її, щоб дерев'яні стовпи прослужили багато років?

Виявляється, є такий спосіб, завдяки якому стовпи простоять, як новенькі, протягом десяти-п'ятнадцяти років і навіть більше. Як це зробити практично, достатньо зрозуміло зображено на рисунку, хоча до нього все ж таки потрібні деякі пояснення.

Отже, перед встановленням стовп просвердлюють знизу у вертикальному напрямку на висоту, що трохи перевищуватиме його підземну (вкопану) частину. Отвір закривають дерев'яним корком, а потім свердлять горизонтальний отвір так, як показано на рисунку. Через цей отвір заливають розтоплену рід-

Противага для колодязя

Ніхто з господарів не заперечуватиме, що наявність постійного джерела води на власній дачній або присадибній ділянці — велике благо. Крім того, це просто життєва необхідність. Найпростішим рішенням забезпечення ділянки питною й технічною водою, зокрема для поливу, є спорудження шахтного колодязя. Однак існують певні пристосування, які дають змогу значно полегшити процес видобування води.

Слід зазначити, що, залежно від особливостей місцевості, ґрунтових умов та залягання водоносних горизонтів, глибина шахтного колодязя в кожному окремому випадку буде різною. А відтак власникам неглибокого колодязя пристрій, зображений на рисунку, може здатися не обов'язковим або навіть зайвим. Та коли вода залягає глибоко, таке пристосування — справжня знахідка для дачника, бо воно значно полегшує піднімання води на поверхню.

Виготовити його досить просто: на приймальному барабані колодязної корби для піднімання відра з водою закріплюють ще один шнур із вантажем (крім того, на якому кріпиться відро). Користуватися пристроєм також дуже просто: якщо повне відро знаходиться на рівні води в колодязі, вантаж противаги розташовується вгорі біля самого барабана. Коли починають піднімати відро з водою, вантаж поступово опускається, зрівнюючи своєю вагою частину ваги відра. Таким чином, зусилля, яке прикладають до корби, зменшується на величину вантажу. А відтак діставання води з глибокої криниці стає не такою вже й важкою справою.

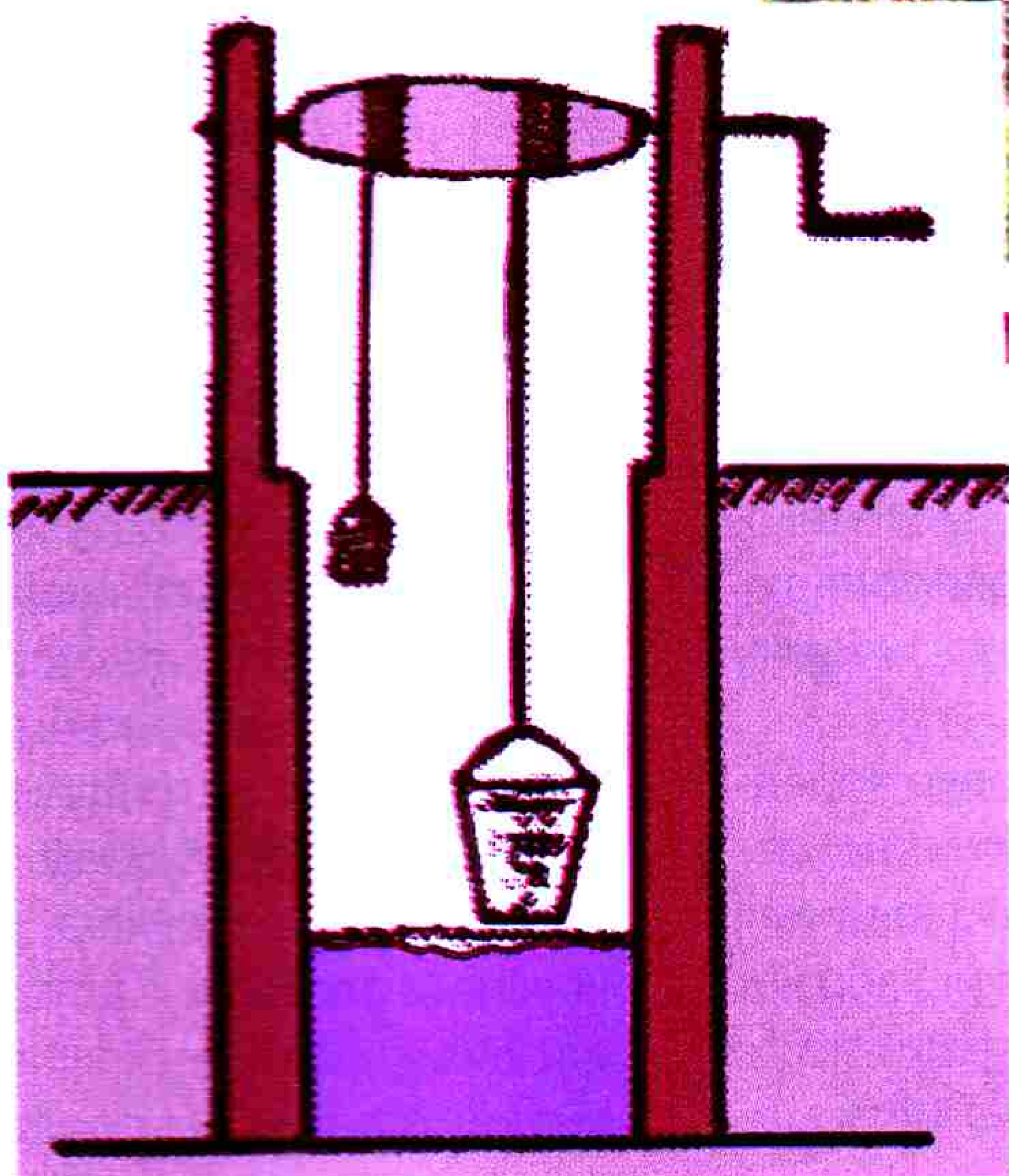

Противага для колодязя.

Втім, мені здається, що такий пристрій не завадить навіть тим дачникам, які мають неглибокі колодязі, але прагнуть суттєво полегшити процес добування води з них.

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

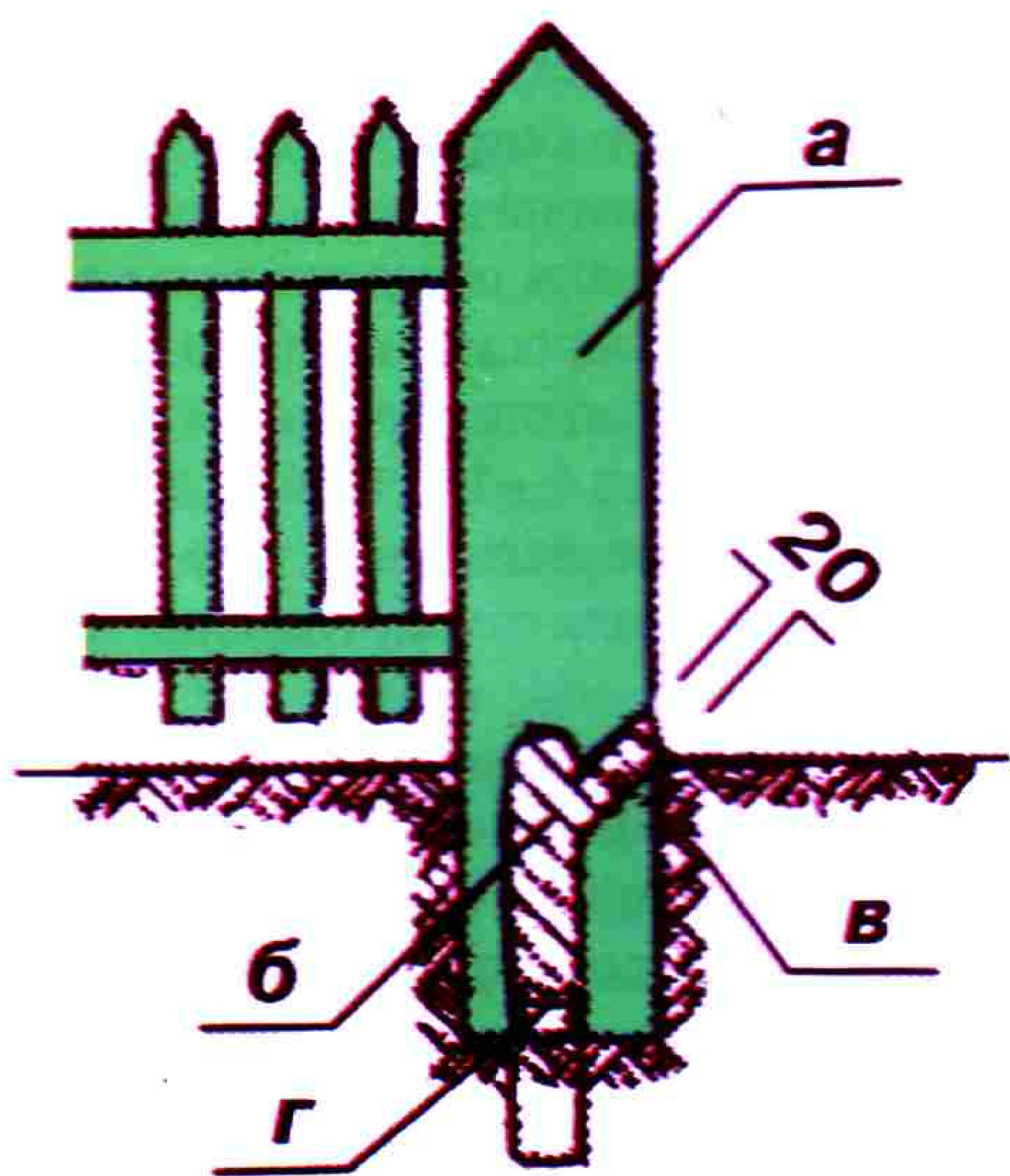

Спосіб захисту дерев'яного стовпа від вологи та гниття за допомогою смоли: а — стовп; б — вертикальний і горизонтальний отвори у стовпі, куди заливають смолу; в — ґрунт; г — дерев'яний корок.

ку смолу, яка, просочуючи серцевину стовпа, надійно захищатиме його від вологи й гниття.

Бічний отвір після цього закривають дерев'яним корком, але роблять це так, аби через певний час можна було долити смолу, частину якої увібрала деревина.

Скориставшись запропонованим способом і виконавши все точно й правильно, ви значно подовжите експлуатацію дерев'яного паркану і згодом переконаєтеся, що п'ятнадцять років служби таким стовпам гарантовано.

Окрім того, на додачу до порад, про які вже йшла мова, можна застосувати ще один оригінальний спосіб: перевернути стовп вершиною дерева вниз. Навіть завдяки тільки одному цьому заходу можна значно уповільнити процес гниття, бо будова судин усередині деревини перешкоджатиме проникненню в неї вологи.

Насамкінець слід зауважити, що за умови поєднання цих двох способів ви отримаєте дуже добрий результат — найдовговічніші дерев'яні стовпи.

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

На 16—17-ий день після проведення парування за свиноматкою встановлюють спостереження для того, аби дізнатися, поросна вона чи холоста. Якщо до 22—25-го дня після парування або штучного осіменіння матка не виявила ознак охоти, її вважають поросною і приблизно через 88—91 день можна очікувати наступного опоросу.

Для кращого проведення до опоросу готуються заздалегідь. За 15—20 днів до нього свиноматку якнайкраще доглядають й утримують. У цей час її особливо оберігають від протягів та застуди, забезпечують чистою, м'якою, гігроскопічною підстилкою (найкраще солома, тирса, мох). Індивідуальні станки старанно очищають, дезінфікують розчином каустичної соди і білять свіжогашеним вапном.

Підготовка свиноматки до опоросу та його проведення

За 2—3 дні до опоросу у тварини спостерігається набрякання вим'я, збільшення та почервоніння сосків, зовнішні статеві органи також збільшуються, червоніють, з них виділяється слиз. За добу, а іноді й раніше із сосків від легкого натискання пальцями виділяється молозиво. За 2—5 год. до опоросу свиноматка стає неспокійною, часто лягає і встає, пробує зробити лігво, підгрібаючи передніми кінцівками підстилку під себе.

До проведення опоросу готуються у міру появи передродових потуг. Для приймання приплоду треба мати чисті рушники для витирання рук, мило, м'яку мішковину для обтирання поросят, 10%-ний розчин йоду, ножиці або ніж для перерізання пуповини, ящик з сухою та чистою підстилкою для поросят. Поряд треба обов'язково мати відро з гарячою і холодною водою.

Опорос відбувається за три стадії: підготовчу, виведення плоду та відокремлення плаценти. У першу стадію спостерігають ритмічне скорочення стінки матки, які повторюються через кожні 15 хв. і тривають по 5—15 сек. У цей період шийка матки починає розкриватися. Друга стадія характеризується просуванням плодів до шийки матки та виведенням їх назовні. Від початку скорочення шийки матки до виведення першого плоду проходить 1—3, а в деяких випадках — до 10 год. Протягом третьої стадії виводяться усі плоди та їхні оболонки.

Поросята народжуються по черзі з кожного рогу матки, посліди після народження усіх поросят відходять із кожного рогу комплектами. Тривалість опоросу становить 1,5—5 год. Інтервал між народженням кожного поросяти — 10—20 хв. із коливанням від 5 до 90 хв. За слабких потуг, а також за порушення режиму (шум у свинарнику, наявність сторонніх осіб тощо) опорос може тривати до 18 год.

Перед опоросом свиноматці задню частину тулуба обмивають теплим розчином креоліну й витирають насухо ганчіркою. Приймати поросят повинна людина, яка доглядає і годує тварину, тоді вона спокійніше себе почуває, а опорос відбудеться швидше і без ускладнень.

За появи у свиноматки перших потуг слід вимити руки з милом і бути готовим до прийняття поросят. Потуги за нормального перебігу опоросу повторюються через кожні 5—10 хв. і супроводжуються народженням поросят. Зазвичай, опорос відбувається вночі, і якщо він триває 6 год. і більше, необхідно негайно звернутися до працівника ветеринарної медицини.

Новонароджене порося беруть у руки і чистою мішковиною очищають йому ніс, рот і вуха від слизу, який заважає нормальному диханню, потім насухо витирають усе тіло, починаючи з голови. Після цього за 5—6 см від черева перев'язують пуповину продезінфікованою ниткою. Кінець пуповини відрізають ножицями на відстані 1—2 см від перев'язаного місця і змочують його у розчині йоду. Якщо пуповину не перев'язують, то її перед обрізуванням потрібно міцно стиснути, щоб зупинити кровотечу. Оброблених таким способом поросят кладуть до ящика з сухою, м'якою підстилкою, а після закінчення опоросу підпускають до матері. Краще поросят без утримання в ящику відразу підкласти до свиноматки. Підсаджені поросята починають ссати, зігріваються і висихають, а свиноматка заспокоюється, й опорос відбувається швидше.

Інколи поросята народжуються без явних ознак життя. У таких випадках їм швидко очищають ніс, рот і вуха від слизу, легенько масажують боки й стегна, розтирають поверхню грудей та боків у напрямку до серця. Після цього більшість з них починають нормально дихати. Таких поросят утримують окремо від свиноматки й тільки після закінчення опоросу їх підпускають до матері, що позитивно впливає на стан здоров'я молодняку.

Не пізніш як через 1—1,5 години після початку опоросу, не чекаючи його закінчення, поросят підгодовують, щоб вони не відчували голоду і не турбували свиноматку своїм вереском.

Опорос вважається закінченим після виходу посліду, який необхідно разом із рештками пуповини утилізувати. Іноді свиноматка поїдає його, що небажано, бо це може згодом призвести до поїдання нею поросят.

Після закінчення опоросу свиноматці обмивають теплою водою вим'я, замивають задню частину тулуба й насухо витирають. У станку прибирають, стелять суху, чисту й нехолодну підстилку. Після опоросу свиноматка потребує повного спокою. У перший день її не годують, але води дають досхочу.

Д.В. Білай,
викладач Аграрно-економічного коледжу Полтавської державної аграрної академії

Гніздо... на балконі

Чимало дачників на своїх ділянках утримують курей, але догляд за ними, особливо восени та взимку, забирає багато сил і часу. Та це й не дивно, адже догляд за птицею складається з цілого ряду повсякденних робіт. Окрім того, слід враховувати сезонність, умови навколишнього середовища і режим роботи самого господаря.

Тим птахівникам, кому складно їздити на дачу в осінньо-зимовий час, пропоную заздалегідь, ще влітку, підготуватися до цього періоду, аби потім можна було перевести своїх пернатих вихованців у місто, влаштувавши курник... на балконі.

Звичайно, багатьом із нас таке сусідство птиці з житлом людини здаватиметься дивним, навіть бентежитиме. Однак погодьтеся, що за гарного догляду й щоденного прибирання воно може виявитися цілком терпимим.

Щоправда, при цьому у птахівників інколи виникають проблеми, пов'язані з висиджуванням несучками яєць у "балконному" курнику. Справа в тому, що за відсутності спеціально обладнаного гнізда кури можуть почати роздзьобувати відкладені яйця. Відучити їх від цього, зазвичай, досить важко.

Але вихід зі складного становища все ж таки є: потрібно побудувати спеціальне гніздо для несучки, тоді всі знесені яйця залишаться цілими (див. рис.). Основою для такого гнізда слугуватиме звичайний ящик з-під посилки, в якому викладають тирсу з нахилом. Гніздо всередині застеляють щільною тканиною (брезентом) або старою клейонкою.

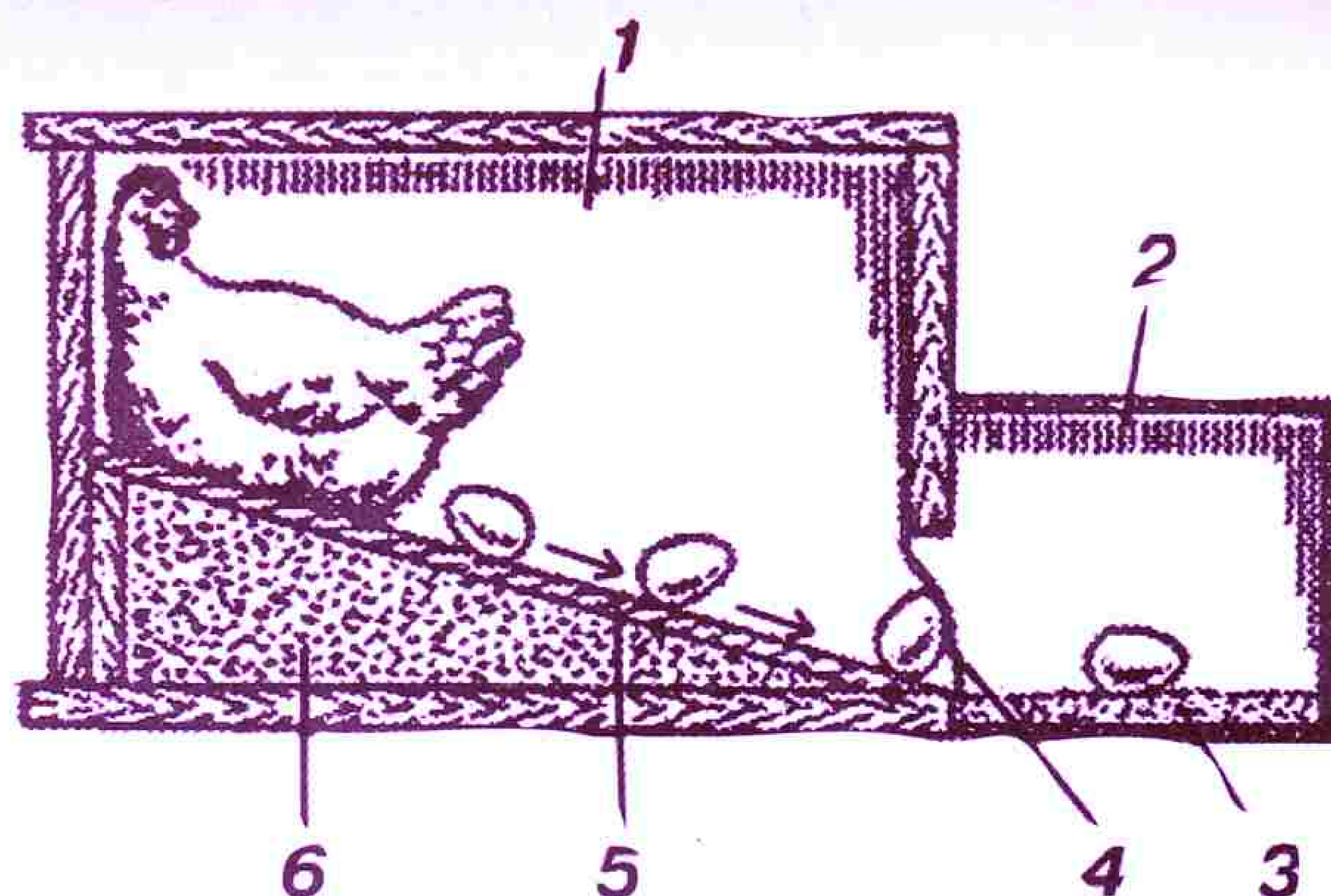

1 — основа (ящик з-під посилки);
2 — ящик для збирання яєць; 3 — тирса;
4 — фіранка; 5 — нахил; 6 — тирса.

Щойно несучка знесе яйце, воно відразу ж скотиться по похилій площині вниз на м'яку підстилку і через пророблений в ящику отвір потрапить до іншого ящика меншого розміру. Цей отвір-щілину слід обов'язково закрити фіранкою із щільної тканини або клейонки, аби птиця не бачила, де знаходяться яйця.

Крім того, кури не розклювуватимуть яйця, якщо виточити з дерева "яйце" і, пофарбувавши його у білий колір, підкласти їм у гніздо. Птахи почнуть його клювати, наб'ють собі дзьоби і згодом вимушені будуть припинити це заняття.

Насамкінець нагадаємо, що годувати курей завжди потрібно в один і той же час. Корми мають бути без сторонніх домішок, а вода чистою й прохолодною.

Корми з городу

Кролівництвом я захопився ще в шкільні роки. Воно зацікавило мене настільки сильно, що це захоплення залишилося на все життя. Нині ж кролівництво для мене — не лише хобі, а й суттєві прибутки для родини.

Отож, я багато років утримую кролів, однак останнім часом перевагу надаю виключно каліфорнійській породі, бо, на мій погляд, вона найкраща. Але кожному господарю, який утримує свійських тварин, відома проста істина: для успішного догляду за тваринами недостатньо придбати добру породу, потрібно ще організувати належні умови утримання для своїх підопічних. Одна з них — високовітамінне годування.

І тут у пригоді стане власна земельна ділянка, на якій можна виростити ці корисні корми. Адже моркву, столові й кормові буряки, картоплю — все це кмітливі тваринники використовують не лише для харчування власної родини, а й на корм тваринам. Особливо цінують вони топінамбур. Ця культура надзвичайно врожайна, поживна. Кролі поїдають бульби топінамбура з великим задоволенням. До речі, в подрібненому вигляді у суміші з іншими кормами їх також охоче клюють кури.

Топінамбур здатний давати дуже великі врожаї — з одного куща збирають 1—2, а інколи й до 5—6 кг бульб. Завдяки потужній кореневій системі рослина легко витримує посуху, а бульби, залишені на зиму в ґрунті, не вимерзають навіть за сильних морозів. Нижні листки ми починаємо обривати на корм кролям із серпня, а потім поступово згодовуємо бічні пагони й верхівки рослин.

Корисною для тварин вважають і таку рідкісну рослину, як топінсоняшник фіолетовий — це гібрид топінамбура й соняшника, який використовують здебільшого для зимового годування кролів.

Виручає кролівників також сіда — багаторічна рослина, що протягом усього літа постачає зелену масу для вухатих вихованців. Цей багаторічник не боїться посухи й може рости на будь-яких ґрунтах, навіть у затінених і вологих місцях. Урожай зеленої маси становить до 10 кг/м^2. До того ж сіда — чудовий медонос із тривалим цвітінням.

Ще врожайнішою кормовою культурою вважається сильфія пронзенолиста, що дає з одного квадратного метра площі 12 кг і більше зеленої маси. За літо скошуємо її 2—3, а інколи й 4 рази.

Отже, завдяки кормам з власного городу нам вдається годувати своїх кролів зеленим кормом практично до настання зимових холодів. А ще ми намагаємося взагалі нічого не викидати — навіть молоді рослини бур'янів сушимо й запасаємо на зиму, додаючи їх до вітамінного сіна. Морквяне бадилля, висушене й подрібнене, також використовуємо як вітамінну добавку переважно в зимовий період. Ось так протягом багатьох років навчилися не тільки вирощувати на своїх грядках корми для годування кролів влітку, а й робити з них запаси на зиму.

М.С. Рітченко, *м. Луганськ*

Кнемідокоптоз птахів
(вапняна нога, короста лап, короста тіла)

На кнемідокоптоз хворіють багато свійських і декоративних птахів: кури, індички, гуси, фазани, папуги, горобці. Ця хвороба зустрічається у старих курей і негативно впливає на їхнє здоров'я. Причиною захворювання є коростявий кліщ, який проникає між роговими лусками ніг і призводить до запалення глибоких шарів шкіри. Тканинна рідина, що виділяється, слугує поживою для кліщів та створює сприятливі умови для його розмноження. Процес запалення призводить до того, що на шкірі ніг утворюється товсте вапняне відкладення, яке міцно прикріплюється, а за його видалення на шкірі з'являються криваві рани.

Вапняні відкладення можуть поширюватися по шкірі пальців ніг, ногах і скакальному суглобу. Запальний процес може поширюватися на шкіру голови внаслідок того, що кури чухають ногою голову й переносять кліщів. Складчасті потовщення шкіри та лускові відкладення на ній теж характериі для цієї хвороби.

Вологі, замулені й тісні вигули, а також брудні курники сприяють виникненню захворювання. Кури віком понад два роки часто є носіями кліщів і сприяють перенесенню їх на молодих курей.

Збудники кнемідокоптозу птахів — дрібні кліщі (0,2—0,5 мм) жовтого кольору, з округлим тільцем і короткими лапками, з підковоподібним хоботком. Самка протягом життя дає близько 7 личинок. З них виростають перші німфи, з перших — другі німфи, потім відбувається їхнє перетворення на дорослі особини — самців і самок. У зовнішньому середовищі кліщі живуть 5—7 діб. Вони живуть у підлусках цівки, у пір'яних сумках, у шарі епідермісу птахів біля восковиці та дзьоба, у щільних зовнішніх складках шкіри, де живляться лімфою та кров'ю.

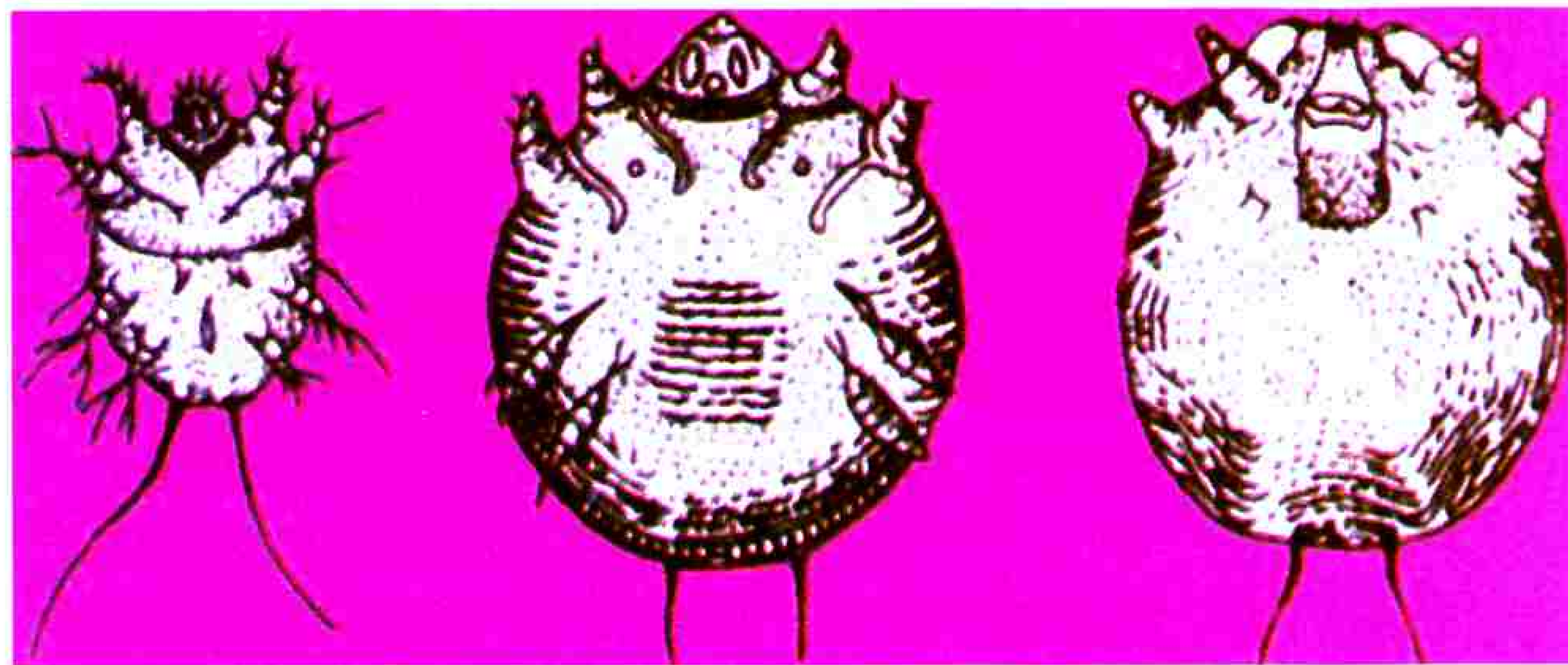

Хворіють птахи, старші за 6-місячний вік. Кліщі передаються від хворих до здорових птахів, спалахи зараження цими паразитами пов'язані із зниженням загальної стійкості організму птахів. Хвороба загострюється у теплий період року.

Симптоми

Кнемідокоптоз — хвороба з хронічним перебігом. Вона характеризується свербінням, дерматитом, некрозом пальців, рідше — дзьоба. Іноді птахи навіть втрачають кінцівки. Симптоми захворювання можуть виявлятися тільки через 4—6 місяців після зараження. У хвилястих папужок спочатку утворюється сіро-білий наліт на цівках, на лапах і в куточках дзьоба. Далі, протягом декількох днів, наліт збільшується в об'ємі. Внаслідок посилення регенеруючих властивостей шкіри епідерміс швидко розростається. Утворюються деформовані нарости від 1—2 мм до 8—10 мм на голові (із переходом на оперення), у контактних зонах оперених і рогових покривів лап. У цих місцях також випадає оперення. Біля стрижнів пір'я з`являються скориночки. Птахи часто чіпляють дзьобом місця, що викликають свербіння, розчухують шкіру, аж до появи крові, а також можуть почати виривати і саме пір'я. У шкірі кліщі утворюють вузлики, величиною з головку шпильки, де міститься безліч молодих паразитів. Дорослі кліщі в шарі шкіри утворюють ходи. Уражені цими ходами ділянки дзьоба мають вигляд губки.

Діагноз ставлять на підставі клінічних ознак і дослідження лусок та зіскобів шкіри під мікроскопом. Якщо частину виросту відірвати або зрізати бритвою, то всередині видно ніздрювату структуру, що нагадує пінопласт або губку з якнайтоншою системою пор.

Лікування та профілактика

Дієвий засіб проти кнемідокоптозу — препарат Фронтлайн (спрей). За допомогою ватних паличок, змочених Фронтлайном, змащують уражені ділянки. Обробку роблять один раз у три дні, до зникнення клінічних ознак.

Перевіреним засобом у лікуванні кнемідокоптозу завжди вважався березовий дьоготь, який успішно використовується з давніх часів для лікування шкірних хвороб домашніх ссавців і птиці. Аби загинули всі кліщі, що містяться у товщі нашарувань ніг, обробку дьогтем повторюють два—три рази з п'яти—шестиденним інтервалом. Під час обробки злегка підігрітий дьоготь (він тоді краще проникає в пори) пензликом ретельно наносять на всю неоперену частину ноги або восковиці.

Яким чином діють ліки?

По-перше, припиняється доступ кисню до порожнини наростів, де живуть кліщі, й вони просто задихаються.

По-друге, березовий дьоготь має дезінфікуючі і ранозагоювальні властивості.

Можна змішати березовий дьоготь з рослинною олією у співвідношенні 1:1 і робити хворим птахам (а здоровим — для профілактики) теплі ванни на неоперені

частини ніг. Кожну ногу тримати в цьому розчині 1—2 хвилини, щоб загинули всі кліщі, які є у товщі нашарувань.

Якщо дьогтю немає, його можна замінити сумішшю йоду та гліцерину в рівному співвідношенні. В цьому випадку змащування уражених кліщем місць слід робити п'ять—шість разів через день. Такий препарат менше впливає на смак яєць.

Можна ретельно натирати вапняні струпи зеленим милом. Через кожні 24 години ноги курей миють теплою водою і після висихання обробляють уражені місця сумішшю гасу й олії з суріпиці у співвідношенні 4:10 або іншими засобами (5%-ним еймераном, сірчаною маззю, деревним дьогтем, змішаним з олією або свинячим салом). Повторювати лікування рекомендується від трьох до чотирьох разів з тижневим проміжком.

Уже за температури 70—80 градусів Цельсія кліщі в зовнішньому середовищі гинуть за 5—10 секунд. Перед кожною обробкою птахів вольєри та клітки, де утримувалися заражені особини, піддають дезінфекції п'ятивідсотковим розчином креоліну або окропом. Можна також обробити клітку розчином "Доместосу", після цього клітку добре промивають водою і провітрюють. По можливості використовують новий інвентар. Приміщення, де виявлені хворі птахи, обов'язково піддають загальній дезінфекції.

Для запобігання корости ніг вигули повинні бути сухі, посипані піском і землею. Повторне перекопування вигулів попереджає їхнє забруднення.

Птахи можуть захворіти, якщо їхній імунітет ослаблений, якщо вони перебувають в умовах стресу і поганої гігієни, тому краща профілактика кнемідокоптозу — це уважно стежити за здоров'ям птахів, дотримуватися усіх необхідних санітарно-гігієнічних заходів й уникати контакту з іншими птахами. Для придбаних нових птахів завжди витримувати карантин протягом 40 днів.

Щоб не заразити птахів зерном, його потрібно купувати якісне, від надійних виробників, у поліетиленовій або вакуумній упаковці. Брендові виробники спеціально обробляють зерно, й тому птахи коростою майже не заражуються.

Необхідно щодня уважно оглядати птахів, щоб не пропустити початкову стадію корости, коли вона достатньо легко піддається лікуванню, і в першу чергу звертати увагу на поверхню дзьоба та восковицю (вони мають бути гладенькі й рівні), а також неоперені частини ніг і шкіру навколо клоаки, (зазвичай, ці місця теж уражуються).

У разі виявлення схожих симптомів у ваших пернатих друзів негайно покажіть їх ветеринарові-орнітологові.

Підготувала ***Н. Дець***

Сальмонельоз водоплавної птиці

Сальмонельоз, або паратиф, реєструється у всіх країнах світу з-поміж домашньої та дикої птиці, а також тварин, людей і перебігає у гострій, підгострій та хронічній формах.

У дорослої водоплавної птиці хвороба перебігає в основному в латентній (прихованій) формі, що створює відповідні труднощі для її ранньої діагностики, а відтак м`ясо, яйця можуть бути забруднені збудниками харчових токсикоінфекцій у людей.

На сьогодні за серологічною типізацією систематизовано понад 200 серотипів сальмонел, які живуть у кишківниковому каналі людей і тварин, а також у зовнішньому середовищі і зумовлюють сальмонельоз у птиці.

Збудниками найчастіше є Salm. tyfhimurium, Salm.enteritidis, Salm.analum та ін. Ці мікроорганізми надзвичайно стійкі у зовнішньому середовищі. Вони виживають у свіжих фекаліях птиці протягом 210 днів, у сухих — до одного року й восьми місяців, що дуже небезпечно, а у воді — 20—120 днів.

У мороженому м`ясі ці мікроорганізми зберігають свою життєздатність протягом 2—3 років, у солоному — 5—6 місяців, а за вмісту в продуктах 6—7% кухонної солі можуть навіть розмножуватися.

Джерелом зараження частіше за все є хвора птиця і та, що перехворіла паратифом, а також яйця, одержані від неї. Хвора птиця й тварини виділяють збудників сальмонельозу в навколишнє середовище, а тому джерелами зараження можуть бути корм, вода, підстилка та інвентар.

За підозри на хворобу до лабораторії ветеринарної медицини направляють ембріони і під час дослідження виявляють некротичні вогнища, а також збільшення селезінки, печінки та жовчного міхура. У загиблого молодняку констатують катаральний або катарально-геморагічний ентерит. Селезінка й нирки збільшені, на них крововиливи.

Необхідно брати до уваги те, що збудники паратифу можуть розвиватися у м`язах, однак таке м`ясо ознак несвіжості не має, оскільки сальмонели розкладають не білки, а вуглеводи. Тому харчові токсикоінфекції можуть виникати від вживання зовсім свіжого за зовнішніми ознаками м`яса. Під час бактеріологічної діагностики спеціалісти не виявляють колібактеріоз, кокцидіоз, трихомоноз.

Після консультації з лікарем ветеринарної медицини хвору птицю лікують нітрофурановими препаратами та антибіотиками (синтоміцин, левоміцетин, тетрациклін, сульфадимезин). Позитивну лікувальну дію виявляють пробіотики.

Слід пам`ятати, що яйця, одержані від качок та гусей, використовують у їжу лише після кип`ятіння та для виготовлення кондитерських виробів.

Тушки підлягають повному потрошінню відповідно до вимог ветеринарно-санітарної експертизи. Їх використовують у їжу після проварювання за температури 100°С протягом двох годин.

Інвентар, предмети догляду, вигульні майданчики старанно очищають та дезінфікують 2—4,0%-ним розчином їдкого натру за температури 60—70°С або 20%-ною емульсією свіжогашеного вапна. Одночасно знищують гризунів.

Для профілактики хвороби слід дотримуватися якісної годівлі та технології утримання птахів.

Л.К. Волинець,
доктор ветеринарних наук

Акваріумні рослини

Акваріум – це екзотичний острівець живої природи, який прикрасить будь-яку оселю. А ще це багатогранний і фантастичний підводний світ, за яким можна спостерігати годинами.

Нині не існує проблем, за винятком цінових, із придбанням акваріуму та його підводних мешканців. Та й доглядати за ними не так уже й складно. Однак при цьому слід враховувати деякі особливості та знати закони, за якими живе цей підводний світ, зокрема акваріумні рослини. А вони, до речі, дуже потрібні, бо виділяють у воду кисень, такий необхідний для життя, створюють для рибок умови, наближені до природних, слугують для них притулком або нерестовим місцем і, зрештою, відіграють декоративну роль в акваріумі. Однак важливо не лише придбати рослини, які сподобалися, а й подбати про їхнє мінеральне живлення й сумісність.

Ажурний яскраво-зелений мох, що плаває по поверхні води, утворюючи дуже гарні острівці, — це **річія плавача** (водяний мох), яку дуже часто вирощують в акваріумах. У її заростях охоче нерестяться деякі рибки і ховаються мальки. Умови для вирощування цієї невибагливої рослини нескладні.

Оптимальна температура води для річії — 22—26°С. За температури нижче 20°С її ріст уповільнюється, вона зменшується у розмірах і може загинути. Найкраще річія росте у м'якій воді з нейтральною або слаболужною реакцією.

Рослина потребує яскравого освітлення, а за нестачі світла розпадається на окремі гілочки й не утворює острівців. При сонячному освітленні річію краще притіняти. Мінеральне підживлення їй не потрібне – цілком достатньо поживних речовин, що надходять із свіжою водою і кормом для риб.

Роголисник темно-зелений – поширена теплолюбна (24—28°С) росли-

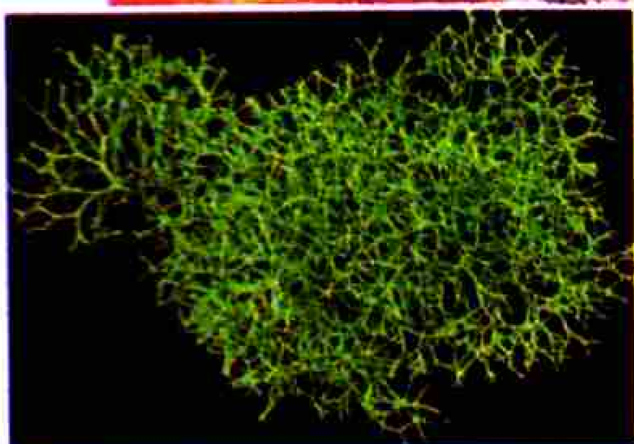

на, що не має коренів, але може вирощуватися в ґрунті. У природі вона часто закріплюється на дні водойми за допомогою нижніх листків.

Роголисник невибагливий, швидко росте, утворюючи густі зарості, але потребує теплої води. Мінеральне підживлення йому не потрібне.

У декоративних акваріумах рослину висаджують уздовж бічних або задньої стінки. Наймальовничіший вигляд мають компактні зарості роголисника з 15—20 стебел.

З рослин вітчизняних водойм акваріумісти часто використовують частуху, різноманітні рдести, трифоль, жовту кубишку. Тож вибір акваріумної флори широкий. Але розмаїттям видів захоплюватися не варто. Найпростіше – вкорінити у ґрунті кілька видів трави, зокрема валіснерії.

Валіснерія гігантська – це велика рослина з лінійними яскраво- або темно-зеленими листками, що сягають завдовжки понад 1 м. Тому вирощувати валіснерію гігантську треба в акваріумі великого об'єму. Росте вона рівномірно упродовж усього року. Найприйнятніша температура води для неї — 20—26°С. Регулярна заміна води в акваріумі не обов'язкова, бо валіснерія добре росте як у старій, так і у свіжій воді.

Освітлення акваріума, де росте ця рослина, має бути досить яскравим. Слід враховувати, що довгі листки валіснерії гігантської інколи затінюють нижче розташовані рослини, тому крім сильного верхнього освітлення, необхідно влаштувати додаткове бічне підсвічування.

Навчання собаки

Будь-який собака, маленький чи великий, декоративний чи службовий, обов'язково повинен працювати, тобто його треба дресирувати.

І найголовнішим тут є те, що собака має пройти загальний курс дресирування й чітко засвоїти головні команди, без знання яких він завдаватиме людям певних клопотів. Тож добре навчений собака — велика цінність, особливо якщо врахувати, що нині у цих тварин чимало спеціалізацій: вони мисливці, сторожі, слідопити, пастухи, циркові артисти, поводирі, прикордонники тощо.

Слід зазначити, що у собак дуже виражені індивідуальні якості. Навіть серед представників однієї породи є веселі й похмурі, сміливі й боягузи, лагідні й суворі. На все це необхідно зважати під час дресирування.

Починати працювати із собакою краще у віці цуценяти. Протягом перших двох місяців маля має засвоїти своє прізвисько й команду "До мене!". У двомісячному віці можна привчати до шлейки й повідка. У три місяці, коли м'язи цуценяти зміцніють, привчайте його до нашийника. Потім навчіть ходити біля ноги за командою "Поруч!", а до чотиримісячного віку відпрацюйте виконання команд "Сидіти!", "Лежати!", "Фу!".

З семимісячного віку цуценя можна дресирувати на майданчику під керівництвом інструктора службового собаківництва за загальним курсом дресирування і з року – за захисно-караульним курсом та іншими.

Підготувала
О. Мартіросова

Конкурс "Віртуози української кухні"

Я щиро вдячна редакції за третє місце в конкурсі "Господиня-2009". Всі конкурси дуже цікаві. На конкурс "Віртуози української кухні" вирішила надіслати рецепти різних за приготуванням млинців із печінки. Сподіваюсь, що вони сподобаються читачам ще й тому, що дуже легкі у приготуванні.

З найкращими побажаннями **Інна Дяченко,**
с. Конельська Попівка, Черкаська обл.

Печінково-картопляні млинці

Треба мати: 400 г будь-якої печінки, 400 г тертої картоплі, сіль, перець додаємо за смаком.

Печінку пропустити через м'ясорубку. Картоплю потерти на тертушці або пропустити через м'ясорубку. З'єднати печінкову й картопляну масу. Додати сіль та перець, вимішати і смажити на сковороді.

Печінкові оладки

Треба мати: 400 г печінки, 150 г тертого твердого сиру, 1 столову ложку борошна, 1 куряче яйце.

Печінку пропустити через м'ясорубку, додати тертий твердий сир, борошно, сіль та перець. Яйце розділити на

білок та жовток. У масу додати тільки жовток, вимішати. Білок збити до густої піни і також додати у масу. Ще раз вимішати. Оладки робити маленькі, потім смажити. Гарніром до таких оладків може слугувати картопля.

Млинці з печінки

Треба мати: 400 г будь-якої печінки, 200 г білого хліба або сухарів, одну середню цибулину, 5 столових ложок борошна, 4 яйця, сіль, перець кладемо за смаком.

Печінку, білий хліб або сухарі та середню цибулину пропустити через м'ясорубку. До меленої маси додати сіль, перець, борошно та 4 яйця. Все перемішати. Ложкою викладати млинці на сковороду з киплячою олією та смажити з обох боків.

Млинці з гусячої печінки

Треба мати: 5 качиних або гусячих печінок, 2 картоплини, 1 яйце, 1 чайну ложечку соди, 2—3 столових ложки молока та борошно. Сіль, перець кладемо за смаком.

Печінку пропустити через м'ясорубку. Потерти на дрібну тертушку дві картоплини, додати яйце, молоко, борошно, соду, сіль та перець. Все перемішати. Тісто має бути таке, як на картопляники. Із цієї маси виходить 15 млинців. Зверху їх можна змастити майонезом.

Суп з фрикадельками із печінки

Треба мати: потрушки з однієї курки, 1 ріпчасту цибулину, 1 моркву, 2—3 картоплини, зелень.

Потрушки, крім печінки, заливаємо холодною водою, додаємо цибулю, моркву і ставимо варитися, а тим часом готуємо з печінки фрикадельки.

Печінку пропускаємо через м'ясорубку, додаємо пропущені через м'ясорубку сухарі з будь-якого хліба у пропорції 1:1, одне куряче яйце, сіль та перець. Формуємо мокрими руками фрикадельки і вкидаємо у суп. Услід за фрикадельками кладемо у суп подрібнену картоплю. Як тільки картопля звариться, суп готовий. Перед подаванням до столу в нього треба додати подрібнену зелень.

Печінковий торт

Треба мати: 400 г печінки, 1 ложечку цукру, 4 яйця, 1 склянку борошна, 1,5 склянки молока.

Печінку пропустити через м'ясорубку, додати цукор, молоко, борошно, яйця, сіль та перець — за смаком. Все перемішати, щоб утворилася густа однорідна маса. Якщо маса надто густа, треба додати ще молока, а потім

смажити млинці, як зазвичай смажите налисники. Потім кожний млинець змастити майонезом і накласти один на одного у вигляді торта.

Курка, запечена у фользі

Треба мати: середню курку (приблизно 1,5 кг), по три столових ложки меду, соєвого соусу, білого сухого вина, 1 столову ложку французької гірчиці (із зернами), 3 зубки пропущеного через часникодавку часнику. Сіль кладемо за смаком.

Курку (цілу або нарізану шматками) натираємо всіма вищезгаданими спеціями і залишаємо на 2 год. на холоді.

Форму вистеляємо фольгою, кладемо в неї курку, зверху щільно загортаємо фольгою і випікаємо у гарячій духовці 30—40 хв. За 10 хв. до закінчення смаження фольгу знімаємо і даємо курці зарум'янитися.

Помідори з солодким сиром

Треба мати: 2 стиглих, але міцних помідори, 200 г солодкого сиру, 1 столову ложку з верхом подрібненої зеленої цибулі, гілочки кропу та петрушки, листя салату. Сіль, перець — за смаком.

Сир протерти через сито, помідори нарізати часточками, зелену цибулю посікти. Сир, цибулю, сіль, перець вимішати, додати один помідор, ще раз обережно вимішати. Блюдо накрити листочками зеленого салату. На них викласти сир з цибулею та помідорами, ложкою надати форму, зверху прикрасити часточками другого помідора та зеленню кропу й петрушки.

Капуста з квасолею

Треба мати: 400 г молодої капусти, 100 г заздалегідь відвареної або консервованої квасолі, 1 чайну ложечку солі з хроном та цукром, 1—2 столових ложки 3%-ного оцту, 80 г будь-якої бринзи, 3 столових ложки олії, червоний перець, сіль за смаком, лимон, зелень кропу та петрушки.

Капусту гострим ножем пошинкувати соломкою, скласти у друшляк і занурити у киплячу воду на 1 хв. Вийняти, облити холодною водою, дати воді стекти і з'єднати з квасолею та нарізаною кубиками бринзою.

Рафіновану олію збити з сіллю, цукром, перцем, соусом із хроном та оцтом. Салат полити цією заправкою, прикрасити шматочками лимона та подрібненою зеленню.

Домашня здоба

Треба мати: 1 кг борошна, 50 г сухих або свіжих дріжджів, 1,5 склянки молока, 1,5 склянки цукру, 10 яєчних жовтків, 200 г вершкового масла, 0,5 склянки родзинок, столову ложку коньяку, 3 чайних ложечки тертої лимонної цедри, 3—4 чайних ложечки ванільного цукру, сіль за смаком.

Перш за все готуємо опару. В 0,5 склянки борошна влити 0,5 склянки кип'яченого молока. Швидко розмішати ложкою до отримання еластичної маси. Дріжджі розвести в 0,5 склянки теплого молока і змішати з 0,5 склянки борошна. Залишити на 10 хв., потім обидві суміші з'єднати, вимішати, накрити рушником і залишити на одну годину, щоб підійшло.

Дев'ять жовтків, цукор, сіль перетерти до однорідної маси. Половину її влити у дріжджову суміш, додати склянку борошна, вимісити і дати підійти одну годину. Потім влити решту яєчної суміші, додати дві склянки борошна і місити до тих пір, поки тісто не буде відставати від рук.

Влити поступово тепле розтоплене масло, вимісити, додати прянощі: ванільний цукор, лимонну цедру, коньяк і дати тісту підійти вдруге. Перемішати, додати половину родзинок, попередньо обвалявши їх у борошні і дати тісту підійти втретє.

Розділити тісто на частини, викласти у форми, наповнивши їх до половини, засипати зверху родзинками і дати постояти у формі, щоб трохи підійшло. Потім верхівку змастити жовтком і випікати 45 хв. у гарячій духовці за температури 170—180°С. Слідкувати, щоб не пригоріло. При потребі прикрити фольгою або папером. Таку здобу залюбки їдять дорослі і діти з чаєм, молоком, компотом тощо.

Шоколадний торт

Треба мати: 1 склянку тертих сухарів, 1 склянку цукру, 6—8 яєць, залежно від розміру, 2—3 столових ложки тертого шоколаду, 1 столову ложку без верху кориці, цедру половинки лимона, будь-яке варення, шоколадну глазур.

Три яйця і ще тільки три жовтки розтираємо добіла. Потім поступово додаємо цукор, терті сухарі, корицю, терту цедру лимона. Масу треба ретельно вимішати і викласти у форму, змащену маслом. Випікати у гарячій духовці до готовності. Готовність визначаємо дерев`яною шпажкою. Якщо на неї нічого не налипає, торт готовий.

Після випікання торт охолодити, розрізати на два шари, змастити будь-яким густим варенням, а верхній корж покрити шоколадною глазур'ю. Прикрасити за вподобанням цукатами тощо.

Передплачуйте наші видання

Дім, сад, город

Журнал "Дім, сад, город" видається з 1989 року. Найпопулярніше в Україні, справді народне видання для всіх, чиє життя і праця пов'язані із землею.

"Дім, сад, город" (укр.) — передплатний індекс 74142
"Дом, сад, огород" (рос.) — передплатний індекс 22429

Журнал "Пасіка" — індекс 74429
Журнал "Будьмо здорові" — індекс 74063
Журнал "Квіти України" — індекс 74275
Журнал "Виноград. Вино" — індекс 40305
Журнал "Туризм сільський зелений" — індекс 40307
Журнал "Чумацький шлях" — індекс 22436
"Календар садівника і городника" — індекс 30203

Передплачуйте видання для дітей!

Журнал"Яблунька" — індекс 40306
Журнал-розфарбовка "Чарівна казка"– індекс 01220

Передплачуйте комплекти журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — індекс 22430
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — індекс 22431
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — індекс 22432
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — індекс 22433
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — індекс 22434
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — індекс 21869
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — індекс 90245
«Пасіка» + «Яблунька» – індекс 98882
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях» — індекс 98881
«Дім, сад, город» + «Геосфера» — індекс 21844
«Дом, сад, огород» + «Геосфера» — індекс 21845
«Чумацький шлях» + «Геосфера» — індекс 21846
«Квіти України» + «Геосфера» — індекс 01217
«Пасіка» + «Геосфера» — індекс 01219
«Будьмо здорові» + «Геосфера» — індекс 23910
«Яблунька» + «Геосфера» — індекс 23911
«Туризм сільський зелений» + «Геосфера» — індекс 08070

Усі наші видання можна передплатити з будь-якого наступного місяця в усіх відділеннях зв'язку України.

У номері:

„ДІМ, САД, ГОРОД“
виробничо-практичний журнал
№7, липень, 2010 р.
Головний редактор
М. І. Халимоненко
Головний художник
Т. П. Колодницька
Заступники головного редактора
Б. К. Донгаш, І. Ф. Куштенко
Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко
Літературний редактор
А.М.Капітульська
Дизайн, верстка **Н.Х.Дець**
Комерційний директор **Г.А.Донець,**
Реклама **Н.В.Васильєва,**
тел.: (044) 222-93-17,
тел.: (044) 223-38-17,
E-mail:vgt@i.com.ua
Оголошення **О.К.Шевченко**
223-22-58
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг
Т. І. Лазебник
тел.: 223-22-58, 221-68-08
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 11.06.2010 р.
Загальний тираж 141 035 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця:
вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680.
Тел.: (044) 223-69-11, (044) 223-69-12,
факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».

Надруковано у друкарні Видавничий Дім "Високий замок".
м. Львів, вул. Вол. Великого, 2.
Тел.: (032) 237-47-02

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — 21869.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — 90245.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях» — 98881.

НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМПЛЕКС «ЕКСПОЦЕНТР УКРАЇНИ»

14-16 ЖОВТНЯ

Спеціалізована виставка-ярмарок

САД. ГОРОД. УРОЖАЙ. 2010

Науковий потенціал у галузі садівництва, овочівництва та виноградарства. Технології вирощування. Садівництво і овочівництво: селекція, агрохімі... посадковий матеріал, насіння і декоративні рослини.

Організатор: Національний комплекс "Експоцентр України"

Співорганізатор: КП "Редакці... журналу "Дім, сад, город"

Продукція плодоовочівництва. Квітникарство. Міні-техніка, садово-городній та господарський інвентар. Оранжереї, зимові сади, тепличні господарства. Садовопаркові та дачні меблі.

КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
вул. Заболотного, 19, м. Київ-680, 03680, МСП-680.
Тел./факс: (044) 223-38-17; 223-22-59
Тел.: 223-22-58
E-mail: vgt@i.com.ua; dsg@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМПЛЕКС "ЕКСПОЦЕНТР УКРАЇНИ"
МСП 03680, м. Київ, пр-т Академіка Глушкова, 1
Тел.: (044) 596-91-08, (067) 247-70-01
e-mail: agro@expocenter.com.ua
www.expocenter.com.ua